

— PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM —
— V PÍSKU —
— V ROCE 2011 —

— PÍSEK 2012 —

MILÍ PŘÁTELÉ PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA V PÍSKU !

Jako každoročně, i v letošním roce, předkládáme odborné veřejnosti i přátelům a příznivcům našeho muzea zprávu o činnosti za minulý rok, doplněnou odbornými statěmi. Chceme v ní seznámit veřejnost s prací pracovníků Prácheňského muzea, s výsledky jejich odborných výzkumů, úspěchy a podělit se o radosti z dobře vykonané práce na poli regionální vědy i prezentace.

Činnost našeho týmu, čítajícího téměř tři desítky pracovníků, byla rozmanitá a přinesla dobré ovoce, jak se ostatně můžete dočíst ve statích o jednotlivých pracovištích. V roce 2011 jsme však zaznamenali nižší návštěvnost než v roce předcházejícím, ovšem je třeba uvést, že zájem o muzeum v roce 2010 byl rekordně vysoký.

Vloni jsme návštěvníkům mimo stálé expozice mohli nabídnout 22 přednášek, 31 výstav a další jednotlivé akce, jako byly tři Literární odpoledne v Památníku A. Heyduka, Muzejní noc, Festival ptactva, Vítání ptačího zpěvu či 35. ročník odchytové kroužkovací akce „Acrocephalus“ v Národní přírodní rezervaci Řežabinec a Řežabinecké tůň. Tradičně úspěšný byl i 16. ročník Předvánoční burzy minerálů. Muzejní noc, jež se uskutečnila 3. května, byla tentokrát věnována tradičním lidovým řemeslům. Etnografovi muzea se podařilo zajistit účast 33 předvádějících řemeslníků a nakonec se umoudřilo i počasí, ale to až těsně před vlastním zahájením. K několika výstavám jsme připravili doprovodné akce, ať už se jednalo o komentované přehlídky či ukázky technik. Tak např. manželé Krupkovi v rámci své výstavy předváděli knihařské umělecké řemeslo, četly se texty Johna Boka, proběhla tvůrčí dílna textilu či turisté zopakovali svůj historicky první výlet.

Sbírkový fond muzea byl obohacen téměř třinácti sty předměty. Výčet darů s uvedením dárců je součástí této zprávy, významné byly i některé nákupy. Mnohé z nich jsou prováděny na internetu formou aukcí, které kolegové bedlivě sledují. Za zmínku určitě stojí dar České národní banky, kdy se díky pochopení ředitele krajské pobočky ČNB Ing. Vladimíra Jandíka podařilo získat zlatou minci s motivem píseckého Kamenného mostu. Muzeum pak zakoupilo do sbírek druhý kus, aby bylo možno vystavit avers i revers mince, která zobrazuje významnou píseckou stavební památku. Numismatická podsběrka byla dále obohacena vskutku vzácným věnováním od paní Marie Krátké - Vendulákové, která již dříve na muzeum mnohokrát myslela různými dary, totiž souborem mincí, z nichž 9 bylo zlatých a 29 stříbrných. Mecenášce přijel do muzea za tento dar osobně poděkovat hejtmán Jihočeského kraje Mgr. Jiří Zimola. Setkání paní Krátké - Vendulákové s panem hejtmánem proběhlo za zájmu médií v kanceláři ředitele a bylo velmi srdečné.

V rámci péče o sbírkový fond došlo k tradičnímu zaplynování depozitářů a též expozice v Protivíně, dodavatelsky jsme nechali zrestaurovat několik obrazů, barokní svatostánek z píseckého oltáře, pozdně gotickou Madonu s Dítětem, včetně barokních korunek, kamenný mezník či prapor z Protivína. Řada předmětů z depozitářů byla ošetřena též vlastními silami, případně za pomoci studentů VOŠUP v Písku v rámci odborné praxe.

Muzeum vydalo v minulém roce několik tisků. K výstavám to byly katalogy „Jiří Řeřicha: Glosy, ostny, úsměvy“, s úvodním slovem Dr. Jaromíra Procházky, „Jaroslav Malina: ...čas do odvolání...“ s textem Doc. Dr. Vlasty Koubské a „Turistika v moři lesů (Dějiny píseckého odboru Klubu českých turistů). Autory textu posledně jmenované publikace jsou Mgr. Zdeněk Duda a Ing. Josef Zeman. Nový je rovněž propagační titul „Zlato v Písku a okolí“, který připravil Jiří Fröhlich. V rámci práce s mládeží a se školami jsme vydali drobný tisk nazvaný „Prácheňský muzejní vševěd“, který bude v následujících letech sloužit jako soutěžní materiál pro naše malé návštěvníky. Nesmíme zapomenout ani na slavnostní křest knihy Mgr. Petra Luniačka „Putování za lidovou architekturou Písecka“, který se uskutečnil v Rytířském sále. K výstavě manželů Netíkových a zároveň k vánočním svátkům vydalo muzeum dvě půvabné pohlednice s motivem dřevořezeb Kristova narození.

Především z reklamních důvodů jsme na nádvoří muzea nainstalovali informační panel o píseckém hradě s upoutávkou na muzeum. Panel je upevněn v kovaném stojanu a v příštím roce bude podobný umístěn pod hrad na náběží. Pro lepší pohodlí návštěvníků, resp. maminek s nejmenšími dětmi, jsme vyrobili a nainstalovali na WC v prvním patře přebalovací pult. Vylepšili jsme i technické vybavení v přednáškovém sále. Pomalu se nachýlil provoz našeho zprvu luxusního, později pouze „terénního“ vozidla Škoda Felicia kombi LX, s nímž naši řidiči za 15 let dokázali ujet 335 tisíc kilometrů. Protože již pro „pokročilý věk“ není možné toto vozidlo dále provozovat, podařilo se nám bezúplatným převodem z partnerského zařízení - Zoologické zahrady Ohrada v Hluboké nad Vltavou - získat ojeté vozidlo Ford Courier, které po nezbytném servisu jistě bude sloužit dál zejména našim odborným pracovníkům při cestách do terénu. Tak jako končí životnost automobilu, končí pomalu i životnost stromů, třešní křovitých (*Prunus fruticosa* „Globosa“), které byly před dvaceti lety vysazeny na nádvoří muzea, a to přesně na místě jednotlivých pilířů gotických arkád. Velká část těchto stromů má zcela či částečně proschlé koruny a jediným řešením je jejich obměna. Jeden ze stromů byl již pokácen, zbytek přijde na řadu v roce 2012. Podle návrhu odborníků byly již objednány k předpěstování jeřáby černé (*Aronia melanocarpa*), aby se mohly bezprostředně po odstranění starých vysadit.

Podobně dosloužila i stará historická expozice v naší pobočce v Protivíně. Otevřeli jsme ji v roce 1989 a v dnešní době je již morálně i technicky zastaralá. Protože návštěvnost v Památníku města Protivína stoupá, rozhodli jsme se ji nahradit

Nový přírůstek do provozu muzea - automobil Ford Courier. Foto V. Komarová

novou. Scénář zpracovávají naši odborní pracovníci, řešení expozice pak manželé Krausovi z Tábora.

Městská knihovna ve spolupráci s naším pracovištěm - muzejní knihovnou - spustila web věnovaný regionální literatuře Písecka, nazvaný Čtení z Písku. Jedná se o stále se vyvíjející a aktualizovaný dokument, který je přístupný též na webové stránce muzea.

Změnila se také personální situace v muzeu. Zatím na dohodu o provedení práce k nám nastoupila Mgr. Marcela Drhovská. Jejím úkolem je cílená práce se školními dětmi. Jako muzejní pedagožka vyvíjí výukové programy zaměřené na jednotlivé expozice. Na odpočinek odešla dozorkyně v expozicích Božena Holečková a nahradila ji Marie Faktorová. Na zasloužilý odpočinek po dlouholeté práci v muzeu odešli též dva naši archeologové, Mgr. Eva Koppová a Jiří Fröhlich. Kolegyně Koppová pracovala v muzeu již od 1. března 1967 a kolega Fröhlich nastoupil do píseckého muzea 1. července 1990, když předtím pracoval ve strakonickém muzeu. Oběma jsou v tomto sborníku věnovány zvláštní stati. Rád bych jim jménem celého kolektivu poděkoval za dlouholetou obětavou a erudovanou práci v archeologickém oddělení. Přejeme jim hodně zdraví a spokojenosti v dalším období jejich života. Nemilou povinností je sdělit, že 10. března 2011 zemřela bývalá dlouholetá knihovnice paní Jaryna Freyová (nar. 1940). V muzeu pracovala od roku 1969 až do počátku de-

vadesátých let, kdy se po těžké nemoci již do práce nevrátila. A abychom nekončili tak smutně, uveďme, že náš pracovník Mgr. Jaroslav Jiřík po absolvování dalšího studia ozdobil své jméno akademickým titulem Ph.D. Blahopřejeme!

PhDr. Jiří Prášek
ředitel muzea

CENTRÁLNÍ EVIDENCE SBÍREK

Mgr. Jan Adámek

Úvodní tabulka informuje o stavu sbírek ke 31. 12. 2011 tak, jak je veden v evidenci ministerstva kultury. Jedná se o položky, nikoliv počty kusů, kterých je několikánásobně více. V některých podsбірkách (což se týká zejména podsбірky archeologické), se pod jediným číslem chronologické evidence mohou nalézat řádově stovky až tisíce kusů. Podsбірky označené* náležejí do takzvaného konzervačního fondu - jde tedy o uzavřené celky, kde až na výjimky nedochází ke změnám

podsbírka	počet položek chronologické a systematické evidence	podsbírka	počet položek chronologické a systematické evidence
<i>archeologická</i>	19 328	<i>mobiliář kostela S. Trojice*</i>	100
<i>archeologie Protivín*</i>	429	<i>numizmatická</i>	18 229
<i>etnografická</i>	7 470	<i>Památník A. Heyduka - mobiliář*</i>	296
<i>fotografie, filmy a jiná média</i>	9 721	<i>Památník A. Heyduka - obrazy*</i>	88
<i>geologická</i>	1 601	<i>umělecká grafika</i>	1 536
<i>geologická systematická</i>	560	<i>umělecká kresba</i>	650
<i>geologická, jiné předměty</i>	27	<i>umělecká plastika</i>	145
<i>historická</i>	11 274	<i>uměleckoprůmyslové práce</i>	1 159
<i>hudební nástroje</i>	55	<i>výtvarného umění</i>	2 340
<i>knihy</i>	36 276	<i>zoologická - bezobratlí</i>	1 824
<i>knihovna A. Heyduka*</i>	3 394	<i>zoologická - bezobratlí exotičtí</i>	125
<i>knihovna I. Beneše*</i>	6 291	<i>zoologická - obratlovci</i>	64
<i>knihovna J. Malého*</i>	5 230	<i>zoologická - obratlovci exotičtí</i>	1
<i>militária</i>	494	celkem položek	128 707

Rámcový přehled o 27 výše uvedených podsбірkách poskytují stránky Ministerstva kultury na adrese <http://ces.mkr.cz/cz/sb.php?evc=PMP/002-04-24/094002>, kde jsou základní údaje o nich (obsahová a chronologická skladba fondů a jejich stručná historie a také kvantitativní rozsah) doprovázeny také ilustračními fotografiemi.

Následující tabulka poskytuje přehled o periodických inventarizacích. Každá podsбірka musí být celá inventarizována v průběhu deseti let. Správce sbírky je povinen příslušnou část inventarizace provádět každoročně (zpravidla jde o 10%, minimální množství je stanoveno na 5% předmětů). Celkem bylo v průběhu roku zrevidováno 12 491 položek.

č. příkazu	název podsбірky	rozsah revize	revize prováděna od - do
1/11	historická	K+S 11401 - K+S 12020	1.10 - 31.12.
2/11	knihy	podle protokolu	únor - prosinec
3/11	numismatická	HN 16251 - HN 18250	říjen - listopad
4/11	fotografie, filmy, videozáznamy	HF 9501 - HF 10000	19.9. - 25.11.
5/11	další - zoologická - bezobratlí	E 365 - E 547	1.12. - 20.12.
6/11	další - zoologická - bezobratlí exotičtí	EE 25 - EE 37	1.12. - 20.12.
7/11	další - zoologická - obratlovci	V 16 - V 21	1.12. - 20.12.
8/11	další - zoologická - obratlovci exotičtí	celá podsбірka	1.12. - 20.12.
9/11	militária	HM 101 - HM 200	1.11. - 15.12.
10/11	uměleckoprůmyslové práce	H 451 - H 600	10.9. - 15.12.
11/11	další - umělecká grafika	UG 501 - UG 750	10.9. - 15.12.
12/11	další - umělecká kresba	UK 601 - 651; UK 1 - 100	10.9. - 15.12.
13/11	výtvarné umění	VU 2001 - VU 2250	10.9. - 15.12.
14/11	další - umělecká plastika	UP 91 - UP 144	10.9. - 15.12.
15/11	další - knihovna I. Beneše	KB 41201 - KB 41700	14.12. - 17.12.
16/11	další - knihovna J. Malého	KM B 2801 - KM B 3300	13.12. - 16.12.
17/11	další - knihovna A. Heyduka	podle protokolu	19.12. - 20.12.
18/11	archeologická	A 16001 - A 18000	září - listopad
19/11	další - archeologie Protivín	AP 401 - AP 429	říjen
20/11	jiná - Památník A. Heyduka - mobiliář	AH UP 211 - AH UP 230	1.12. - 10.12.
21/11	další - Památník A. Heyduka - obrazy	AH VU 71 - AH VU 80	10.12. - 15.12.
22/11	etnografická	HE 5801 - HE 6600	1.10. - 20.12.
23/11	geologická	G 301 - G 500	25.11. - 25.12.
24/11	další - geologická systematická	podle protokolu	25.11. - 25.12.
25/11	jiná - geologická, jiné předměty	GJ 17 - GJ 25	25.11. - 25.12.
26/11	další - hudební nástroje	celá podsбірka	13.12.
27/11	další - mobiliář kostela Sv. Trojice	podle protokolu	13.12.

V průběhu roku 2011 bylo pod 298 přírůstkovými položkami zapsáno do sbírek 1261 kusů předmětů a jejich souborů a částí. Významná část akvizic pochází díky příznivcům muzea z darů - viz níže uvedený přehled. Zbývající část byla získána výzkumnou a dokumentační činností pracovníků muzea. Za nákupy předmětů zapsaných do konce roku byla vydána částka 31 605,-Kč

Přehled darů Prácheňskému muzeu

<i>přír. č.</i>	<i>předmět</i>	<i>dárce</i>
1/2011	krondle - bodec na ryby	V. Schoř, Smetanova Lhota
5/2011	hornické želízko z Hůrek u Smrkovic	V. Pícha, Krajníčko
7/2011	diplom z Tyršových her v Písku, 1937	M. Toman, Písek
9/2011	soubor fotografií z pozůstalosti po Janu Živném (10 ks)	V. Zborník, Písek
10/2011	soubor fotografií a dokumentů z pozůstalosti po Janu Keřlíkovi a Františku Škodovi	V. Keřlíková, Protivín
12/2011	soubor litografií Vladimíra Maisnera s píseckými náměty (4 ks)	PhDr. S. Vencel, DrSc., Praha
13/2011	stříbrné kapesní hodinky po Janu Živném, 1912	V. Zborník, Písek
14/2011	soubor různých fotografií a pohlednic (43 ks)	V. Keřlíková, Protivín
15/2011	pohlednice s píseckými náměty (3 ks)	J. Králová, K. Hory
16/2011	soubor zlatých a stříbrných mincí z období vlády Františka Josefa I. a z první republiky; pamětní medaile Svobodné volby (44 ks)	M. Krátká, Písek
18/2011	školní kruzítko	A. Vaňatová, Písek
19-20/2011	firemní krabička píseckého klenotníka K. Webera; dva rodinné medailonky	M. Krátká, Písek
22/2011	soubor hoblíků různých typů a výrobců (6 ks)	Ing. P. Mareš, Písek
23/2011	vývěsní štít písecké firmy T. Nováka „Obchod uhlím“	M. Friedl, Písek
24-25/2011	reklamní sáček písecké firmy Václav Čadek; dřevěné máchadlo k pračce	V. Borůvka, Písek
39/2011	fotografie ze vzpomínkového setkání na Miladu Horákovou, 1991	R. Křivánková, Písek
41-42/2011	album na fotografie zhotovené A. Hofmanem v Písku; soubor různých fotografií a pohlednic (31 ks)	M. Krátká, Písek
43-44/2011	pokladna firmy F. Kovaříka v Písku a katalogy svítidel téže firmy	P. Komárek, Písek
48/2011	fotografie Roháčovy ulice v Písku, 1980	A. Němec, Písek
50/2011	soubor fotografií a karet členů Okresních výborů Svazu protifašistických bojovníků a Českého svazu bojovníků za svobodu	ZO ČSBS Písek
100-102/2011	slítek mědi z doby bronzové a zlomek bronzového turbanu od Smrkovic; bronzový hrot šípů od Nevězic	Mgr. O. Chvojka, Ph.D., Jihočeské muzeum v Č. Bud.
103-106/2011	tiskovina KČT v Písku, 1948; tiskovina Kanoistického oddílu TJ Sokol v Písku, 1949; sešit „Švejka“ Miloslava Zájedy, 1972-75; soubor píseckých fotografií (10 ks)	J. Soukup, Písek

107/2011	zlomek sekerky s tulejí a ouškem z doby bronzové z lesa Spolí u Louky	J. Lovas, Čimelice
147/2011	jádro kropenatého bavorského rohovce z mezolitického období od Zvíkovského Podhradí	V. Spálenský, Praha 4
150/2011	soubor archeologických nálezů z okolí zlatodolů Havírky (5 ks)	D. Šefčík, Písek
154/2011	diplom partyzánské skupiny Šumava II, 1945	F. a M. Kolářovi, Protivín
161/2011	dřevěný kříž s korpusem Krista pod stříškou, pocházející z píseckého domu v Prokopově ulici	Mgr. L. Svobodová, Praha 6
162/2011	dřevěné potrubí ze studny	J. Šácha, Písek
163/2011	soubor truhlářských nástrojů po píseckém truhláři Františku Růžičkovi (14 ks)	J. Soukup, Písek
169/2011	pozvánka na bal Žebrácké elity, 1937	J. Sochor, Písek
171/2011	tablo písecké realky z r. 1922/23 a dva společné snímky studentů	Mgr. M. Metlička, Západočeské muzeum v Plzni
177/2011	zlomek pozdně středověké nádoby od Vysokého Kamýku v Píseckých horách	J. Vaňata, Protivín
180/2011	zlomky halštatského bronzového turbanu od Semic	K. Podhorský, Myšec
182/2011	strojově tkaná tapisérie z motivem zahradní kratochvíle z konce 19. století	J. Pořízka, Písek
183/2011	hlavičkový papír písecké firmy T. Novák a spol., 1915-16	M. Friedl, Písek
184/2011	model voru, polovina 20. století	M. Fialová, Zvíkovské Podhradí
187-188/2011	bronzový slitek a zlomek zdobeného bronzového plechu z pravěku od Pasek	K. Podhorský, Myšec
192/2011	tablo obchodního grémia v Písku, 1937	Z. Říha, Písek
193-196/2011	soubor různých historických fotografií (8 ks)	B. Háztová, Protivín
197-199/2011	rybářský lístek a pracovní knížka Vojtěcha Šimka z Písku; důchodenská knížka	Mgr. O. Kolář, Písek
207, 209-210/2011	soubor figurek z betléma (4 ks); soubor keramických zlomků a zlomků středověkého a renesančního skla (32 ks) pravděpodobně z Horní tvrže v Kestřanech	J. Stach, Písek
212/2011	soubor archeologických nálezů od hradu Zvíkova (5 ks)	Mgr. A. Kadlčák, kastelán hradu Zvíkov
214/2011	raně středověká radlice z Ostrého vrchu u Nového Dvora u Písku	V. Pícha, Krajníčko
218/2011	mapa Oblast Otavského elektrárenského svazu v Písku, 1936	F. Krampera, Milevsko
220/2011	zlatá pamětní mince 5000 Kč - Gotický most v Písku	Ing. V. Jandík, ČNB pobočka Č. Bud.
225-226/2011	vltavín od Písku a od Smrkovic	J. Fröhlich, Písek
227/2011	beryl z Assuncao v Portugalsku	J. Loun, Praha 4
230/2011	bronzová jehlice s kulovitou hlavici z Píseckých hor	V. Pícha, Krajníčko

231-237/2011	soubor archeologických nálezů z různých období (7 ks) od Milenovic a Protivína	Z. Nečesaný, Protivín
238/2011	soubor železných předmětů a militárií z výpusti rybníka Prostřední u Sudoměře, první polovina 15. století (18 ks)	anonymní dárcé
239/2011	zlomek bronzového náramku od Lidmovic	V. Pícha, Krajníčko
252-254/2011	soubor archeologických nálezů z doby bronzové z Nuzov- ského vrchu od Pasek a od Semic (5 ks)	K. Podhorský, Myšenec
261/2011	zlomek měděného žebra od Milenovic	V. Pícha, Krajníčko
262/2011	silicifikované fosilní dřevo od Čavyně	M. Maradas, Vodňany
264/2011	zlomky ovčáckých nůžek raně středověkého stáří od Pasek	V. Pícha, Krajníčko
265, 267/2011	stojan s dózami na bonbony a promítací plátno v dřevěném pouzdrě	J. Havlan, Písek
268/2011	zahradnický žebřík z poloviny 20. století	J. Košťel, Písek
269-270/2011	dvouhrotá vidlička a reklamní stolní zrcátko firmy Cepla- cha v Protivíně	J. Plíva, Protivín
271/2011	dámská kabelka z černé kůže	D. Stará, Praha
274/2011	mlýnek zn. Atlantic na pasírování zeleniny	J. Makal, Písek
276/2011	spořitelní knížka Městské spořitelny v Písku	M. Novotná, Písek
280-291, 294/2011	soubor dokumentů M. Trendové a Stanislava Smrta; album fotografií a pohlednic a 45 ks fotografií, dva rybářské pruty	M. Fialová, Zvíkov- ské Podhradí
295/2011	brýlové sluneční clony, první polovina 20. století	J. Hříbal, Písek
296/2011	vánoční ozdoby z třicátých let 20. století (3 ks)	Z. Říha, Písek

Akvizice roku

Tentokrát byla vybrána římská mince, kterou našel Martin Pták na katastru obce Putim v září 2011. Přes nepříliš dobrý stav zachování se minci podařilo určit - jedná se bronzový sestercius Alexandra Severa (222-235 n. l.). Nález je možné

Foto V. Komarová

spojovat s germánským osídlením, které je na několika místech katastru doloženo. Vyloučit ale nelze novodobou ztrátu mince, která mohla být do Putimi přivezena např. jako suvenýr. Zajímavostí je, že se jedná o první římskou minci na býv. okrese Písek, která byla nalezena archeologem. Průzkum oblasti bude nadále pokračovat. Mince byla zapsána do sbírek Prácheňského muzea v Písku pod přír. č. 292/11.

VÝSTAVY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Galerie PM

Jiří Řeřicha: „Glosy, ostny, úsměvy“ (obrazy a kresby) (kurátor I. Mašíková)	1. 3. - 27. 3.
Jaroslav Urbánek: „Mezi sochou a kresbou“ (kurátor J. Kotalík)	1. 4. - 26. 4.
„Textilní vlákno“ (tapisérie - Jaroslava Těšínská, krajka - Jiřina Pivoňková s fotografiemi Radka Borovky) (kurátor I. Mašíková)	3. 5. - 29. 5.
„Umění na kolečkách“ (výtvarné práce umělců se zdravotním znevýhodněním) (kurátor I. Mašíková)	4. 6. - 6. 7.
„Jablko poznávání“ (obrazy Zdeňka Prokopa) (kurátor I. Mašíková)	12. 7. - 31. 7.
„Miroslav Malina - obrazy a Zdeněk Tománek - plastiky“ (kurátor I. Mašíková)	4. 8. - 28. 8.
„1+2 aneb výstava obrazů, soch, kreseb a grafiky Jitky Bokové, Marcely Sidonové a Davida Lipovského“ (kurátor I. Mašíková)	2. 9. - 2. 10.
Jaroslav Malina: „Čas do odvolání“ (obrazy, kresby, grafika a plastiky) (kurátor I. Mašíková)	7. 10. - 30. 10.
Miroslav Pacner: „Proměny země“ (obrazy, reliéfy, makety zahrad, fotografie) (kurátor I. Mašíková)	4. 11. - 30. 11.
Mark Florian: „Theatrum Mundi“ (fotografie z let 2006 - 2011) (kurátor J. Kotalík)	3. 12. - 31. 12.

Malé výstavní síně PM

„Libri et imagines“ (staré tisky, plastiky a grafika darované dr. Jaromírem Stachem) (kurátor J. Adámek)	2. 3. - 31. 3.
Peter Pokorn: „Stavební kulturní dědictví“ Peter Jovanovič: „Samorost vyrostlý pod Blegošem“ (fotografie, objekty aj.) (kurátoři J. Prášek a J. Kotalík)	6. 4. - 27. 4.
„H. Eller: Gemälde / malby“ (kurátor J. Kotalík)	30. 4. - 29. 5.
„Jihočestí řemeslníci“ (lidová řemesla) (kurátor J. Kouba)	3. 6. - 3. 7.
„Dobré ráno aneb na skok do světa budíků“ (kurátor J. Prášek)	6. 7. - 31. 7.
„Adam a Iva ... synočáři“ (obrazy a kresby) (kurátor I. Mašíková)	3. 8. - 28. 8.
„Proměny knihy“ (knižní vazby, autorské knihy, bibliofilie, historické formy knihy, ozdobné papíry Miroslavy a Lubomíra Krupkových) (kurátor J. Adámek)	2. 9. - 2. 10.
Jaroslav Malina: „Čas do odvolání“ (divadelní plakáty, scénografie) (kurátor I. Mašíková)	7. 10. - 30. 10.
„Ladislav Lábus Josef Pleskot 2005 - 2011“ (ukázka tvorby současných předních českých architektů) (kurátor J. Kotalík)	5. 11. - 27. 11.
„Vánoční snění“ (část výstavy instalována v Rytířském sále) (betlémy, sochy a řezby Jiřího a Martiny Netíkových) (kurátor J. Kouba)	1. 12. - 31. 12.

Chodba knihovny PM

Tomáš Vosolsobě (1937 - 2011): „Výběr z výtvarné tvorby“ (kurátor J. Kotalík)	1. 3. - 1. 5.
„Ludmila Jiřincová, Václav Fiala - kresby“ (grafika ze sbírek PM) (kurátor I. Mašíková)	3. 5. - 6. 7.
„Poezie vody“ (fotografie Václava Michálka) (kurátor J. Kotalík)	8. 7. - 31. 7.
„Procházka Karibikem“ (fotografie Ondřeje Volfa) (kurátor J. Kotalík)	2. 8. - 28. 8.
„Evi Lemberger, fotografa z Bavorského lesa“ (kurátor J. Kotalík)	1. 9. - 2. 10.
„Lukáš Kůs - jednotahy, obrazy, plastiky, objekty Eliška Čadková - obrazy, kresby“ (kurátor J. Kotalík)	4. 10. - 30. 10.
Pavel Kolařík: „Cesty“ (obrazy) (kurátor I. Mašíková)	1. 11. - 27. 11.
„Turistika v moři lesů“ (výstava k výročí 110 let odboru Klubu českých turistů v Písku) (kurátor Zd. Duda)	30. 11. - 31. 12.

Památník města Protivína

František Weyda: „Mikrosvět viděný elektronovými mikroskopy“ (supermakrofotografie) (kurátor J. Šebestian)	3. 5. - 17. 7.
Fotoklub Milevsko Cvak: „Toulky přírodou Milevska“ (fotografie) (kurátor J. Šebestian)	19. 7. - 21. 8.
Jan Čibera: „Obrazy nejen z jižních Čech“ (kurátor J. Šebestian)	23. 8. - 23. 10.

PŘEDNÁŠKY PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Cyklus historie

	návštěvnost
Leden „Páni z Rožmberka - fenomén jihočeských dějin čtyř staletí“ přednášející: PhDr. Robert Šimůnek, Ph.D.	84
Únor „Středověké pražské mosty - Juditin a Karlův“ přednášející: PhDr. Zdeněk Dragoun „Labyrintem míst klatých“ (místopis magických míst v Českých zemích) přednášející: Martin Stejskal	26
Březen „Schwarzenbergové v českých dějinách 19. a 20. století“ přednášející: Mgr. Zdeněk Bezecný, Ph.D.	51
Duben „Vojenské pomníky v Písku z období Rakouska-Uherska“ přednášející: Karel Klátil	57
Květen „J. W. Goethe ve Wetzlaru“ přednášející: Dr. Anna Eichler	15
	21

Říjen „Fámy, moderní městské pověsti a anekdoty. Současný folklor v České republice“ přednášející: PhDr. Petr Janeček	19
Listopad „Normalizační kultura na televizní obrazovce“ přednášející: Mgr. Kamil Činátl, Ph.D. uspořádáno ve spolupráci s Městskou knihovnou Písek „O píseckých hřebčincích za časů C. a K.“ přednášející: Karel Klátil	16
	33

Cyklus Přírodověda

Leden „Na Filipíny nejen za krokodýly“ přednášející Ing. Miroslav Procházka	27
Březen „The best of Šesták“ přednášející: František Šesták	4
Únor „Návštěva Mádras Crocodile Bank Trust aneb vše o indických gaviálech“ přednášející: Ing. Miroslav Procházka	25
Duben „Mikrosvět v elektronových mikroskopech“ přednášející: Doc. RNDr. František Weyda, CSc.	13
Květen „Klimatické změny v minulosti a v současnosti - globální i jihočeské“ přednášející: Ing. Jiří Svoboda	10
Říjen „(Tý)den v cikánské osadě“ přednášející: Eva Kosinová „Mýty a skutečnosti v ochraně přírody“ přednášející: František Urban uspořádáno ve spolupráci s Městskou knihovnou Písek	28
Listopad „Příroda Makedonie“ přednášející: Mgr. Zdeněk Hanč	9
Prosinec „Borneo“ přednášející: Mgr. Jaroslav Šimek, Ph.D.	24
	28

Cyklus Výtvarné umění a jiné

Duben „Miroslav Pacner - Proměny země“ přednášející: Miroslav Pacner	7
Květen „Karel Škréta (1610 - 1674)“ přednášející: PhDr. Tomáš Hladík	23
Říjen „Jaroslav Malina - Čas do odvolání“ autorova doprovodná přednáška k výstavě	5

Listopad	„Miroslav Pacner - Proměny země - vytváření prostoru pro klid a meditaci“ autorova doprovodná přednáška k výstavě	23
----------	---	----

PŘEHLED NÁVŠTĚVNOSTI

Prácheňské muzeum

Placené vstupy

10,- / 20,-	6 453
40,-	4 222
školy (permanentní vstupenky)	1 693
hromadně na fakturu (20,-)	600
přednášky (10,-)	592
Celkem platících návštěvníků	13 560

Volné vstupy (registrovaní návštěvníci)

badatelé knihovna	367
badatelé (konzultace odborní pracovníci)	278
přednášky s exkurzemi	117
Muzejní noc, Dny otevřených dveří, mateř. školy, aj.	5 505
průvodci skupin, asistence	126
vernisaže	1 885
Celkem neplatících návštěvníků	8 278

Památník města Protivína

Placené vstupy

Celkem platících návštěvníků	2 592
-------------------------------------	--------------

Volné vstupy (registrovaní návštěvníci - mateřské školy a děti do 6 let + ost.)

Celkem návštěvníků	1 138
---------------------------	--------------

Památník Adolfa Heyduka

Placené vstupy

jednotlivě 10,-	202
jednotlivě 20,-	251
hromadně 10,- / 20,-	526
školy (permanentní vstupenky)	39
Celkem platících návštěvníků	1 018

Volné vstupy (registrovaní návštěvníci)

Celkem návštěvníků	90
---------------------------	-----------

Pozorovací věž Řezabinec

Volné vstupy (registrovaní návštěvníci)

Festival ptactva, akce Acrocephalus, Vítání ptačího zpěvu aj.	478
exkurze	96
Celkem návštěvníků	574

Ostatní

Přednášky pracovníků (mimo muzeum - navštívilo osob)	1 336
---	--------------

Návštěvnost celkem (osoby)	28 586
-----------------------------------	---------------

ODDĚLENÍ SPOLEČENSKOVĚDNÉ

Vedoucí: Mgr. Jan Kotálik

Pracoviště dějin středověku

Mgr. Jan Adámek

V období zimní provozní přestávky v měsících lednu a únoru bylo nutno dokončit práce na dvou exponátech v nově otevřené expozici Obrazová galerie českých panovníků. Na horní podestě přístupového schodiště se tak dočkal restaurování architektonický svatostánek dokončený v roce 1743, který býval součástí někdejšího hlavního oltáře v píseckém děkanském chrámu. Důkladného restaurátorského zásahu se dočkala také soška Panny Marie ze Sázavy instalovaná v nice odpočívadla téhož schodiště a také obě kovové korunky, opět vložené na hlavy P. Marie a Ježíška. Této obnovené korunovací a také restaurování sochy a korunek je věnován stručný příspěvek „Korunovace sochy Panny Marie ze Sázavy“, otištěný zde na str. 86nn.

Mimo to se pracovník, kromě své základní činnosti historika středověkých dějin, věnoval pracím správce Centrální evidence sbírek (viz výše na str. 6nn). Zde kromě průběžného vedení přírůstkové knihy zajišťoval pravidelnou komunikaci s centrální evidencí sbírek při ministerstvu kultury. Působil též jako tajemník Poradního sboru pro sbírkotvornou činnost, na jehož jednání shromažďoval příslušné podklady.

Historik J. Adámek napsal také text a vybral vyobrazení pro informační panel věnovaný královskému hradu, který je instalován v nádvoří muzea.

Je také správcem numismatické podsbírky a vedoucím muzejní knihovny (viz zpráva za příslušné oddělení na str. 30nn).

Do numismatické podsbírky věnovala paní Marie Krátká soubor zlatých a stříbrných mincí, převážně z období vlády císaře Františka Josefa I., který byl veřejnosti zpřístupněn alespoň na jeden den (2. března). Prostředkováním ředitele muzea byla darem od České národní banky získána zlatá pamětní mince „Gotický most v Písku“

z cyklu Česká republika - Mosty, další exemplář téže mince byl do sbírek zakoupen. Zajímavým přírůstkem je v Putimi nalezený bronzový sestercius císaře Alexandra Severa. Jako obvykle bylo také zakoupeno několik exemplářů pamětní medaile k píseckým městským slavnostem.

V měsíci březnu uspořádal (společně s kolegyní I. Mašíkovou) výstavu „Libri et Imagines. Staré tisky - Plastiky - Grafika, darované dr. Jaromírem Stachem“. Souboru starých tisků z tohoto daru věnoval pozornost v samostatném příspěvku - viz níže.

Byl kurátorem výstavy „Miroslava a Lubomír Krupkovi - Proměny knihy (knižní vazby, autorské knihy, bibliofilie, faksimilie, historické formy knihy, ozdobné papíry)“

Již po deváté připravoval do tisku muzejní periodickou tiskovinu (Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010), v jejíž redakční radě působí jako výkonný redaktor.

Pokračoval v práci na dějinách města Písku od jeho písemných počátků až do roku 1621 pro připravovanou monografii, jejíž vydání se chystá v Nakladatelství Lidové noviny.

Při Dni památek 10. září vedl komentovanou prohlídku kostela Povýšení Sv. kříže zaměřenou tematicky na chrám jakožto nekropoli. Téhož dne pak prováděl kostelem Narození Panny Marie členy Historického spolku Schwarzenberg. Již předtím, dne 27. května pak v témže kostele při příležitosti Noci kostelů přednášel o posvátnosti chrámového prostoru a o duchovním a symbolickém vztahu křesťanského chrámu ke chrámu jeruzalémskému.

Ve dnech 8. března a 10. října přednášel pro Univerzitu III. věku, 29. března prováděl muzeem zájemce - účastníky akce pořádané Obchodní akademií. Pro přednáškový cyklus pořádaný Prácheňskou akademií v Písku proslovil 7. listopadu přednášku pod názvem „Úcta k relikvii Sv. kříže v Písku“. Uvedené akce navštívilo celkem asi 270 osob.

Ve dnech 3. a 4. listopadu se v Praze, v prostorách Ústavu dějin umění, účastnil dalšího z řady zasedání k problematice sepulkrálních památek.

V průběhu roku obsloužil více než pět desítek badatelů - konzultovány byly především problémy z oblasti pomocných věd historických, regionálních a církevních dějin. S výtvarnou spoluprací Františka Doubka navrhl obecní znak a prapor pro obec Smetanova Lhota.

Bibliografie za rok 2011

Články:

- *Obyvatelé města Písku v aktech korektora kléru pražské diecéze. K vyšetřování písecké vraždy v roce 1407*, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010*, s. 43-49. [ISBN 978-80-86193-32-8]

- *Pěniš nebo Jiher? K místopisu severního levobřežního předpolí Písku na přelomu středověku a novověku*, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010*, s. 49-60. [ISBN 978-80-86193-32-8]
- *Soubor starých tisků darovaných dr. Jaromírem Stachem*, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010*, s. 108-119. [ISBN 978-80-86193-32-8]
- *Acta correctoria*, in: *Almanach medievisty - editora / The Medievalist Editor's Almanac*, ed. Pavel Krafl, Historický ústav, s. 96-98 [ISBN 978-80-7286-189-7]
- *Rožmberkové v Písku - to nejsou jen sochy z písku* [pův. název *Rožmberkové a Písek*], *Písecké postřehy* 51/2011, 21. prosince 2011, s. 5

Pracoviště etnografie

Mgr. Jan Kouba

Podsbírku etnografickou rozšířil pracovník během roku o 62 nových přírůstků, do systematické evidence zařadil a karty vyhotovil u 133 předmětů. Z přírůstků patří mezi nejvýznamnější prapor Jednoty Svatojosefské, vývěsní plechová cedule písecké speditérské firmy T. Nováka nebo model voru povltavského poříčního strážce Stanislava Smrta. Podsbírka militaria nezaznamenala za rok 2011 žádný přírůstek. Obě dvě podsbírky byly podrobeny pravidelné revizi, byly k dispozici badatelům a několik vybraných předmětů z podsbírek etnografické a militaria bylo restaurováno, např. původní svatostánek z kostela Narození Panny Marie (203/10), korpus a korunky gotické Madonky s Ježíškem (HE 4383) nebo kovaná pokladnice (HE 4281).

Etnograf byl tento rok zaměstnán přípravou nové expozice historie pro Památník města Protivína. Nejprve připravil podklady pro architektonickou soutěž, poté absolvoval četné konzultace nad vítězným projektem s jeho autory - pracovníky tábořského ateliéru A-Detail. Podílel se na bourání původní historické expozice, převážel sbírkové předměty a vrátil do depozitáře, případně je připravoval na opětovné vystavení v budoucí expozici. Předměty nově vybrané do plánované expozice nechával restaurovat a v terénu pátral po dalších potencionálních exponátech. Projekt protivínského muzea byl tak na konci roku víceméně dokončen, bohužel technické a finanční důvody neumožnily doposud zahájení prací.

Na červen připravil ve spolupráci s Jihočeským muzeem výstavu, která představila web www.jihoceskařemesla.cz. Tento web se snaží zmapovat všechny tradiční lidové řemeslníky, výstava v muzeu pak představila zastoupením výrobků ony tvůrce „naživo“. Dokonce osobně se mohli návštěvníci setkat s více jak třicítkou řemeslníků na každoroční akci „Muzejní noc“, jejíž organizaci měl etnograf rovněž na starosti. Konec června pak patřil workshopům pro školní třídy. Autorskou výstavu Jiřího Netíka, jednoho z nejrespektovanějších českých betlémářů současnosti, pak připravil pracovník na prosinec. Na výstavě nazvané Vánoční snění se brněnský řezbář

představil spolu se svou ženou Martinou. Výstava betlémů a další tvorby obou manželů proběhla zároveň v Malých výstavních síních a v Rytířském sále.

Etnograf dále spolupracoval při zápůjčce své autorské výstavy o Orlické přehradě. Kromě jednodenní prezentace výstavy v září přímo na Vodním díle Orlický, to byla dvouměsíční výstava v listopadu a prosinci stejného roku v dole Vojtěch, který je součástí prohlídkového okruhu Hornického muzea v Příbrami.

Pracovník rovněž prováděl na požádání zájemce po muzeu a poskytl odborné konzultace 42 badatelům. Sám pokračoval ve výzkumné činnosti, ať už se jedná o výzkum okolí Orlické přehrady a záležitostí týkající se její stavby a zátopy okolí, výzkumu písecké šlechtické rodiny Regner von Bleyleben nebo osudů píseckého malíře a folkloristy Václava Šebeleho a dokumentování a mapování jeho díla. Systematickým sběrem materiálu zahájil práce na výstavě o řece Otavě, která bude v prostorách muzejní Galerie v březnu a dubnu roku 2012. Dále pokračoval v místopisu Písecka, na němž se podílí ve spolupráci s českobudějovickým nakladatelstvím Vedita.

Prácheňské muzeum se zápůjčkami z podsbírky Etnografie podílelo a podílí na výstavách v muzeích ve Strakonici, Netolicích, Českých Budějovicích a Volyni, v obci Kovářov, ve Střední průmyslové škole ve Volyni. Předměty z podsbírky jsou však v celé řadě dalších muzeí v rámci dlouhodobých výpůjček. Etnograf zhotovil dosud chybějící bezpečnostní alba k expozicím Rytířský sál, Pavlův a dalším volně stojícím exponátům.

Bibliografie za rok 2011

Článek:

- *Prácheňský kraj ve světle sbírek píseckého muzea, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010, Písek 2011, s. 124-129. [ISBN 978-80-86193-32-8]*

Pracoviště kulturních dějin

Mgr. Jan Kotalík

Jan Kotalík revidoval plánovanou část podsbírky historické fotografie. Přírůstky pro tuto podsbírku katalogizoval s pomocí počítačového programu DEMUS. Depozitární prostory a průběžnou kontrolu uložení sbírkových předmětů prováděl v různých intervalech v průběhu celého roku. Uložení sbírkového materiálu bylo dle možnosti i zkvalitňováno.

J. Kotalík se podílel - v řadě případů společně s pracovníky Leošem Bolardtem a Lukášem Faktorem - na realizaci dlouhodobě plánovaných výstav i při zajišťování akcí připravovaných v kratším časovém horizontu (např. „Muzejní noc“). Z realizovaných výstav lze jmenovat například ukázky tvorby Jaroslava Urbánka, Mar-

ka Floriana (CAN), Slovinců Petera Pokorna a Petera Jovanoviče, Hermanna Ellera (SRN), Tomáše Vosolsobě a začínajících výtvarníků Elišky Čadkové a Lukáše Kůse.

Dále dohlížel na výstavy fotografií Václava Michálka, Ondřeje Volfa a Evi Lemberger (SRN). Výstavní lahůdkou byla určitě prezentace architektů Ladislava Lábusa a Josefa Pleskota. Výstavy německých autorů - Hermanna Ellera a Evi Lemberger - zajišťoval ve spolupráci se „Společností pro česko - německou spolupráci Písek, o. s.“ a Městem Písek, jež na výstavu Hermanna Ellera poskytlo finanční záštitu ve výši 2 000 Kč. Při stěhování výstav a různého objemnějšího materiálu v muzeu pomáhal J. Kotalík společně s ostatními spolupracovníky dle aktuální potřeby.

V části rámce svého pracovního zaměření sledoval dění v oboru fotografie, kdy navštěvoval některé autorské výstavy (např. Jiří Hanke, Dagmar Hochová) v pražské LGP a NMF v Jindřichově Hradci. J. Kotalík se zúčastnil některých seminářů na AVU a školení pořádaných KÚ v Českých Budějovicích. Pro tisk zajišťoval podklady pro informace o muzejních výstavách. Dále spolupracoval též s rozhlasem, pro který poskytl rozhovor na téma alternativní hudby (rocku) a s nově vytvořenou „Prácheňskou uměleckou besedou“ (PUB), jež si klade za cíl sdružovat zájemce (zatím) o výtvarné umění.

Jako každý rok byly J. Kotalíkem poskytovány služby různým badatelům, institucím i krátkodobým zájemcům o skutečnosti v širokém spektru oblasti kulturní historie. V této návaznosti také příležitostně prováděl návštěvníky v expozicích či poskytoval výklad v rámci vybraných krátkodobých výstav. Pro prezentaci akcí muzea připravoval celoročně měsíční programy, které byly předávány dalším pracovištím a na jiná odpovídající místa.

Bibliografie za rok 2011

Články:

- *Dana Schechter: Undersides, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010, s. 141-143. [ISBN 978-80-86193-32-8]*
- *Robert Vano: The platinum Collection, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010, s. 143-144. [ISBN 978-80-86193-32-8]*

Pracoviště novodobých dějin

Mgr. Zdeněk Duda

Podsbírka historická se prostřednictvím darů, nákupů i vlastní sběratelské činnosti rozrostla během roku o 191 předmětů (51 přírůstkových čísel). Většinu nově získaných předmětů přitom představuje fotografický materiál dokumentující každodenní život a stavební proměny města Písku, částečně také Protivína a dalších míst někdejšího

píseckého okresu v časovém rámci celého 20. století. V rovině systematické evidence bylo vytvořeno 105 nových inventárních čísel. Zpracována byla např. pozůstalost Stanislava Smrta ze Zvíkovského Podhradí a soubor fotografií a dokumentů po Janu Keřlíkovi a Františku Škodovi (Myšenec, Protivín). V čtvrtém čtvrtletí bylo v rámci pravidelné periodické kontroly revidováno cca 5% podsbírk, tj. 600 inventárních jednotek.

Badatelům z řad vědecké i široké veřejnosti bylo poskytnuto více než čtyřicet konzultací, a to převážně v oblasti regionálních dějin a reálií. Konzultována ovšem byla i témata takzvaných dějin všedního dne a náboženských dějin 18. až 20. století.

K vědeckovýzkumným úkolům pracoviště patřilo v souvislosti s přípravou objednané výstavy především studium dějin turistiky a turistických spolků na Písecku se zvláštním zřetelům k píseckému odboru Klubu českých turistů. Dále byl připravován scénář nové expozice v Památníku Protivín (heuristika, první návrh) a kritická edice vzpomínek Jiřího Zborníka na pankráckou sekýrárnu a poslední rok II. světové války (rozpracováno). Studována byla i problematika smrti a umírání v prostředí města Písku, a to zvláště v souvislosti s tzv. posledními epidemiemi moru z let 1679-1680 a 1713-1714. Již publikované výstupy jsou doloženy níže.

Pracoviště novodobých dějin ve spolupráci s Klubem Turista Písek (spoluautor Josef Zeman) připravilo jednu původní muzejní výstavu. Výstavě s názvem Turistika v moři lesů, připravené k výročí 110 let píseckého odboru Klubu českých turistů (blíže viz příslušný příspěvek v oddělení Výstavy), předcházela časově náročná heuristická fáze, během níž se podařilo shromáždit poměrně značné množství trojrozměrných předmětů a dalších dobových dokumentů. Některé z nich se v blízké budoucnosti stanou součástí sbírek Prácheňského muzea.

Bibliografie za rok 2011

Monografie:

- *Turistika v moři lesů. Dějiny píseckého odboru Klubu českých turistů, Písek 2011, [ISBN 978-80-86193-34-2] (společně s Josefem Zemanem)*

Studie:

- „Vás o, svatí patronové, pobožně vzýváme“ aneb poslední epidemie moru z let 1713 -1714 v myšlení a jednání obyvatel města Písku, *Cornova 1, 2011, č. 2, s. 51-62. [ISSN 1804-6983]*
- „Milý strýčku a tetičko“ aneb legionářská minulost Václava Maška pohledem dopisnice psané v Kurgánu dne 2. ledna 1919, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010, s. 60-67. [ISBN 978-80-86193-32-8]*
- *Milada Horáková ve vzpomínkových textech píseckých pamětníků, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010, s. 90-100. [ISBN 978-80-86193-32-8]*

- *Horáková CZ, výstava k 60. výročí procesu s dr. Miladou Horákovou, in: Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010, s. 139-141. [ISBN 978-80-86193-32-8]*

Recenze a zprávy :

- *Tomáš Veber, Teolog - polemik Antonín Lenz (1829 - 1901). Počátky teologické antropologie v českých zemích v 19. století, Studia theologica 13, 2011, č. 1, s. 156-158. [ISSN 1212-8570]*
- *Vladimír Boublík, Duchovní deník. K vydání připravili, předmluvou a úvodem opatřili Jiří Žurek a Karel Skalický, Studia theologica 13, 2011, č. 2, s. 169-172. [ISSN 1212-8570]*
- *Anežka Šimková - Ondřej Jakubec (edd.), Růžová zahrádka. Rukopisné modlitební knížky 18. a 19. století. Sbírka Jana Poše, Studia theologica 13, 2011, č. 2, s. 172-175. [ISSN 1212-8570]*
- *Jean Delumeau, Tisíc let štěstí, Studia theologica 13, 2001, č. 3, s. 182-185. [ISSN 1212-8570]*

Pracoviště výtvarných sbírek a výstavní činnosti

Irena Mašíková

Výtvarné sbírky byly obohaceny o celkem 92 děl a uměleckoprůmyslová sbírka se rozrostla o jeden přírůstek, a to kapesní hodinky. Z toho bylo celkem 48 exponátů darováno a ostatní zakoupeny.

Mezi nejcennější předměty můžeme počítat zakoupení miniaturního dvojdlílného oltáříku J. Z. Quasta, dále obraz Josefa Velenovského „Písecký most“, několik olejomalb a kreseb F. R. Dragouna, dva obrazy píseckého malíře J. Gebra, darované litografie píseckého grafika Vl. Maisnera, početný soubor, rovněž dar, kreseb a divadelních plakátů Jaroslava Maliny a jiné.

Jako každoročně byly prováděny dílčí revize výtvarné a uměleckoprůmyslové sbírky.

Poskytována byla spolupráce badatelům a studentům, celkem v osmi případech.

Pravidelně v rámci výstav zajišťovala Irena Mašíková jejich prezentaci v místním tisku, spolupracovala s ČR a ČT, poskytovala informace o aktuálních výstavách pro muzejní a písecké webové stránky. Zajišťovala zhotovování informačních transparentů pro výstavy a výlep plakátů veškerých muzejních akcí. Organizačně připravila několik přednášek v cyklu výtvarného umění. Zároveň s výtvarnými výstavami zajistila jejich doprovodné akce pro písecké studenty, komentované prohlídky vystavujících autorů Miroslava Pacnera, Jaroslava Maliny a Zdeňka Prokopa, které se setkaly se značným ohlasem. U příležitosti derniéry skupinové výstavy Jitky Bokové, Marcely Sidonové a Davida Lipovského připravila literární odpoledne, čtení básní a textů Johna Boka a Milana Kozelky v doprovodu hudby Romana Dragouna.

Ve spolupráci s vystavujícími textilními výtvarnicemi J. Těšínskou a J. Pivoňkovou zajistila textilní dílnu, která se setkala s velkým zájmem jejich návštěvníků.

Spolu s fotografkou muzea V. Komarovou v průběhu roku připravovaly elektronickou prezentaci výtvarných výstav pro veřejnou obrazovku, která je umístěna v obchodním píseckém centru Florián a prezentuje kulturní dění v Písku.

Podílela se na přípravě katalogu Jiřího Řeřichy a Jaroslava Maliny.

Ve spolupráci s restaurátorským ateliérem Ivy Petrové zadala Irena Mašíková k odbornému ošetření soubor sádrových plastik, darovaných muzeu dr. J. Stachem. Koncem roku byly vybrány tři obrazy k restaurování pro budoucí novou expozici v Památníku v Protivíně: olejové malby Jan Křtitel, sv. Václav a sv. Havel. Pro zmiňovanou expozici spolupracovala s kolegy muzea při výběru výtvarných děl z muzejních sbírek. Rovněž tak vybírala obrazy pro chystanou výstavu o řece Otavě, kterou pracovníci muzea připravovali již v roce 2011 pro jarní výstavu v roce 2012.

Podílela se organizačně na průběhu „Muzejní noci“, která se uskutečnila počátkem měsíce června.

Pro přípravu výstav vypracovala Irena Mašíková několik žádostí o finanční příspěvky formou grantů a oslovila řadu píseckých firem o sponzorské dary. V měsíci září uskutečnila služební cestu do Paříže, v rámci přípravy retrospektivní výstavy českého malíře Františka Januly žijícího ve Francii. Navštívila i další pařížské ateliery českých umělců, kteří se výrazně zajímají o svoji uměleckou prezentaci v Galerii Prácheňského muzea. Výstava Františka Januly je připravována ve spolupráci s Galerií Klatovy/Klenová. Výstava bude pod hlavičkou Prácheňského muzea putovat po svojí písecké premiéře do Galerie Vyšehrad v Praze, Galerie Klatovy/Klenová a v závěru roku zakončí svoji pouť po České republice v Divadle Husa na provázku v Brně.

V roce 2011 realizovala Irena Mašíková celkem 11 výstavních projektů ve výstavních prostorách Galerie, v Malých výstavních síních a v Chodbě knihovny.

Počátkem výstavní sezony zahájila v Galerii muzea výstavu píseckého malíře Jiřího Řeřichy u příležitosti jeho 60. výročí narození. V květnu představila dvě přední textilní výtvarnice Jaroslavu Těšínskou a Jiřinu Pivoňkovou. V červnu byla v Galerii zahájena dlouhodobě připravovaná výstava výtvarných děl autorů se zdravotním znevýhodněním. Výstava byla připravena ve spolupráci s Centrem Paraple o. p. s.

V červenci vystavil své obrazy v Galerii malíř Zdeněk Prokop, který v 60. letech s píseckým muzeem spolupracoval na realizaci výstav a expozic. V měsíci srpnu měli možnost shlédnout návštěvníci výtvarná díla dvou umělců z Uherského Hradiště, Miroslava Maliny a Zdenka Tománka. Expozice obou autorů obsahovala obrazy a kovové plastiky.

V září zahájila Irena Mašíková skupinovou výstavu tří autorů: malířky a sochařky Jitky Bokové, Marcely Sidonové a Davida Lipovského. V podzimním měsíci říjnu Galerii a výstavní prostory v přízemí muzea naplnila díla předního českého světového scénografa a malíře Jaroslava Maliny. Následovala malá retrospektiva reliéfních

obrazů Miroslava Pacnera, spolu s fotografiemi dokumentujícími jeho další uměleckou polohu a to zahradní architekturu.

V Malých výstavních síních připravila kurátorka v srpnu zcela ojedinělou výstavu obrazů a kreseb písecké restaurátorky Ivy Petrové a jejího devítiletého synka Adama.

V Chodbě knihovny v květnu a červnu uvedla výstavu grafiky ze sbírek Prácheňského muzea a v listopadu jubilejní výstavu k 60. výročí narození píseckého malíře Pavla Kolaříka.

Současně v průběhu roku pracovala Irena Mašíková na organizačních přípravách výstav následujícího roku 2012 a jejich finančním zajištění formou grantů a případných sponzorů, což se v posledním čase stává stále obtížnějším. V rámci přípravy výstavy o turistice v Písku kterou kurátorsky připravil kolega Z. Duda, se podílela drobnou instalační výpomocí.

V závěru textu Irena Mašíková vyjadřuje poděkování za spolehlivou a profesionální spolupráci při instalování výstav svým kolegům Leoši Bolardtovi a Lukáši Faktorovi.

Bibliografie za rok 2011

Články :

- *Výběr z výstav Prácheňského muzea, in: Prácheňské muzeum v Písku, s. 145 - 152. [ISBN 978-80-86193-32-8]*
- *Lesnické veličiny v kalendáři Lesů města Písku, in: Písecké postřehy, 2/2011*
- *Odešel nepíšící básník Prokop Voskovec, in: Písecké postřehy, 7/2011*
- *Zemřel novinář Jiří Slavíček, in: Písecké postřehy, 7/2011*
- *Čas do odvolání malíře Jaroslava Maliny, in: Písecký deník, 29. 10. 2011 (spoluautorka Libuše Kolářová)*
- *Václav Havel nás opustil, in: Písecké postřehy, 5/2011*

ARCHEOLOGICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Mgr. Jaroslav Jiřík, Ph.D.

Mgr. Jaroslav Jiřík, Ph.D. (0,9 úvazku), Bc. Martin Pták (0,6 úvazku), Jiří Fröhlich (0,4 úvazku), Mgr. Eva Koppová (0,2 úvazku)

Archeologové pracovali v totožném složení jako v roce předchozím. V tomto roce rovněž proběhla řada terénních akcí, které rozhojnily archeologické poznání Písecka a rozšířily archeologickou podsbírku o množství cenných předmětů. Jednalo se například o výzkum v ploše bagrovaného Nového rybníka u Chřeštic, kde byly odhaleny objekty z 12.-13. století, dále v areálu hradu Újezdce u Albrechtic při rekonstrukci domu čp. 12, a především výzkum v obci Heřmani na parc. č. 22, kde se podařilo prozkoumat část sídelního areálu a zejména do skály zahloubenou jím-

ku s několika sty torz keramických nádob ze 13. století, které představují jedinečný a v jihočeském prostředí nejpočetnější soubor z daného období. V Nové Vsi u Čížové navázali archeologové na zjištění z předchozích let při budování rodinného domu na č. parc. 63/61 odkryvem pokračování sídliště z pozdní doby bronzové, který přinesl nejen významný keramický soubor, ale i důležitý osteologický materiál. Terénní akce doplňovala řada dohledů na stavbách rodinných domů či inženýrských sítí a dále drobných akcí, jako byla například sondáž v nádvoří domu čp. 331 v Tylově ulici v Písku, kde se podařilo odhalit podsklepený zadní trakt zaniklého novověkého domu č. 78, zbouraného v roce 1889, nebo dokumentace profilu ve výkopu pro kanalizaci v areálu fary v Mirovicích či výzkum objektu doby bronzové v Oldřichově.

Do sbírky Prácheňského muzea byly zapsány rovněž některé předměty mimořádné historické hodnoty. Předně se jedná o soubor militárií a dalších předmětů z bojiště u Sudoměře, okr. Strakonice, a dále depot raně středověkého zemědělského nářadí ze Slavetic u Všemyslic, okr. České Budějovice. Tyto předměty byly předány na konzervaci na specializovaném pracovišti na restaurování kovů Vyšší odborné školy v Turnově.

Archeologové rovněž poskytovali řadu konzultací studentům a zájemcům z řad veřejnosti. Pracovníci se též podíleli na přípravě výstavy Poklady doby bronzové v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích. 15. října navštívil Prácheňské muzeum vnuk jihočeského archeologa Bedřicha Dubského Guy Dubský, v současné době žijící v Austrálii.

Jaroslav Jiřík věnoval podstatnou část své aktivity plnění povinností vyplývajících ze smluv s investory při zajišťování archeologických dohledů a výzkumů. Z akcí, na kterých se podílel, možno jmenovat výzkumy v Nové Vsi u Čížové, Heřmani, Chřešticích, Újezdu a drobné výzkumy a dohledy v historickém jádru města Písku a Mirovicích.

Na plenárním zasedání jihočeské pobočky České archeologické společnosti v Českých Budějovicích společně s Martinem Ptákem referoval o výzkumech předchozí sezóny 2010 v Drhovli, Písku, ul. Leoše Janáčka čp. 42, Písku, Havlíčkově nám. čp. 94, Písku na nádvoří radnice (viz samostatný příspěvek ve zprávě za rok 2010), dále o nálezu předního dílu pancíře z třicetileté války v Semicích, nálezu meče pozdní doby bronzové v Písecké Smolči, výzkumech v Cerhonicích, Horosedlech.

Na konferenci pořádané Archeologickou pracovní skupinou východního Bavorska/západních a jižních Čech/Horního Rakouska ve Stříbře přednesl přednášku *New Discoveries and new Results of Migration Period Research in Bohemia 1990-2010*. Na VII. protohistorické konferenci v Brně pronesl přednášku: (s J. Vávrou) *Zpráva o probíhajícím zpracování pohřebiště doby stěhování národů v Praze-Zličíně*.

Mimo své povinnosti, pracovní a časovou náplň muzejního archeologa se J. Jiřík věnoval vedení grantového projektu GAČR č. P405/11/2511, jehož úkolem je odborné zpracování pohřebiště doby stěhování národů v Praze-Zličíně (společně

s J. Vávrou a M. Kuchaříkem). Během navazování kontaktů nezbytných pro realizaci grantového projektu s kolegy v Britském muzeu v Londýně proslovil přednášku v rámci CSR Research Colloquium for the curators of the British Museum and the members of the Department for Conservation and Scientific Research (s J. Vávrou): *Praque-Zličín Burial Ground. Barbarian Society of the Migration Period in the Light of Analyses and Measurements of Natural Sciences*. Tutéž přednášku pak oba zopakovali pro studenty University of Canterbury.

Martin Pták se významně podílel na realizaci prakticky všech terénních akcí (Nová Ves u Čížové, Újezd, Chřešovice, Heřmaň, Oldřichov a Písek). Do průzkumu byla výrazněji zapojena prospekce detektorem kovů, která přinesla dílčí úspěchy. Výrazně přispěl při laboratorním ošetření nálezů, které byly získány při jmenovaných výzkumech. Podílel se na vypracování nálezových zpráv. Nadále pokračoval v cílené prospekci především na Kolinecku. Prováděl namátkovou rekognoskaci archeologických nálezů v jižních a jihozápadních Čechách. Významně se podílel na realizaci výzkumu Jihočeské univerzity na raně středověkém hradišti sv. Ján v Netolicích (vedoucí Dr. J. Beneš). Dále se podle možností účastnil prospekci a drobných sondáží v rámci projektu Dr. O. Chvojky na Bechyňsku. V dubnu se zúčastnil odborné exkurze Historického ústavu Jihočeské univerzity po významných památkách Španělska a Portugalska a dále v květnu do Pasova. S kolegy z Jihočeské univerzity dvakrát navštívil pravěké hradiště Biskupin v Polsku, kde se účastnil experimentů se zaměřením na období mezolitu-eneolitu.

Rovněž se účastnil plenárního zasedání jihočeské pobočky České archeologické společnosti v Českých Budějovicích, kde referoval o společných výzkumech z předchozího roku (akce společně s J. Jiříkem a samostatně referát o průběhu archeologického výzkumu v obci Putim). Dále se v Opavě účastnil konference Pohřební ritu - druhotné zásahy v hrobech: *Pohřbívání v Písku na Bakalářích*, a Studentské vědecké konference - Archeologie bez hranic, konané v Plzni, referát (s M. Hruškovou): *Staronový nález záušnic z Českých Budějovic*; a dále bez referátu 7. Konference environmentální archeologie, pořádané v Brně a konference Starší doba bronzová v Českých zemích a na Slovensku, pořádané v Mikulově.

Jiří Fröhlich v minulém roce doložil v Píseckých horách používání kamenných podložek s důlky, ve kterých se roztloukal a třídil koncem 19. století živec. Spolu s kolegy dr. O. Chvojkou, dr. J. Johnem a dr. J. Michálkem objevili u Olešné skupinu devíti starobronzových kamenných mohyl typu Těšínov a datovali mohyly u Borečnice do mladší doby bronzové. Na výšinných eneolitických sídlištích u Kostelce nad Vltavou a Orlíka nad Vltavou se Jiří Fröhlich podílel na vyzvednutí vzorku materiálu pro získání rostlinných makrozbytků (Mgr. Tereza Šálková). Třetím rokem ve svém volnu spolupracoval na výzkumném projektu „Struktura osídlení mikroregionu říčky Smutné v době bronzové“ (zaměřování mohyl, výzkum pohřebiště z doby hal-

štatské u Rataj, povrchové sběry) a na výzkumu laténské sídliště u říčky Křemelné na Šumavě v mimořádně vysoké nadmořské výšce 810 m.

Jiří Fröhlich se dále podílel na zápisu nových přírůstků, jejich lokalizaci a vyhotovení zpráv pro CES. Ve II. stupni evidence provedl katalogizaci žebířů z rozoraného depotu ze starší doby bronzové z Pasek. Spolupracoval na přípravě podkladů pro výstavu Poklady doby bronzové v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích. Zajišťoval předání početného antropologického materiálu z výzkumu hřbitova u píseckého farního kostela do depozitáře Národního muzea v Horních Počernicích. Je autorem propagační skládačky Zlato v Písku a okolí. Pracoval v redakčních radách Časopisu Společnosti přátel starožitností a časopisů vydávaných Jihočeským muzeem: Archeologické výzkumy v jižních Čechách, Jihočeský sborník historický a Výběr.

Eva Koppová se stejně jako v předchozích letech podílela na laboratorním zpracování archeologických výzkumů. Rovněž vykonávala administrativní práce spojené s vyhotovováním smluv s investory a následnou fakturací a evidencí.

Z externích spolupracovníků Jaroslav Prášil ze SOŠ v Turnově prováděl konzervaci železných předmětů ze Sudoměře a Slavětic v Všemyslicích.

Podobně jako v minulých sezonách je třeba poděkovat také řadě studentů a spolupracovníků účastnících se terénních akcí a zpracování. Za všechny je možno jmenovat Mgr. Terezu Šálkovou, Jiřího Bumerla, Bc. Oksanu Bouniak, Bc. Michaelu Divišovou, Mgr. Daniela Hlásku, Tomáše Hynka, Tomáše a Kateřinu Jirků, Elišku Hromkovou, Mgr. Michaelu Černou.

Byla provedena revize části archeologické sbírky (2.000 inv. č.) a části sbírky Protvín (29 inv. č.).

Bibliografie za rok 2011

Jaroslav Jiřík

Knižně:

- *Křetice, Paseky, Písek, Milenovice, Zlivice: Poklady doby bronzové. Nejnovější archeologické nálezy z jižních Čech. Katalog výstavy (ed. O. Chvojka). České Budějovice (s J. Fröhlichem a M. Ptákem). [ISBN 978-80-87311-16-5]*

Články:

- *Bohemian Barbarians: Bohemia in Late Antiquity. In: Curta, F. (ed.), Neglected Barbarians. Studies in Early Middle Ages, vol. 32, Turnhout, s. 263-317 [ISBN 978-2-503-53125-0]*
- *Sídliště vinařické Skupiny z Prahy-Kobyliš - Settlement of the Vinařice Group in Prague-Kobyliš. In: Droberjar, E. (ed.), Archeologie barbarů 2010: Hroby a pohřebiště Germánů mezi Labem a Dunajem. Studia archaeologica Suebica I. Olomouc 2011, (s J. Frolíkem, J. Jíllem a K. Urbanovou), s. 415-451 [ISBN 978-80-244-2987-8]*

- *Archeologický výzkum objektu z pozdní doby bronzové a areálu nemocnice v Písku - předběžná zpráva/Archäologische Forschung eines spätbronzezeitlichen Siedlungsobjektes im Krankenhaus in Písek - ein Vorbericht. In: Doba popelnicových polí a doba halštatská. Příspěvky z XI. konference Příbram 7.-10. 9. 2010. Podbrdsko - Miscelanea 2. Příbram, s. 203-210 (s O. Chvojkou, M. Ptákem, J. Fröhlichem, J. Michálkem a T. Šálkovou). [ISBN 978-80-8686-13-1]*
- *Nové nálezy kovových předmětů z doby halštatské a laténské v jižních Čechách - Neue Metallfunde der Hallstatt- und Latènezeit in Südböhmen. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 24, s. 129-161 (s J. Michálkem a J. Fröhlichem). [ISSN 0231-8237]*
- *Nové archeologické doklady vesnického osídlení na Písecku ve 13. století - New archaeological evidence of rural settlement in the Písek region in the 13th century. Archeologie ve středních Čechách 15, s. 577-598 (s J. Fröhlichem a M. Ptákem). [ISSN 1214-3553]*
- *Zpráva o archeologickém výzkumu v areálu nádvoří píseckého hradu a radnice v roce 2010. Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010, s. 130-136 (s M. Ptákem a J. Bumerlem). [ISBN 978-80-86193-32-8]*
- *Písek - Bakaláře: Bronze age Burial Ground in the Medieval Town (Macroregional Analysis). In: Badura, M. et al (eds.), Environmental Archaeology of Urban Sites. The 7th Symposium & 4th International Conference of the Polish Association for Environmental Archaeology. Śródowno i kultura/Environment and Culture, vol. 10, Poznań, s. 73 (s T. Šálkovou a M. Ptákem). [ISBN 978-83-62662-76-0]*

Martin Pták

Knižně:

- *Zlivice: Poklady doby bronzové. Nejnovější archeologické nálezy z jižních Čech. Katalog výstavy (ed. O. Chvojka). České Budějovice (s J. Jiříkem). [ISBN 978-80-87311-16-5]*

Články:

- *Nález zlomků středověkých reliéfních dlaždic z Hradiště na Janu v Netolicích. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 24, s. 343-345 (s J. Benešem). [ISSN 0231-8237]*
- *Středověké zoomorfní aquamanile z Vlčkovíc. Archeologické výzkumy v jižních Čechách 24, 347-351. [ISSN 0231-8237]*
- *Zpráva o archeologickém výzkumu v areálu nádvoří píseckého hradu a radnice v roce 2010. Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010, s. 130-136 (s J. Jiříkem a J. Bumerlem). [ISBN 978-80-86193-32-8]*
- *Archeologický výzkum objektu z pozdní doby bronzové a areálu nemocnice v Písku - předběžná zpráva. In: Doba popelnicových polí a doba halštatská. Příspěvky z XI. konference Příbram 7.-10. 9. 2010. Podbrdsko - Miscelanea 2. Příbram,*

s. 203-210 [ISBN 978-80-8686-13-1 a 970-80-86772-54-7] (s O. Chvojkou, J. Jiříkem, J. Fröhlichem, J. Michálkem a T. Šálkovou)

- *Písek - Bakaláře: Bronze age Burial Ground in the Medieval Town (Macroremain Analysis)*. In: Badura, M. et al (eds.), *Environmental Archaeology of Urban Sites. The 7th Symposium & 4th International Conference of the Polish Association for Environmental Archaeology. Środowisko i kultura/Environment and Culture*, vol. 10, Poznań, s. 73 (s T. Šálkovou a J. Jiříkem). [ISBN 978-83-62662-76-0]
- *Nové archeologické doklady vesnického osídlení na Písecku ve 13. století - New archaeological evidence of rural settlement in the Písek region in the 13th century*. *Archeologie ve středních Čechách* 15, s. 577-598 (s J. Fröhlichem a J. Jiříkem). [ISSN 1214-3553]

Jiří Fröhlich

Knižně:

- *Doba kamenná v povodí horní Otavy*. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách - Stone Age of the Upper Otava River Region, Supplementum 7*. České Budějovice - Plzeň, 181 s. (s P. Šídou, J. Eignerem, M. Moravcovou a D. Franzeovou). [ISBN 978-80-87311-12-7]
- *Osídlení z doby bronzové v povodí říčky Smutné v jižních Čechách*. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách, Supplementum 8*. České Budějovice, v tisku (s O. Chvojkou a kol.)
- *Křtěnice, Paseky, Písek, Milenovice, Písek: Poklady doby bronzové. Nejnovější archeologické nálezy z jižních Čech*. Katalog výstavy (ed. O. Chvojka). České Budějovice (s D. Daněčkem, O. Chvojkou a J. Jiříkem). [ISBN 978-80-87311-16-5]

Články:

- *Nové archeologické doklady vesnického osídlení na Písecku ve 13. století - New archaeological evidence of rural settlement in the Písek region in the 13th century*. *Archeologie ve středních Čechách* 15, s. 577-598 (s J. Jiříkem a M. Ptákem). [ISSN 1214-3553]
- *Zaniklá vesnice a zřívokský manský dvůr Malev - Das untergegangene Dorf und der Zřívok-Lehenshof Malev*. *Archeologie ve středních Čechách* 15, s. 951-956. [ISSN 1214-3553]
- *Archeologické doklady z tvrzí a zaniklé vsi Holešice na Písecku - Die archäologischen Belege aus den Festungen und aus dem untergegangenen Dorf Holešice in der Region Písek*. *Archeologie ve středních Čechách* 15, s. 957-967 (s V. Luksem). [ISSN 1214-3553]
- *Výšinné sídliště ze starší doby bronzové a pozdní doby halštatské u Opařan (okr. Tábor) - Eine Höhensiedlung der frühen Bronze- und der späten Hallstattzeit bei Opařany (Kr. Tábor)*. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 19-40 (s O. Chvojkou, J. Benešem, J. Johnem, J. Michálkem a T. Šálkovou). [ISSN 0231-8237]

- *Nové nálezy kovových předmětů z doby halštatské a laténské v jižních Čechách - Neue Metallfunde der Hallstatt- und Latènezeit in Südböhmen*. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 129-161 (s J. Michálkem a J. Jiříkem). [ISSN 0231-8237]
- *Zaniklý obilní mlýn na Blehovském potoce u Osletína na Milevsku - Eine verschwundene Getreidenmühle am Blehovský-Bach bei Osletín in der Nähe von Milevsko*. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 249-262 (s D. Kovářem a J. Peštou). [ISSN 0231-8237]
- *Antonín Beneš (*25.6.1934 Horažďovice - †7.3.2001 Plzeň)*. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 153-155 (s J. Michálkem, P. Zavřelem a O. Chvojkou). [ISSN 0231-8237]
- *Expozice Jihočeského muzea na Býšově*. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 375-376. [ISSN 0231-8237]
- *Výstava „Stopy dějin“ v Muzeu Šumavy v Kašperských Horách*. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 376-377. [ISSN 0231-8237]
- *Archeologický výzkum objektu z pozdní doby bronzové v areálu nemocnice v Písku - předběžná zpráva - Archäologische Forschung eines spätbronzezeitlichen Siedlungsobjektes im Krankenhaus in Písek - ein Vorbericht*. In: *Doba popelnicových polí a doba halštatská. Příspěvky z XI. konference Příbram 7. - 10. 9. 2010. Podbrdsko - Miscelanea 2*, s. 203-210 (s O. Chvojkou, J. Jiříkem, M. Ptákem, J. Michálkem a T. Šálkovou). [ISBN 978-80-86869-13-1 a 970-80-86772-54-7]
- *Archeologické nálezy ze Svatoboru u Sušice. Zlatá stezka 18, Sborník Prachatického muzea, v tisku (s J. Lhotákem)*
- *Archeologické nálezy v okolí Podolí I*. In: M. Jiroušková a kolektiv, *Střípky z historie Podolí I. Podolí I*, s. 10-11. [ISBN 978-80-86566-50-4]
- *Před 100 lety se narodil Václav Mlíčko*. In: M. Jiroušková a kolektiv, *Střípky z historie Podolí I. Podolí I*, s. 62-63. [ISBN 978-80-86566-50-4]
- *Prezentace archeologických nálezů a lokalit na Písecku*. *Časopis Společnosti přátel starožitností* 119, s. 51-54. [ISSN 1803-1382]
- *Pamětní desky, busta a ulice jihočeských archeologů*. *Výběr* 48, 11-18. ISSN 1212-0596
- *Zemřel František Schusser*. *Výběr* 48, s. 55. [ISSN 1212-0596]
- *Zemřel archeolog PhDr. Antonín Beneš*. *Výběr* 48, s. 124-125 (s O. Chvojkou a J. Michálkem). [ISSN 1212-0596]
- *Z pozůstalosti archeologa Bedřicha Dubského*. *Výběr* 48, s. 184-191. [ISSN 1212-0596]
- *Kamenné podložky na roztloukání živce v Píseckých horách*. *Výběr* 48, s. 192-193. [ISSN 1212-0596]
- *Historicko-topografický přehled zaniklých větrných mlýnů v jižních Čechách*. *Výběr* 48, s. 207-221 (s D. Kovářem). [ISSN 1212-0596]
- *Mánie s podzemním parkovištěm*. *Písecké postřehy* 20, č. 45, 9. 11. 2011

- *Zatopené sklepy pod náměstím mají stabilizační funkci. Písecké postřehy* 20, č. 50, 14. 12. 2011

Propagační materiál:

- *Zlato v Písku a okolí. Skládačka Prácheňského muzea. Písek*, 8 s.

Registrace terénních aktivit:

- *In: Výzkumy v Čechách 2008. CD. Vydal Archeologický ústav AV ČR Praha v.v.i.*

Recenze a anotace:

- *Daniel Kovář - Vladimír Záruba (red.): Zliv kdysi a dnes. Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 360-361, [ISSN 0231-8237]
- *Zdeněk Kukal - Barbora Dudíková Schullmannová - Jaroslav Valečka - Vlasta Čechová - Karel Pošmourný: Hradý Čech a Moravy - z čeho jsou a na čem stojí. Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 363, [ISSN 0231-8237]
- *Jana Vačkářová: Kronika obce Oseka a okolních vsí. Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 366, [ISSN 0231-8237]
- *Živá archeologie č. 10/2009: Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 24, s. 372, [ISSN 0231-8237]

KNIHOVNA A STUDOVNA

Vedoucí: Mgr. Jan Adámek

Studovna a katalogizační pracoviště

Zdena Kvasničková, Mgr. et Bc. Věra Matoušová

Studovna a knihovna poskytovala své služby v rámci rozšířené otevírací doby pro veřejnost, tedy pět dní v týdnu. Knihovnice Zdena Kvasničková a Věra Matoušová v průběhu roku obsloužily 232 badatelů z řad veřejnosti a jejich služeb využili 762krát kolegové z muzea. Kromě těchto návštěv připravily tři přednášky pro třídy základních škol a univerzitu třetího věku seznamující posluchače s možnostmi, které muzejní studovna a knihovna nabízí.

Během roku byly opět rozmnoženy knihovní fondy - do Příruční knihovny přibýlo 305 knih, do Regionální knihovny 143 knih. Došlo k obměně a rozšíření odběru odborných periodik, jejichž nabídka je dostupná na webových stránkách muzea. Regionální periodika nadále archivujeme. Na nákupy byla vynaložena částka 102 309,- Kč. Několik přírůstků bylo také získáno díky darům. Pan Zdeněk Říha daroval knihu Paměti generála Tomáše Sedláčka (Praha, 2008), která byla zapsána pod signaturou PK 10736 a knihu Československá lidová armáda v koaličních vazbách Varšavské smlouvy (Praha, 2008), která byla zapsána pod signaturou PK 10737. Pan Walter

Eller knihy: Eller, Hermann: *Gemälde*. Grafenau: Morsak Verlag, 1990, PK 10893; Eller, Hermann: *Gemälde und Zeichnungen*. Regensburg: Gstöttner, 1981, PK 10894; Eller, Hermann: *Zwischen Himmel und Erde*. Grafenau: Morsak Verlag, 1993, PK 10892. Paní Karolina Žáková knihy: *Duchovní kultura kraje (Tábor, 1940)*, zapsána pod signaturou 63074KR10249, *Krví a železem dobytý Československé samostatnosti (Praha, 1939)*, zapsána pod signaturou 63075KR10250 a *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou I-III. (Písek, 1911-1913)*, zapsány pod signaturami 63076KR10251, 63077KR10252, 63078KR10253. PhDr. Václav Rameš daroval sborník *Archivum Trebonense (XII/2011)*, který byl zapsán pod signaturou PK 10961. Miroslav Burda knihu *Přes dva ploty (Praha, 2011)*, která byla zapsána pod signaturou 63083KR10258. Pan Zdeněk Sklenář knihu Václav Boštík (Praha, 2010), která byla zapsána pod signaturou PK 10992. Bibliografické údaje lze dohledat na on-line katalogu knihovny.

V průběhu roku knihovnice provedly revizi knihovního fondu Příruční knihovna, který čítá 10 728 svazků, z toho se ukázalo 27 svazků jako nezvěstných. Taktéž byly provedeny pravidelné revize sbírkových knihovních fondů Jaromíra Malého a Ivo Beneše. Pokračovala reorganizace pozůstalostní knihovny Adolfa Heyduka uložené v Památníku Adolfa Heyduka v Tyršově ulici. Po společenské místnosti byly také v pracovně básníka knihy uspořádány s ohledem na původní inventář sepsaný Františkem Lipšem v roce 1936 a zároveň vznikl lokační seznam umožňující vyhledávání jednotlivých svazků. Správu pozůstalostní knihovny Adolfa Heyduka převzala Věra Matoušová.

Od firmy Lanius, která je provozovatelem knihovního systému Clavius používaného naší knihovnou, byl zakoupen modul Analytický rozpis článků, který umožňuje účelnější zapisování a posléze dohledávání článků s regionálními tématy.

V průběhu roku se knihovnice věnovaly také rozšiřování svých odborných vědomostí. V měsíci březnu obě úspěšně ukončily získáním certifikátu e-learningový kurz „Knihovnické minimum“ pořádaný Moravskoslezskou vědeckou knihovnou. Věra Matoušová se zapsala ještě do e-learningového kurzu knihovnické angličtiny. V dubnu navštívila seminář Autorský zákon v muzejní praxi a kolektivní správa autorských práv, který pořádala Asociace muzeí a galerií ČR ve spolupráci s Národním muzeem a odborem autorského práva Ministerstva kultury ČR při příležitosti Světového dne duševního vlastnictví. Od září navštěvuje dvakrát do měsíce základní kurs Školy muzejní propedeutiky, který je určen pracovníkům muzeí, kteří se podílejí na odborné správě a využívání sbírek a nejsou absolventy školy, poskytující odborné muzeologické vzdělání. V měsíci září se obě knihovnice zúčastnily v Českém Těšíně již 35. semináře knihovníků muzeí a galerií, který tradičně připravuje pro své členy i zájemce z řad odborné veřejnosti komise knihovníků při AMG ČR. Organizace letošního semináře s mezinárodní účastí se ujalo Muzeum Těšínska. Odborný program semináře byl zaměřen do tří základních bloků - Koncepce rozvoje knihoven České republiky na období 2011-2014, Digitalizace v muzejních a galerij-

ních knihovnách a Sbírkové fondy v muzejních knihovnách. Poslední ze seminářů, který Věra Matoušová navštívila, byl uspořádán v prosinci pro účastníky Souborného katalogu ČR.

Před Vánocemi byl spuštěn na nových webových stránkách www.ctenizpisku.cz projekt ČTENÍ Z PÍSKU, na kterém spolupracuje muzejní studovna společně se studovnou Městské knihovny Písek. Čtení z Písku využívá pro zpřístupnění informací všech výhod internetu, zejména lepší dostupnost obsahu a jeho neustálé rozšiřování a aktualizaci. Postupně je tak vytvářen literární místopis města, který zahrnuje vztah spisovatelů ke konkrétním místům v Písku a jeho okolí. Obsah webové stránky Čtení z Písku bude doplňován také o naskenované plné texty a další materiály. Stránky jsou určeny nejen dospělým, ale také dětem. Malí čtenáři si zde mohou přečíst pohádky a pověsti z regionu a také drobná literární dílka svých vrstevníků. Užitečné mohou být odkazy na katalog písecké městské knihovny a knihovny Prácheňského muzea nebo na různé organizace a kulturní akce zejména se vztahem k literatuře. Stránky se setkaly s okamžitým zájmem z řad veřejnosti a již po týdnu od jejich spuštění se přihlásilo přes 1500 uživatelů, kteří si je prohlédli.

Bibliografie za rok 2011

Věra Matoušová

- *Přestupové hnutí v Písku mezi léty 1918-1922*, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010*, s. 68-79. [ISBN 978-80-86193-32-8]

Pracoviště historické knihovny

Mgr. Jan Adámek, Zora Mauleová (0,66 úvazku)

Nejdůležitější činností pracoviště bylo pokračování práce na prozatímním katalogu tisků do roku 1850, aby mohly být všechny sem zahrnuté knihy co nejrychleji zpřístupněny veřejnosti (podrobný soupis a popis bude následně zpracováván v příslušném modulu programu Clavius). Soupisové práce byly dokončeny v měsíci říjnu, od té doby probíhají již jen opravy a úpravy. Webový katalog, vytvořený podle požadavků pracoviště Ing. Martinem Janovským, byl jmenovaným nezištně pravidelně každý měsíc aktualizován, za což mu náleží nemalé poděkování. Celkem katalog čítá 6106 položek (5903 svazků a 203 přívazků). Dokončením prozatímního katalogu bylo do značné míry naplněno dílo, náležející mezi již dosti letitá desiderata a v dějinách muzejní knihovny představuje výrazný přelom.

Katalog nazvaný „Soupis tisků do roku 1850“ především obsahuje jejich kompletní seznam, ve výchozím uspořádání podle titulů. Jednoduchým přepnutím lze však v tomto seznamu listovat též podle autorů, roků vydání, signatur i lokací. Možné je též, podle stejných parametrů, vyhledávat hypertextově konkrétní položku. „Soupis

tisků“ je dostupný na muzejních webových stránkách na záložce Knihovna • On-line katalog.

Na soupisových pracích se největší částí podílela Z. Mauleová; správce celé podsbírky J. Adámek zpracovával tisky do roku 1550 a dále poškozené tisky, jejichž identifikace je obtížnější. J. Adámek je současně profesně vytížen na pracovišti dějin středověku a zároveň je správcem Centrální evidence sbírky - o těchto jeho činnostech je referováno v této ročence samostatně.

Při katalogizačních pracích vyvstala potřeba zahrnout do soupisu i dobou vydání sem náležející tisky hebrejské. Na to síly pracoviště nestačily a proto byl požádán o spolupráci Mgr. Pavel Šnorek, který oněch 38 tisků ochotně a bezplatně zpracoval, takže mohly být (v přepisu do latinky) zpřístupněny ve webovém katalogu s ostatními tisky.

Pracoviště se také podílelo na významném projektu nazvaném „Příprava a vydání Repertoria rukopisů 17. a 18. století z muzejních sbírek v Čechách III (P-S)“ jehož řešitelem je Ústav českého jazyka a teorie komunikace (vedoucí Mgr. Alena Andrllová-Fidlerová, Ph.D. spoluřešitel Mgr. Tomáš Bernhardt). Po ukončení projektu, plánovaného do let 2011 - 2015 tak bude i zajímavý soubor našich rukopisů adekvátním způsobem publikován. V první fázi práce ve dnech 22. - 27. srpna bylo zpracováno 33 rukopisů (sig. 1670, 3741, 27301, B 3190, B 3738, I. 28, I. 78, I. 194, I. 578, II. 103, II. 333, II. 352, II. 421, IV. 36, IV. 716, L 157945, L 157948, L 157951, L 157953, L 157965, L 157966, L 157968, L 157970, L 157971, L 157973, L 157974, L 157976, L 157977, L 157978, L 157985, L 157986, L 157988).

ODDĚLENÍ PŘÍRODNÍCH VĚD

Vedoucí: RNDr. Jiří Šebestian, CSc.

Pracoviště zoologie

RNDr. Jiří Šebestian, CSc.

V zoologickém oddělení proběhla zákonem požadovaná periodická revize čtyř zoologických podsbírek (bezobratlí, bezobratlí exotičtí, obratlovci a obratlovci exotičtí). Při této revizi bylo fyzicky zkontrolováno 203 inventárních čísel systematické evidence, pod kterými bylo zapsáno 634 sbírkových předmětů. Pravidelné ošetření depozitárních prostorů proti hmyzu bylo provedeno 24. 3. a další je plánováno na jaro 2012.

Pod dohledem zoologického oddělení se uskutečnily v tomto roce mimo jiné i tyto větší a nákladnější akce: oplechování pozorovací věže v národní přírodní rezervaci Řežabinec, Řežabinecké tůně v jarních měsících a výměna střechy, izolace přední stěny proti dešti a sanace nosných sloupů na podzim. Dále proběhlo ozvučení a instalace nové promítací techniky v přednáškovém sále a rekonstrukce pohybliv

vé mechaniky murény a instalace osvětlení, které simuluje podmořské podmínky („potápěčovo světlo“) v expozici Podmořský svět v pobočce Prácheňského muzea - Památníku města Protivína. Také byl zakoupen digitální fotoaparát pro dokumentaci chráněných území Písecka pro plánovanou obnovu stejnojmenné expozice v PM.

V průběhu roku 2011 se zoolog podílel na organizaci a přípravě tří výstav v pobočce muzea - Památníku města Protivína jako jejich kurátor.

Stěžejní částí výzkumu ptačího společenstva národní přírodní rezervace „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ tvoří již od roku 1980 bodový transekt a tak i letos provedl zoolog každý měsíc jedno sčítání. Pravidelnost a dlouhodobost umožňuje srovnání vývoje ptačího společenstva v době hnízdění a také zhodnocení významu rezervace pro protahující a zimující ptáky.

Neinvasivními metodami typu sčítání nelze získat všechny potřebné znalosti o ptačím společenství rezervace. Proto od roku 2003 probíhá také výzkum rezervace metodou CES (zkratka pochází z anglického Constant effort sites = Místa s konstantním úsilím). Při této metodě dochází k pravidelnému „nabírání“ vzorku ptačí populace odchytom do stále stejného množství sítí stojících na stále stejných místech jedenkrát v každé dekádě během celé hnízdní sezóny. Touto metodou lze postihnout populační vývoj i skrytě žijících druhů, které sčítání neinvasivními metodami nezachycuje a lze zjišťovat i řadu dalších údajů jako např. podíl mláďat přežívajících do dalších let, přežívání dospělých ptáků, věrnost hnízdišti, atd. V roce 2011 bylo provedeno dalších 10 odchytů metodou CES.

Třetí metodou výzkumu ptačí populace v NPR Řežabinec, která probíhá již od roku 1977, je pravidelná letní kroužkovací akce Acrocephalus, kterou začal dr. Pecl a nový zoolog ji vede od roku 2003 (viz samostatný příspěvek v odborné části). Protože letos probíhal jubilejní - třicátý pátý ročník, přispělo muzeum na pořízení slavnostních triček pro účastníky akce.

Podklady získané komplexním výzkumem rezervace slouží při osvětlové výchovném využití rezervace, dále jako podklady pro orgány ochrany přírody (např. ke zpracování plánů péče pro obhospodařování rezervace) a zobecněné získané poznatky bývají publikovány v mezinárodních vědeckých časopisech.

Zoologické pracoviště vyhledali dva badatelé, dalších 58 badatelských konzultací proběhlo po e-mailu, telefonu nebo při osobní návštěvě badatele v muzeu (návštěvy bez konkrétního bádání na sbírkových předmětech). Badatelé byli profesionální zoologové (UK Praha a AOPK České Budějovice), konzultace byly vesměs s vysokoškolskými studenty. Vedle toho zoolog odpovídal na asi 40 telefonických a e-mailových dotazů veřejnosti.

Zoolog muzea je členem Zoologické komise Asociace muzeí a galerií (AMG) a na jejím jednání v Kokoříně (21. - 23. 9.) byl zvolen jejím předsedou. Pracoval také v komisi Ministerstva životního prostředí pro přípravu nových agro-environmentálních programů. Organizoval jednání s mysliveckými spolky o podmínkách lovu a ochrany zvěře v NPR Řežabinec. Muzejní zoolog také absolvoval a obhajo-

bou diplomové práce úspěšně ukončil kurz Muzejní propedeutiky AMG. Zúčastnil se také 30. aktivu spolupracovníků Kroužkovací stanice Národního muzea (Klatovy 5. 11.), celostátní ornitologické konference v Mikulově (7. - 10. 10.) a seminářů na Krajském úřadu Jihočeského kraje týkajících se budoucnosti ochrany přírody na Šumavě (7. 11.), ochrany starých stromů a hmyzu (10. 11.) a problematiky šíření invazních druhů (11. 11.).

V rámci dlouhodobého sledování Ptačích oblastí evropské soustavy ochrany přírody Natura 2000 působí zoolog jako koordinátor v Ptačích oblastech (dále jen PO) Řežabinec, Českobudějovické rybníky a Hlubocké obory a jako člen skupiny v PO Údolí Otavy a Vltavy, Novohradské hory a Šumava. V roce 2011 prováděl monitoring bukačů velkých, bukačků malých, chřástalů kropenatých a malých, hus velkých a rybáků obecných v PO Řežabinec a PO Českobudějovické rybníky a koordinoval monitoring zimování orla mořského v PO Českobudějovické rybníky.

Jako vedoucí Skupiny pro výzkum chřástala polního při České společnosti ornitologické koordinoval zoolog celorepublikový výzkum tohoto ptáka z Červeného seznamu celosvětově ohrožených druhů. Sám pak prováděl monitoring, odchyt a kroužkování chřástalů v Novohradských horách a na Šumavě (pravý břeh Lipna). I nadále se podílel na práci Jihočeského ornitologického klubu - Jihočeské pobočce České společnosti ornitologické. Jako recenzent ornitologického časopisu Sylvia posuzoval zoolog jeden článek a recenzoval také jeden článek pro Sborník Jihočeského muzea v Českých Budějovicích. Po celý rok pracoval také jako člen Představenstva Společnosti spolupracovníků Kroužkovací stanice Národního muzea v Praze. Zoolog letos také spolupracoval na monitoringu vysokohorských druhů ptáků v rakouských Alpách.

V rámci programu osvětlové výchovné činnosti muzea zajistil zoolog muzea osm přednášek cestovatelsko-přírodovědného cyklu a připravil část brožury Prácheňský muzejní Vševid. Muzejní noc letos poprvé proběhla i v pobočce PM v Protivíně a to velmi úspěšně. Bylo to zejména zásluhou paní Piklové, které velmi děkujeme nejen za tuto akci.

Další aktivitou zoologa byly přednášky a exkurze. Povídání pro děti o Prácheňském muzeu i o ptácích se uskutečnilo v rámci oslav Dne Země v Mateřské školce Fr. Ondříčka v Českých Budějovicích (24. 4.), na Řežabinci proběhly dvě exkurze spojené s přednáškou pro ZŠ Protivín (27. 4.).

Pokračovala i spolupráce se sdělovacími prostředky. Mediálně nejúspěšnější byly kampaně při sčítání zimujících orlů mořských a okolo letní kroužkovací Akce Acrocephalus u rybníka Řežabinec. Ve všech případech zprávy o zoologickém dění v Prácheňském muzeu proběhly soukromými i veřejnoprávními televizními i rozhlasovými stanicemi, regionálním i celostátním tiskem i zpravodajskými internetovými servery. Rozvinula se i pravidelná spolupráce s paní redaktorkou Jitkou Cibulovou-Vokatou z Českého rozhlasu České Budějovice a jejím pořadem Máme rádi zvířata.

Z přímo ornitologických akcí pořádaných muzeem pro veřejnost ve spolupráci s Českou společností ornitologickou proběhlo v Písku jarní Vítání ptačího zpěvu (8. 5.). Na sraz v neděli v 6 hodin ráno přišlo tentokrát již více než dvě desítky účastníků a nikdo snad nelitoval.

O prvním víkendu v říjnu byl letos organizován již tradiční Evropský festival ptactva. V NPR „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ se uskutečnil v sobotu 1. října a kromě obou zoologů PM se na něm podíleli ještě další členové Jihočeského ornitologického klubu. K pozorovací věži na Řežabinci přišlo rekordních 108 zájemců, z toho bylo 19 dětí. Během akce bylo pozorováno celkem 942 ptáků 55 druhů. Nejpočetnějšími pozorovanými druhy byly potápka roháč, husa velká a kopřivka obecná. V průběhu akce bylo navíc okroužkováno 12 jedinců šesti druhů ptáků, včetně atraktivního ledňáčka říčního.

Pravidelným úkolem zoologa je i odborný dohled nad provozem expozice s živými rybami „Ryby a rybářství“. Technicky zajišťuje provoz expozice živých ryb i po odchodu do důchodu pan J. Kurz, kterému za to patří veliký dík. Za podporu a spolupráci děkujeme i rybářům z Prvního českého rybářského spolku v Písku - především panu hospodáři Lechnýřovi a pánům Bělemu a Bartošovi, panu Jiřímu Průchovi ze Školního rybářství Protivín - sádky Staré Kestřany a panu Josefu Bláhovcovi z Pstruhařství Mlýny - Vacov.

Bibliografie za rok 2011

Články:

- *Výsledky 34. kroužkovací akce „Acrocephalus“ v národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“*, in: *Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010*, s. 101-107. [ISBN 978-80-86193-32-8]
- *Významné ptačí území Českobudějovické rybníky*, in: *Ptačí svět XVIII*, č. 1/2011, s. 6-7. [ISSN 1801-7525]

Pracoviště geologie

Ing. Jaroslav Čícha

Pracoviště geologie pokračovalo ve sbírkotvorné, vědeckovýzkumné a prezentační činnosti.

Probíhalo čištění, sbírkové zpracování a evidence nových přírůstků v chronologické evidenci a jejich následné zpracování v systematické evidenci, vedené v elektronické formě v prostředí programu Demus. U veškerých nově zapisovaných přírůstků je vlastními silami pracoviště pořizována rovněž fotodokumentace. V závěru roku byla provedena předepsaná periodická inventarizace cca 10 % předmětů geologických podsbírek.

Terénní práce spočívaly především v systematickém doplňování a kompletaci sbírkového materiálu z jednotlivých lokalit píseckých pegmatitů. Zvláštní pozornost pak byla věnována ověřování výskytu Be-minerálu milaritu, nově zjištěného v nedávné době v píseckých pegmatitech geologem muzea. Sledovány a geologicky dokumentovány byly rovněž některé probíhající zemní práce.

V oblasti vědeckovýzkumné činnosti pokračovala spolupráce pracoviště s Mineralogicko-petrologickým oddělením Národního muzea v Praze a s Ústavem geologických věd Přírodovědecké fakulty Masarykovy university v Brně. Bylo pokračováno v komplikovaném výzkumu „minerálu“ písekitu a dokončen byl detailní mineralogický výzkum supergenních, vanadem bohatých fosfátů z grafitických kvarcitů v Čížové u Písku (viz literatura).

Pokud se jedná o prezentační činnost, pokračovaly zejména práce na projektu „Geologické stránky Prácheňského muzea v Písku“ (<http://geo.prachenskemuzeum.cz>). Stránky jsou pravidelně doplňovány o detailní informace a fotografie nově zpracovávaných mineralogických a petrografických vzorků (a jejich lokalit) v systematické evidenci, prezentovaných zde formou on-line katalogu. Nově byly stránky rozšířeny o část věnovanou demonstracím fluorescence minerálů. V prosinci byla v rámci mineralogické burzy uspořádána výstavka „Expedice Scheuchzerhorn 2011“, představující návštěvníkům pozoruhodné ukázky krystalů záhněd, získaných při letní mineralogické expedici do Švýcarských Alp.

V oblasti spolupráce s veřejností byly geologem muzea určovány zájemcům vzorky minerálů a hornin a poskytovány konzultace ke geologické problematice. Pro písecké základní školy byly v expozici „Nerostné bohatství“ pravidelně podávány výklady o geologii a mineralogii regionu, rozšiřující jejich výuku přírodopisu.

Z dalších činností je možné uvést např. spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR na projektu JESO (Jednotná evidence speleologických objektů) nebo poskytování petrografických konzultací a posudků pro pracoviště archeologie Prácheňského muzea. Muzejní geolog se dále zúčastnil semináře geologů muzeí ČR a SR v Jihlavě.

V závěru roku byl pracovištěm uspořádán již 16. ročník „Předvánoční burzy minerálů“, jediné akce tohoto druhu v jižních Čechách. Kromě vlastních prostor muzea jsou při akci využívány i třídy v budově sousední Obchodní akademie, ale přesto výstavní plochy nestačí uspokojovat stále vzrůstající zájem ze strany vystavovatelů. Pro další zlepšení organizace burzy byla dále zdokonalována agenda spojená s vystavovateli vedená na webových stránkách burzy (příslušná část na <http://geo.prachenskemuzeum.cz>).

Bibliografie za rok 2011

Články v impaktovaných časopisech:

- *Uranium-niobium-rich alteration products after „písekite“, an intimate mixture of Y,REE,Nb,Ta,Ti-oxide minerals from the Obrázek I pegmatite, Písek, Czech*

Republic. - Journal of Geosciences 56, s. 317-325 (s R. Škodou a M. Novákem).
[ISSN 1802-6222]

Články v recenzovaných časopisech:

- Vanadový wavellit, variscit a další fosfáty z grafitických kvarcitů v Čížové u Písku. - Minerál 19, s. 23-32 (s J. Sejkorou). [ISSN 1213-0710]
- Ametystová mineralizace tektonických poruch v hydrotermálně alterovaných durbachitických horninách v Přílepově u Milevska. - Minerál 19, s. 314-324. [ISSN 1213-0710]

EKONOMICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Eva Stellnerová

Irena Karvanová, Lenka Bolardtová, Petra Hodoušová, Petra Samcová, Dana Kozáková

Všechny pracovnice ekonomického oddělení zajišťovaly dobrý chod návštěvníckého provozu, staraly se zejména o vstřícný přístup k návštěvníkům, prodej vstupenek a zboží v pokladně a za pomoci brigádníků (dozorkyň) i o bezproblémovou prohlídku expozic PM.

Tytéž služby v pobočce Památníku A. Heyduka včetně úklidu obstarala Lenka Bolardtová a v protivínské pobočce Věra Piklová.

Ekonomka Eva Stellnerová zajišťovala chod muzea po personální a účetnické stránce, předávala zpracovaná data zřizovateli a příslušným úřadům a dbala o průběžné a rovnoměrné čerpání rozpočtu v nově zavedeném účetním programu GORDIC. Koncem roku též zaváděla do praxe nový mzdový program ASSECO Klatovy.

Hospodaření muzea v roce 2011

	Náklady (v Kč)
Spotřeba materiálů	1 121 293,26
Spotřeba energie	602 627,00
Spotřeba plynu	433 923,00
Spotřeba en.+ plyn expo Sladovna	154 566,26
Spotřeba vodné	113 762,00
Opravy a udržování	620 051,10
Cestovné	81 682,06
Ostatní služby	2 053 589,12
Mzdové náklady	7 487 625,00
Zákonné sociální pojištění	2 510 064,00
Zákonné sociální náklady	70 339,00
Ostatní soc. náklady - DPN	4 964,00
Jiné ostatní náklady	18 908,47
Odpisy dlouh. nehm. a hm.majetku	749 482,00
Náklady celkem:	16 022 876,27 Kč

	Výnosy (v Kč)
Tržby z prodeje služeb	708 949,00
Tržby za prodané zboží	192 976,00
Tržba z pronájmu	30 720,00
Úroky	338,10
Příspěvky a dotace na provoz + granty	15 225 410,00
Ostatní výnosy - čerpání fondů	45 937,00

Výnosy celkem: 16 204 330,10 Kč

Výsledek hospodaření - zisk 181 453,83 Kč

TECHNICKÉ ODDĚLENÍ

Vedoucí: Jitka Čuková

Také v uplynulém roce byly technickým oddělením zajištěny všechny předepsané revize, zejména revize elektrické zabezpečovací signalizace a elektrické požární signalizace, revize přenosových zařízení, výtahů, hasících přístrojů, hydrantů a revize stabilních tlakových nádob (kompresorů). Bylo provedeno proškolení zaměstnanců v oblasti požární ochrany, bezpečnosti práce a proběhlo také školení řidičů referentských vozidel. Ve spolupráci s pojišťovacím makléřem byly vyřízeny pojistné smlouvy i pojistná plnění.

V rámci drobné údržby byla provedena výměna dvou boilerů a průtokového ohřívače. Bylo také vyměněno čerpadlo v kašně na nádvoří muzea. Opravily se poškozené sněhové zábrany na střeše muzea a pravidelně bylo zajišťováno čištění okapů a okapních svodů. Byl vyměněn koberec na podiu v přednáškovém sále muzea a přednáškový sál byl vymalován. V době uzavírky muzea byly vymalovány i některé další prostory, jako chodby, kanceláře a toalety. Dle potřeby byly provedeny opravy elektroinstalací, telefonů, kopírek, objednány byly opravy a technické kontroly automobilů. Koncem roku byl zdarma od ZOO Ohrada Hluboká převzat do provozu starší automobil Ford Courier, který v budoucnu nahradí Škodu Felicii.

Muzejní obchod byl zásobován suvenýry, publikacemi, pohlednicemi a dalším zbožím, ale i kávou. Kromě pravidelného zpracování pohybu zboží pracovnice měsíčně vyplácela mzdy, vydávala a doplňovala stravenky, zajistila evidenci pokladních dokladů a evidenci majetku organizace.

Fotodokumentační pracoviště

Václava Komarová

V uplynulém roce fotografka zhotovila 4882 digitálních snímků a 170 ks fotografií.

Začátkem roku dokumentovala obrazy J. Quasta z depozitáře a z expozice pro připravovaný katalog. Skenovala dokumenty J. Velenovského a diapositivy pro před-

nášky a následně je upravovala na počítači. Nafotila všechny vernisáže a výstavy a další akce muzea, jako muzejní noc, komentované prohlídky, akce pro školy, přednášky aj.

Po celý rok probíhala dokumentace sbírkových předmětů (výtvarné umění, etnografie, archeologie, novodobé dějiny, knihovna, kulturní tradice).

V průběhu celého roku dokumentovala sbírky pro konzervátora a restaurátora.

Na závěr roku fotografa zdokumentovala burzu minerálů a rozloučení s dlouholetou pracovnící Evou Koppovou.

Konzervátorské pracoviště

Jiří Kloboučník

Na pracovišti bylo ošetřeno celkem 172 ks sbírkových předmětů, z toho 47 ks hudebních nástrojů, 64 ks předmětů vystavovaných v expozicích, 32 ks ze sbírky rybářství a 28 ostatních sbírkových předmětů. Byla také provedena revize sbírkového fondu hudebních nástrojů a oltáře z kostela Nejsv. Trojice v Písku. Pro nově připravovanou expozici v Památníku města Protivína byla provedena konzervace na vybraných exponátech za pomoci žáků VOŠUP Písek. V rámci prováděné praxe v Prácheňském muzeu se žáci zhostili těchto prací velmi dobře. Celkem bylo ošetřeno 8 předmětů.

V měsíci září se konzervátor zúčastnil odborného konzervátorského semináře v Opavě, zaměřeného na nové metody a technologie v oblasti konzervování, restaurování a ochrany kulturního dědictví. Zastupoval Oborovou komisi konzervátorů Jihočeského kraje.

Po dobu celého roku byly prováděny kontroly OBP a vypracovávány zápisy z těchto kontrol. Byli pravidelně proškoleni noví pracovníci.

V měsíci září byla realizována v pořadí již čtvrtá soukromá výstava s názvem Cestou zvuku ve strakonickém muzeu, kterému je touto cestou vysloveno poděkování. Zvláště pak pracovníkům Koubkovi, Kosovi, Zahradkovi, Nele Valdejevové a ředitelství muzea. Dále děkuji pracovníkům Prácheňského muzea kolegům L. Bolardtovi a L. Faktorovi za významnou pomoc při realizaci této výstavy.

Restaurátorské pracoviště

Jan Vondrášek

V první čtvrtině roku probíhaly restaurátorské práce na bývalém svatostánku z děkanského kostela v Písku. Poté během roku byly ošetřeny a restaurovány z depozitářů etnografie - klekátko, plastika, víko na pивní sudy 2 ks, měšťanská skříň, selská truhla a skříň.

Dále byla osazena ventilace na WC a v mineralogickém depozitáři. Byl zhotoven přebalovací pult. Pro předvádění výroby loučí byly vyrobeny pomůcky - koza, hob-

lík a stojan. V NPR Řežabinec byly osazeny padací mosty a opraveny stávající lávky. Do kanoe byl zhotoven rošt na podlahu.

V září se restaurátor zúčastnil odborného semináře v Opavě.

Pro muzejního pedagoga bylo vyrobeno 6 ks stavů na tkaní určených pro výuku. V přednáškovém sále PM byla vyrobena skříň na PC techniku, také bylo vyrobeno 10 ks podstavců pro výstavu betlémů.

V listopadu se prováděla demontáž expozice v Památníku města Protivína, odvoz a následné překonzervování exponátů. Závěrem roku se připravoval materiál na stavbu voru určeného na výstavu „Bohatá řeka“, která se koná od března 2012.

Pracoviště údržby a autoprovozu

Leoš Bolardt, Lukáš Faktor

Pracovníci se po celý rok starali o údržbu muzea a poboček muzea, Památníku města Protivína a Památníku Adolfa Heyduka, ale i o údržbu a provoz autoparku.

Podíleli se na výstavách v Galerii. V březnu to byla výstava Jiřího Řeřichy - „Glosy, ostny, úsměvy“, v dubnu Jaroslav Urbánek - „Mezi sochou a kresbou“, v květnu Jaroslava Těšínská - tapisérie, Jiřina Pivoňková - krajka s fotografiemi Radka Borovky. V červnu pomáhali s výstavou „Umění na kolečkách“, při které se především výtvarné práce umělců se zdravotním znevýhodněním.

V červenci Zdeněk Prokop - „Jablko poznávání“, v srpnu Miroslav Malina - obrazy a Zdeněk Tománek - plastiky, v září „1+2, aneb výstava obrazů, soch a kreseb Jitky Bokové, Marcely Sidonové a Davida Lipovského“. V říjnu Jaroslav Malina - „Čas do odvolání“, v listopadu Miroslav Pacner - „Proměny země“ a v prosinci Mark Florian - „Theatrum Mundi“.

V Malých výstavních sálech se podíleli na výstavách „Libri et imagines“ - staré tisky, plastiky a grafika darované Dr. Jaromírem Stachem, H. Eller - malby, „Jihočeští řemeslníci“ - lidová řemesla, „Dobré ráno, aneb na skok do světa budíků“, „Adam a Iva - synočáry“ - obrazy a kresby, „Proměny knihy“ - knižní vazby M. a L. Krupkových, Jaroslav Malina - „Čas do odvolání“, „Ladislav Lábus Josef Pleskot 2005 - 2011“ a „Vánoční snění“ - betlémy, sochy a řezby Jiřího a Martiny Netíkových. V Chodbě knihovny zavěsili v březnu výstavu obrazů Tomáše Vosolsové a v prosinci tamtéž instalovali výstavu k výročí 110 let odboru Klubu českých turistů.

Na jaře provedli větší údržbu nádvoří muzea a parkánů, uvedli do provozu kašnu, včetně zakoupení a montáže nového čerpadla. V červnu se význačným dílem zapojili do přípravy a realizace muzejní noci. Před akcí Acrocephalus na Řežabinci vysekali rákosí u pozorovací věže a lávek na rybníce. Postarali se o rozšíření vozového parku o ojetý automobil Ford Courier, darovaného od ZOO Ohrada. V závěru roku pomáhali při přípravě mineralogické burzy a společně s kolegy J. Vondráškem demontovali a zlikvidovali zbytky staré expozice v Památníku města Protivína.

Činnost pracoviště spočívala především v administrativě, spisové a poštovní službě, ve spolupráci se zřizovatelem (porady marketingových pracovníků), s příspěvkovými organizacemi JČ Kraje, Asociací muzeí a galerií a Centrem kultury Písek. Dále pak v koordinaci prací externích zaměstnanců IT firmy apod. Na tomto pracovišti je také zajišťována agenda ISBN a povinných výtisků, smlouvy (Intergram, OSA), vedení statistických údajů pro MK ČR a sekretářské práce. Důležitá je i spolupráce s ekonomickým, provozním a dalšími odděleními muzea.

V polovině minulého roku byla zavedena e-spisovna / hosting JČ Kraj - proškolení v dané problematice/, ve které je nyní vedena evidence dokumentů muzea.

V loňském roce byl graficky zpracován rozměrný propagační a informační panel, který je umístěn na nádvoří muzea. Na tomto pracovišti byla dále vytvářena drobná grafika pro potřeby muzea - plakáty, pozvánky aj.

Byly prováděny pravidelné aktualizace a editace webových stránek muzea. V roce 2011 byly webové stránky rozšířeny o další virtuální prohlídky expozic. Návštěvnost stránek byla v roce 2011 cca 50 uživatelů denně.

Jan Adámek

MEZI KOZÍM HRÁDKEM A BRLOŽNICÍ Kapitola z píseckého místopisu 16. století

Polnosti a louky píseckých měšťanů se v pozdním středověku doširoka rozprostíraly kolem městských hradb všude tam, kde to terénní podmínky jen trochu umožňovaly. V první části tohoto volného cyklu se z úředních městských knih 16. století podařilo shromáždit několik místopisných údajů z oblasti severního levobřeží města.¹ Nyní se budeme věnovat severnímu předpolí města na pravém otavském břehu. Netřeba snad ani dodávat, že líčení situace je do značné míry namátkové, neboť blíže lze lokalizovat pouze místa sama o sobě výrazná nebo taková, jejichž pojmenování se udržela až do pozdějších časů.

Přirozenou východozápadní hranicí této oblasti je dnes bezejmenný potok, který pramení pod severozápadním srázem Provazců v oblasti dnešních Kamenných dolů; původní prameniště je však těžbou poznamenáno. Celý jeho asi dvoukilometrový tok pak stále směřuje víceméně západním směrem a poté, co je od severovýchodu posílen dalším přítokem, spadá do kaňonu nazývaného Čertova podkova, aby následně kolem restaurace U Sulana (dříve Sulanov) vplnul do otavských vod. Snad podle místa prameniště či podoby dolního toku obdržel kdysi potok pojmenování **Brložnice**.² Ještě dnes malebné údolí, kterým potok protéká a které se směrem k západu rozšiřuje, bylo příhodné pro hospodaření a jako takové asi beze zbytku využíváno až po hranici strmých skalních stěn nad otavským břehem. Nejstarší písemné zprávy o tomto kusu země sahají až do doby před polovinou 16. století, pro něž můžeme alespoň částečně rekonstruovat pozemkovou držbu zvláště v západní části údolí (tedy blíže k městu). S doklady majetkových poměrů pro toto období se seznámíme níže. Jméno poto-

1) Viz Jan ADÁMEK, *Pěnik nebo Jiher? K místopisu severního levobřežního předpolí Písku na přelomu středověku a novověku*, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010, Písek 2011, s. 49 - 60.

2) Původ pojmenování ovšem vůbec není jistý. Divočejší terénní reliéf zejména v roklině na samém konci toku mohl být vnímán jako útočiště nebezpečných zvířat („brloh, peleš“) a je asi pravděpodobnějším výkladem než pojmenování podle nedbalé či zanedbané stavby („každá sprostá bouda“) - citované doklady uvádí Josef JUNGSMANN, *Slowijk česko-německý. Díl I., A - J*, Praha 1835, v hesle Brloh na s. 186. Pojmenování zmiňuje ve svém stručném vodopisném přehledu Jan MATZNER, *Královské město Písek. Průvodce městem a okolím, jakož i dějiny jeho*, Písek 1898, s. 15. Poznamenejme hned, že současný název Brložnice, náležející stavením někdejší obecní cihelny a pak myslivny (dnes součást stejnojmenné zahrádkářské kolonie) při horním toku brložnického potoka, se objevuje až v 19. století - srov. August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II.*, Písek 1912, s. 458.

Schematické znázornění rozebrané skály Kozího hrádku na mapě Stablního katastru z roku 1837 (převzato z <http://archivni-mapy.cuzk.cz>)

klaná skála, jmenovaná nejdéle od pozdního středověku jako **Kozí hrádek**.³ Nelze mnoho pochybovat o tom, že pojmenování vyplynulo přímo z podoby skály, která připomínala hradní zříceninu občas obývanou kozami, které si místo pro svou pastvu vybírají leckdy i v takto exponovaných polohách. Něco málo o skalisku (spíše o jeho charakteru než podobě) vypovídá vyobrazení v mapě stabilního katastru z roku 1837. Místo bylo výrazné ještě před stoletím, kdy Matzner charakterizuje vrch jako „vypuklina žulová pod Táborskou silnicí na Spravedlnosti“.⁴

Pojmenování Kozí hrádek pochází podle všeho ještě z doby, než tu byla vztyčena šibenice, podle níž by byl jinak asi vrch pojmenován. Sama šibenice je na tomto místě zmíněna poprvé roku 1541 (doklad viz níže). Podle všeho nemusela být umístěna na samém vrcholu, protože na obtížně přístupné skále by to bylo velmi nepraktické, ale snad na plošině o něco jižněji, tedy směrem k městu. Kromě již zmíněných technických potíží tomu nasvědčuje i podoba cesty k ní (jak ji zachycuje ještě mapa Stablního katastru), která se ve své poslední části, po zákrutě severním směrem, rozšiřuje na trojnásobek a vytváří tak dostačující plochu. Dalším argumentem je zmínka, učiněná ve smlouvě o uspořádání majetku po Matoušovi Sokolovi mezi vdovou Martou a jejími dětmi, v níž je mimo jiné řeč o obhospodařování pozemků „*kteříž nad šibenici pod vrchem Kozím hrádkem leží*“. Formulace nasvědčuje tomu, že šibenice stála mimo vrchol.⁵ Možné je též, že stávala na severozápad od

ka se posléze rozšířilo na pozemky s ním sousedící i na usedlost na jeho pravém břehu.

Na poloviční cestě mezi městskými hradbami a Brložnicí se vypínal šibeniční vrch, který v oblasti tvořil pohledově významnou dominantu. Více než výškou (402 m) vynikal skalnatým vrcholem. Jeho podobu dnes neznáme, protože oblast šibeničního vrchu je zčásti zastavěna a řečený skalnatý vrcholek odlámán. Kdy si se tu však tyčila roze-

Mapa tzv. I. vojenského mapování z let 1764-1768, rektifikace 1780-1783 (převzato z <http://oldmaps.geolab.cz>) při svém měřítku 1: 28 800 nepřináší mnoho detailů, kromě schematické značky šibenice na Kozím hrádku, přesto však přehledně zachycuje potoky tekoucí od Píseckých hor severně od města - hned nad městem bezejmenný potok protékající v linii Erbenovy ulice, uprostřed též bezejmenný potok v linii ulice Za pazdernou a nejvýše potok Brložnice.

skály, kde byla asi úmyslně vytvořena plošina, dobře patrná na mapě III. vojenského mapování.⁶

Nejvýznamnějšími vlastníky nemovitostí v cípu země, který jsme výše popsali, byly dvě vlivné písecké rodiny - Sokolové a Švantlové z Třebeska.

Matouš Sokol, zasedající celou třetinu století v městské radě, zdědil pěkný majetek, jenž nadále rozhojnil. Po smrti, která jej dostihla v roce 1568,⁷ byl majetek rozdělen mezi pozůstalé dle testamentu, jehož znění neznáme.⁸ Podíl dvou nejmladších synů Mikuláše a Pavla se zdál být příliš malý, a proto jim matka Marta dala „*k užívání a osídlení dědiny, kteréž nad šibenici pod vrchem Kozím hrádkem leží, s loukou, kteráž při ní jest*“.⁹ Dědiny podle všeho patřily k menšímu dvoru, jehož exis-

6) III. vojenské mapování 1:25000, mapový list 4252/4, 1879, zpřístupněno na portálu: <http://oldmaps.geolab.cz>.

7) August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou, Díl III. Dějiny zvláštních částí*, Písek 1913, s. 390 se domnívá, že Matouš Sokol zemřel asi roku 1576. To je však omyl, neboť doba jeho smrti patří do nedlouhého období po 4. červnu 1568, kdy je doložen při vypořádávání odkazu Alžběty Dobkové - (SOKA Písek, fond Archiv města Písek, *Knihy trhová* - dále jen *KT*, sign. Kn 5, fol. W 31) a před 27. srpna 1568, kdy je do knih zapsána smlouva o uspořádání majetku po něm (*KT*, fol. Z 17).

8) Testament je vzpomínán ve smlouvě o uspořádání jeho majetku mezi vdovou Martou a jejich dětmi - *KT*, fol. Z 17.

9) *Taméž*.

3) Poprvé je vrch tak uváděn, pokud je mi známo, roku 1568 - viz níže.

4) MATZNER, Královské město Písek, s. 6.

5) O šibenici stručně Jiří FRÖHLICH, *Poloha a podoba popravišť Prácheňského kraje*, Archeologie ve středních Čechách 10/2006, str. 945 - 957, zde na s. 952n, který ji však lokalizuje jednoznačně na vrcholovou skalku

tence je doložena poprvé na samém počátku roku 1537. S rekonstrukcí jeho polohy je ovšem potíž.¹⁰ Disponujeme totiž jen velmi přibližnou informací, když je 11. ledna 1537 zmiňován dvůr Dobšovský, o kterém bude řeč níže, k jeho poloze se poznamenává, že leží „mezi dvorem Matouše Sokola a dvorem Vopičkovým“.¹¹ Dvůr Matouše Sokola tak musel být na dohled dvora Dobšovského.¹² Pouze k relativní lokalizaci pak slouží zpráva o rok pozdější o jiné nemovitosti - dvoru, který Anna Dobešická dává Mikulášovi, synu Kučerovu.¹³ Dvůr Anny Dobešické ležel „proti dvoru Matouše Sokola u vrat k Brložnici“. Z toho lze usoudit, že jeden z vjezdů do Sokolova dvora byl směřován k brložnickému údolí a že odtud nemohl být přes příliš vzdálen. Jako nejpřijatelnější se jeví klást jej do okolí cesty vedoucí místy dnešní Lázeňské ulice. O dvoře jako takovém nemáme žádné bližší informace, můžeme však k němu zřejmě vztáhnout zprávu z roku 1576, kdy pravděpodobně nejmladší z bratří Sokolových Pavel, koupil z otcovského majetku od svých sourozenců „dvůr za městem za sto kop míšenských“.¹⁴ Pavel Sokol však záhy upadl do dluhů. Nejprve se zbavil jedné z dědin pod Kozím hrádkem, kterou přenechal soukeníkovi Janovi Slepíčkovi¹⁵ a roku 1588 prodal další dědinu s loukou svému bratrovi Mikulášovi Sokolovi;¹⁶ zde šlo asi o jeho část pozemků, které společně s bratrem dostal do užívání před dvaceti lety.

Ještě významnějšími majiteli nemovitostí v této oblasti byli členové rozvětvené rodiny Švantlů z Třebeska. Jejich zdejší pozemková držba náležela převážně ke dvoru zvanému Dobšovský.¹⁷ Na tomto dvoře hospodařil neznámo od kdy Jan Dobšovíc, jenž jej někdy před rokem 1537 prodal Janu Trsovi.¹⁸ V uvedeném roce nežili

10) Aby nedošlo k záměně, poznamenáváme rovnou, že Sokolům patřil ještě další, zřejmě větší dvůr, který ležel na předměstí za Kamenným mostem. Ten byl dle smlouvy mezi syny Matouše Sokola z roku 1576 prodán jednomu z bratří, Mikulášovi, společně se zahradou a přiléhající rolí nazývanou Záhumní a také s Hánovskou loukou za 600 kop míšenských grošů - viz *KT*, fol. Z 98v.

11) *KT*, fol. A 4.

12) Tento klade SEDLÁČEK, *Dějiny II.*, s. 424, do míst již neexistujícího čp. 20. Parcela se nalézala při křižovatce dnešních ulic Nábřeží 1. máje a Erbenova, přibližně v místech panelového domu čp. 1828. Kde stával dvůr Vopičkův nevíme.

13) *KT*, fol. A 9. Pokud by Mikuláš zemřel před dosažením dospělosti, měla polovice dvora s záhumním připadnout zemskému měřiči panu Janovi z Jelče (*Gelczje*) a druhá polovina Jiříkovi Kučerovi a jeho synům Viktorinovi a Petrovi.

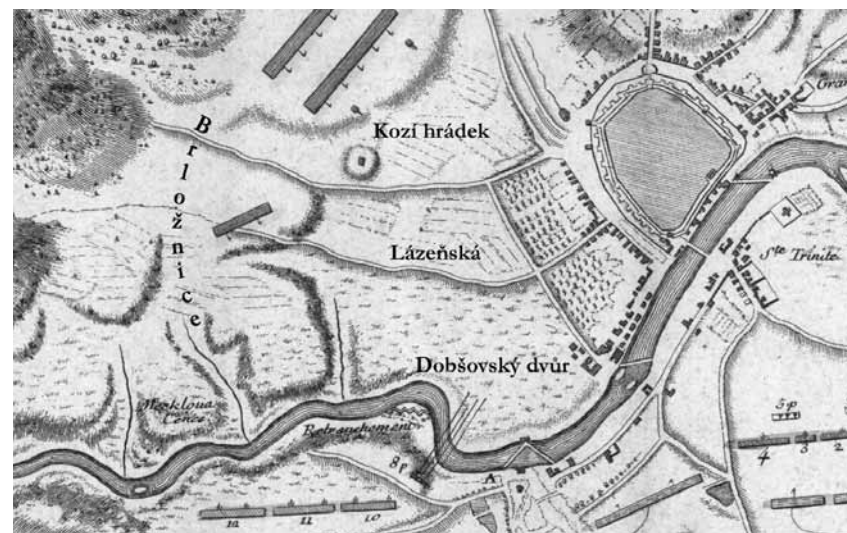
14) *KT*, fol. Z 98v. Kromě toho odkoupil Pavel z rodinného majetku také dům ve městě u Pražské brány za 400 kop míš., dědinu pod Jihrem za 150 kop míš. a dědinu pod Horami za 300 kop míš.

15) Ten ji společně s dalším majetkem odkázal roku 1586 své manželce Saloméně a dcerám Alžbětě a Kateřině - SOKA Písek, fond Archiv města Písek, *Knihy barvy kaštanové* neboli *Knihy úmluv městských* (dále jen *KBK*), sig. Kn 6, fol. 120.

16) SOKA Písek, fond Archiv města Písek, *Knihy žluté trhové* (dále jen *KŽT*), fol. 58v - prodává „dědinu i s loukou pod Kozím hrádkem ležící“ za 210 kop míšenských.

17) K jeho poloze srov. pozn. 12. To potvrzuje též záznam v *KT*, fol. G 1 z roku 1540, kde je uveden jako „dvůr ležící za mlýnem Janečkovým“, jenž stával na místě dnešní elektrárny u Nového mostu; kdysi čp. 18 - srov. SEDLÁČEK, *Dějiny II.*, s. 423.

18) *KT*, fol. A 4.

Nejstarší detailní vyobrazení sledované oblasti na mědirytině ze sbírek Prácheňského muzea „*Plan Des Camps De Pisek Du 27. au 28. Decembre 1741*“ od pařížského královského geografa S. le Rouge - výřez (rytina byla pořízena jako příloha pro knihu J. Ch. PONCELIN DE LA ROCHE TILHAC, *Campagnes De Louis XV., ou Tableau des Expéditions militaires des Français sous le dernier regne, précédé de l'état de la France, à la mort de Louis XIV*, Paris 1788). Mapa je schematická a poněkud zkreslená, oproti nynějším zvyklostem také odlišně orientovaná (horní okraj k JV). Pro snadnější orientaci zde byly pojednáváné lokality popsány.

již ani Jan Dobšovíc ani Jan Trs a splátky z dosud nezaplaceného dvora přijímal tehdy Janův bratr Petr Dobšovíc s manželkou Kateřinou. Nástupcem Trsovy byl Václav Švantl, jenž tehdy skládal jednu ze splátek společně s manželkou Reginou (pravděpodobně z rodiny Dobšovických; dcera Jana Dobšovice?). Zdá se, že Václavovy prostředky k doplacení dvora nedostačovaly, a proto mu vypomohli jeho rodiče Jan Švantl společně s manželkou a jeho matkou Martou, když 13. září 1540 společně dvůr se vším jeho příslušenstvím od Petra Dobšovice a jeho syna Ondřeje odkoupili za 599 kop míšenských.¹⁹ Petr Dobšovíc zemřel hned nato, někdy před 11. říjnem 1540, kdy byl jeho testament vložen do městských knih.²⁰

Roku 1541 uzavřeli Jan Švantl a jeho manželka Marta se svým synem Václavem smlouvu o rozdělení Dobšovského majetku, který o rok dříve získali. Zatímco Václav

19) *KT*, fol. G 1. Kromě dvora samotného s jeho záhumním a se všemi dědinami a loukami k němu patřícími Švantlové zakoupili též „k tomu tři koně, herku, jalovýho dobytka šestero, dvě krávy, dva vozy, plough, dvě bráně, XXI včely, pánev, tři kádi, slepic XV, kohouta, svini, jednoho vepře, dvě husy, tři vozy sena, tři vozy slámy“.

20) *KBK*, fol. 7 r-v.

přijal „*dvůr ten Dobšovský s záhumním a dědinou ležící u šibenice*“ (další nemovitosti, nalézající se v jiných částech předměstí tu z pochopitelných důvodů neuvádím), jeho rodiče získali podílem „*dědiny v Brložnici všecky i s lukami i se vším což tu k těm dědinám lukám příleží*“. Na společném užívání se pak dohodli u „*podnívku loučného, ležícího pod dědinou u šibenice*“.²¹ Smluvně dohodnuté rozdělení majetku však velmi záhy proměnila smrt. Roku 1544, někdy před 12. zářím, zemřel Jan Švantle²² a všechny dědiny a louky v Brložnici, které byly před třemi lety odděleny od Dobšovského statku, se opět vrátily do rukou jeho majitele Václava Švantle, podobně jako společně užívaný pozemek pod dědinou u šibenice. Václav se rozhodl svoji zdejší držbu ještě více rozmnožit ziskem sousedících pozemků. V tom samém roce 1544, kdy získal dědictví po svém otci, zakoupil 17. ledna od Anny Filipovny „*dědinu ležící u šibenice*“ za 53 kop míšenských²³ a neznámého dne téhož roku směnil svoji louku ležící u Smrkovic s Janem Vošlejchem „*za jeho louku, ležící podle podnívku téhož Václava z jedné a louky Branského pod šibenice ze strany druhé*“,²⁴ čímž svůj zdejší majetek pěkně zaokrouhlil.

Již za pouhé dva roky však Václav Švantl nečekaně zemřel.²⁵ Scelení nemovitostí tak nemělo, jak už to bývá, dlouhého trvání. Dne 11. března 1562 uzavřeli Jan, Viktorin, Martin a Dorota, děti pozůstalé po Václavu Švantlovi, smlouvu o rozdělení majetku. Mikuláš, jménem své manželky Doroty roz. Švantlové, přijal jí na podíl „*dědiny a louky, ležící pod Brložnicí, a což k tomu od starodávna náleží, a z toho dílu při Hromnicích platiti má se dvou hřiven a při svatým Martinu z XII jitra*“. Martin přijal za podíl „*dědinu, ležící za Kolouškovým dvorem, a dědinu, jenž slove Klín Filipovský, ležící u šibenice, a půl louky, kteráž jest od Vošlejcha, a půl krámu masného a z toho dílu svého platiti má při Hromnicích se IIII hřivny a I čtvrt a při svatým Martinu z XII jiter*“. Viktorin přijal „*dědinu Dobšovskou a díl Filipovský a půl louky, která leží podle týchž dědin u šibenice a druhou polovici krámu masného a z toho dílu svého platiti má při Hromnicích se IIII hřivny a s I čtvrt a při svatým Martinu z XII jiter*“. Jan přijal „*dvůr Dobšovský s záhumním, s sadem a s včelníkem a louku v Vidlavách a z toho dílu svého platiti má při Hromnicích s V+ hřivny a při svatým Martinu z XII jiter*“.²⁶ Viktorin Švantle prodal téměř vzápětí část své dědiny Valentínovi sladovníkovi.²⁷

21) KT, fol. H 10. Zůstává otázkou zda v námi sledované oblasti se nacházela i dědina u rybníčka Psínece (Psynecz), kterou Jan Švantl také získal za svůj podíl. Pokud ano, mohlo by jít o jeden z rybníků na potoce Brložnici.

22) KBK, fol. 18 r-v.

23) KT, fol. L 10.

24) KT, fol. L 9v.

25) Jeho testament není dochován, ale v zápisech splátek za Dobšovský dvůr je v termínu za rok 1546 uveden již jako zemřelý - KT, fol. G 1.

26) KT, fol. W 73. Připomeňme, že v době uzavření smlouvy stále ještě nebyl zcela splacen Dobšovský dvůr. K tomu došlo teprve v následujícím roce 1563. Závěrečných deset let platila veškeré splátky vdova po Janu Švantlovi Marta - srov. KT, fol. G 4.

27) KŽT, fol. O 95. Další osudy bratří Švantlů popisuje velmi stručně SEDLÁČEK, *Dějiny III.*, s. 401.

Zdá se, že k rozvětvené rodině s přídomkem z Třebeska (v městských pramenech v podstatě neužívaným) zde kdysi patřily i jiné pozemky. Jde o další dědiny a loučky (některá z nich názvem Matějovská) ležící pod Brložnicí, které v roce 1566 Václav Svět postoupil své sestře Evě a jejímu manželovi Bartošovi Švihovi. Šlo však o majetek pozůstalý po Dorotě Strejcové.²⁸ Ta byla dcerou Jiříka bakaláře a vnučkou Martina Strejce z hánovské linie rodiny z Třebeska.²⁹

V lokalitě nazývané v Brložnici měli své pozemky pochopitelně i jiní měšťané. Roku 1561 „*Jiřík Šišňavej ... prodal rybníček svůj, louku a dědinu to všecko ležící v Brložnici, Matějovi Polákovi za 51 kop míšenských*“.³⁰ Brzy poté, roku 1564, pak to vše Matěj Polák prodal Vaňkovi pekaři za 50 kop míšenských.³¹ Jinou dědinu v Brložnici měl Jan Šíp, který testamentoval v roce 1542. Dědina měla v případě, že se jeho malé děti nedožijí dospělého věku, připadnout píseckému špitálu. Z jejích výnosů také odkázal na pořízení graduálu do farního kostela patnáct kop grošů.³²

Zbývá zmínit se ještě o jednom místopisném údaji. Podle všeho byla v 16. století komunikace od města, která se pod Starými Lázněmi nad strží Čertovy podkovy ostře stáčí, vedena již po mostě. Na tom jistě není nic překvapivého, neboť šlo o hlavní cestu do Vrcovic a dále až na Zvíkov. Skutečnost, že pravděpodobně v místech jednoobloukového **můstku** dnešního existovalo přemostění již tehdy, dokládá záznam v testamentu Matěje Brázdy z píseckého předměstí. Ten v roce 1570 odkázal své manželce Markytě a synovi Jakubovi mimo jiné „*dědiny u můstku k Brložnici*“.³³ O podobě můstku tím samozřejmě není řečeno vůbec nic, takže mohl být i na rozdíl od dnešního můstku novověkého třeba jen dřevěný.³⁴ Ztotožnění v záznamu uvedeného můstku s dnešním pod Starými Lázněmi se však jako jednoznačné jeví pouze z dnešního pohledu. Ve staré době komunikace vedla ještě přes další můstek v místě, kde procházela severním cípem dnešního Smetanova náměstí. Můstek tu překonával nevelký potok tekoucí od východu přibližně po trase dnešní ulice Za pazdernou a vtékající do Otavy pod dnešní Přecherpací stanicí Čistírny odpadních vod. Můstek, podobně jako potok, již zmizel, ale zachycuje jej ještě mapa III. vojenského mapování z roku 1879.³⁵ Můstek zde sice nepřekonával tak hluboký terénní

28) KT, fol. Z 4.

29) Viz SEDLÁČEK, *Dějiny III.*, s. 400.

30) KŽT, fol. O 81.

31) *Tamtéž*.

32) KBK, fol. 10v-11r.

33) KBK, fol. 91v. Zdá se, že i zde se kdysi nacházely majetky rozvětvené rodiny z Třebeska, neboť Matěj Brázda měl před Markytou za manželku Voršilu, dceru Václava z Třebeska - srov. Sedláček, *Dějiny III.*, s. 399.

34) Tato místopisná zmínka by mohla být zajímavá i z jiného důvodu. Nepřímo by totiž dokládala, že Brložnici musela být kromě potoka a k němu přiléhajícím svahům údolí míněna také nějaká stavba; pokud by tomu tak nebylo, byl by můstek popsán jako v Brložnici nebo přes Brložnici. SEDLÁČEK, *Dějiny II.*, s. 458, tu zmiňuje mlýnec zpusťlý před rokem 1608.

35) Citaci viz v pozn. 6.

zářez, ale o jeho potřebnosti nemůže být pochyb; jeho středověkého předchůdce lze tedy očekávat.³⁶ Nelze tedy za současných znalostí rozhodnout, ke kterému z obou můstků, se zpráva z roku 1570 vztahuje.

Naznačené rozložení pozemkové držby v této oblasti je pro 16. století nutně jen relativní, přesto však považujeme většinou za bezpečné vykládat místní označení „pod“ a „nad“ jako pohled obyvatel města, tedy „pod“ znamená obvykle blíže k městu, zatímco „nad“ naopak dále od města ve vztahu k místnímu pojmenování.

Není také bez zajímavosti, že blízkost šibenice nevyvolávala ve vztahu k užívání okolních pozemků žádný mimořádný respekt, s nímž se někdy počítá jaksi samo sebou. Zdá se, že louky a pole s ní dosti těsně souvisely. Označení polohy pozemků „pod“ je sice zapotřebí chápat, jak již bylo řečeno, ale jiné nemovitosti jsou situovány „u šibenice“ (srov. výše) a dědina Kypťovská, kterou roku 1580 přijala Dorothea Hrubá po svém bratrovi Matoušovi Janečkovi, je lokalizována jako „ležící voko-
lo šibenice“.³⁷

Můstek pod Starými Lázněmi, přes který vedla cesta přes Vrcovice na Zvíkov, k němuž (respektive jeho předchůdci) se snad vztahuje doklad z roku 1570. Foto J. Adámek

Zdeněk Duda

„NĚJAKÝ ZAČÁTEK“ ANEB PODPORA CIZINECKÉHO RUCHU V PÍSKU PODLE BEDŘICHA BRANDEJSE

Cizinecký ruch se na přelomu 19. a 20. století stal v Písku velmi diskutovaným tématem. V městě sice již několik let působil Spolek pro povznesení návštěvy cizinců (od roku 1888), téměř jednohlasně mu však byla vytýkána nečinnost; pravidelné vedení seznamu volných bytů pro letní hosty bylo považováno za nedostatečné. Městu chyběl tištěný průvodce, mapa okolí a zvláště místní chlouby - lesů, také propagace a vůbec podle tehdejších úvah asi nejvíc vytrvalá a systematická snaha využít bohatý a dosud spíše jen zvažovaný turistický potenciál města a okolí. Nepřeslechnutelný hlas v této diskuzi patřil Bedřichu Brandejsovi.¹

Bedřich Brandejse se k otázce cizineckého ruchu v Písku nejvýrazněji vyslovil v úvodníku místního týdeníku *Otavan* z 25. srpna 1900. Týdeník tehdy zrovna přešel do rukou nových vydavatelů, kteří se více soustředili na aktuální problémy a otázky, mezi něž patřilo právě i téma cizineckého ruchu a turistiky. Brandejse s *Otavem* navázal úzkou spoluprací a stal se jeho hlavním spolupracovníkem. Již po svém příchodu do Písku pracoval v redakci lesnických časopisů vydávaných Jaroslavem Burianem. Později po jejich zániku, zaměstnán jako manipulační úředník berní správy, pilně publikoval v místním tisku.

Jméno Bedřicha Brandejse ovšem pod úvodníkem uvedeno nebylo. Úvodník vyšel bez udání svého autora. I tak bylo tehdejšímu publiku jasné, kdo by měl být pod ním podepsán. Pro pozdější paměť jednoznačně autorství Bedřicha Brandejsovi připsal ve své vzpomínce na prvních deset let existence píseckého turistického spolku svědek nejpovolanější, místní knihkupec a mimo jiné i vydavatel *Otavu* Theodor Kopecký.²

Název úvodníku, zvolání „Jak by u nás mohlo a mělo být!“, dával tušit, že předkládaný text bude svého druhu pobídkou či jakýmsi programovým vyhlášením. Byl konec léta, doba letních bytů, procházek a výletů, a tedy i období každoročně se opakujících úvah, náhledů a návrhů „*jak by se ty naše přírodní krásy mohly státi ještě krásnějšími a ještě pohodlnějšími to, co se pro pohodlí obecnstva dosud stalo*“.³ A protože úvahy a návrhy prý opakovaně po nástupu drsnější povětrnosti vždy upadaly v zapomnutí, aby zas příští léto mohly být poznovu opět vymyšleny, měl se stát „nějaký začátek“ ihned, aby se během roku opravdu „něco provedlo“. Obecně formulované výrazy „nějaký“ a „něco“ pak byly následně konkrétně rozvedeny.

Brandejse navrhoval zřídit v Písku po vzoru jiných měst, v nichž působily okrašlovací spolky nebo odbory Klubu českých turistů, nějakou společnost, která by mě-

1) K osobě Bedřicha Brandejse srov. Gustav NOVOTNÝ, *Puškař a odborný spisovatel Bedřich Brandejse*, ZČRP 16, 2003, s. 100-120.

2) Theodor KOPECKÝ - Josef VESELÝ, *Prvé čtvrtstoletí Odboru Klubu čs. turistů v Písku (1900-1925)*, Písek 1936, s. 6.

3) *Otavan. Týdeník pro veřejné zájmy král. města Písku a okolí*, ročník 22, č. 34, 25. 8. 1900, s. 1.

36) Označení můstku jako vedoucího k Brložnici pro tuto jeho lokaci možná hovoří ještě více, neboť by tak byla míněna celá oblast, jak ji vnímají výše uvedené prameny. Také poloha brázdovalské dědiny je snad pravděpodobnější, než v neschůdném terénu u můstku nad potokem Brložnicí.

37) *KT*, pag. 587.

Tomáš Štětka, Jungmannova ulice, akvarel, 1910. Reprofoto V. Komarová. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

la za úkol zvýšením půvabů krajiny a pohodlí obecního podpořit zájem cizích návštěvníků. Podnět k ustavení takové společnosti měl vyjít z řad občanstva, nikoli ze strany obecní správy. Ta měla být již dostatečně zaměstnána velikými veřejně prospěšnými podniky (zmíněna vodárna, kanalizace, osvětlení a dláždění ulic).⁴ Ostatně užitek z četnější návštěvy města mělo mít právě a jediné občanstvo. Od obecní reprezentace bylo možné očekávat, že určitě neodmítne mravní i hmotnou podporu.

Hlavním úkolem nového spolku bylo prosadit výhodnější a rychlejší železniční spojení do Písku, neboť tehdejší bylo považováno za nedostatečné, dokonce podle slov článku, „*tak jak je dosud, zůstatí nemůže*“.⁵ Dále se měl spolek starat o organizaci ubytování v hostincích i v soukromí a obecně o zprostředkování, inzerci a reklamu letních bytů v Písku.

4) K tomu srov. August SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II. Od zřízení král. úřadu až do dnešní doby*, Písek 1912, s. 296-297.
5) Srov. *Otavan. Týdeník pro veřejné zájmy král. města Písku a okolí*, ročník 22, č. 34, 25. 8. 1900, s. 1; A. SEDLÁČEK, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou. Díl II*, s. 288-291; *K 100. výročí trvání trati Zdice - Protivín. 1875-1975*, České Budějovice 1975. Výtah upraveného jízdního řádu c. k. státních drah platný od 1. 5. 1902 publikoval Bedřich Brandejs ve svém *Průvodci po král. městě Písku a jeho okolí*, Písek 1902. Trvalé rychlíkové spojení na trati Praha - Písek bylo zavedeno až od 1. 5. 1908. T. KOPECKÝ - J. VESELÝ, *Prvé čtvrtstoletí*, s. 14.

Vedle dopravní a hotelové infrastruktury měla být vylepšena a přizpůsobena rovněž i infrastruktura výletní. Místní krajina, prý bohatá na přírodní krásy a svěží lesní vzduch, jinak pravé dobrodiní pro zdušené plíce obyvatel velkých měst, se prostřednictvím vhodných úprav měla stát ještě krásnější. Místní krajinou přitom byla rozuměna zvláště oblast označovaná jako Amerika, nacházející se v bezprostředním okolí města.⁶ Park Na Americe prý nabízel krásné a hlavně osvěžující procházky, zatímco cesta od města ještě dávala vzpomenout na dobu, kdy se tudy chodilo k šibenici.⁷ Úpravy se tak především měly týkat právě této přístupové cesty. V samotném parku pak měl být dále pro zvýšení pohodlí osazen nějaký tučet jednoduchých, nenápadných laviček s opěradly. Příznivý dojem celku měl být korunován na vrcholu kopce se nacházející rozhlednou.

Neexistence rozhledny v okolí Písku byla vůbec vnímána jako citelný nedostatek, neboť obvykle prý rozhledna představovala nejpřednější atrakci pro výletníky a přátele přírodních krás. Daleký rozhled do krajiny umožňoval také občerstvení a ozdravení pro oči, tolik unavené předmětným světem. Člověk pohlížením do dálky totiž také cvičil a sílil zrak.

Brandejs navrhoval, aby rozhledna byla postavena na vrcholu Ameriky jako napodobenina staré ruiny a aby v duchu místních jazykových specifik nesla označení vejrovna: „*Na vrcholu Ameriky myslím, že by se dobře vyjímalo napodobení zříceniny, dle okolností třeba s dobrými skalními sklepy a ovšem poněkud zachovalejší vysokou věží, z jejíhož cimbuří by se otvíral rozhled do okolí. Imitace ruiny doporučovala by se také z ohledu na zachování místního názvu, neboť to, co jinde nazývá se rozhlednou, bylo by pro Písečany vždy vejrovnou, v souhlase s dosud v okolí obvyklým vejrovatí místo vyhlízení, rozhlížení se. Kdyby se můj sen o malebné zřícenině Na Americe uskutečnil, navrhuji, aby se tu jinak nejmenovalo než Na vejrovně a aby ta rozhledna také svému pojmenování přiměřeně vypadala. To myslím, že by bylo pro výletníky vydatnější atrakcí než v severních Čechách roztroušené v moderním slohu stavěné Bismarckturmy, Augustenhöhe a jak tomu ještě jinak říkají.*“⁸

Podobně jako Na Americe měla být upravena krajina i v dalším okolí města. V Píseckých horách měly být ještě navíc vyznačeny turistické cesty, a to v obdobném duchu jako cesta na Ozvěnu. Zvýšená pozornost měla být věnována skalám U svatého Václava (na levém břehu Otavy). Upravením cesty k vojenské plovárně a odtud po pravém břehu řeky vzhůru až k Vápenici se městu mělo dostat procházky tak ladné a barvité, jakou se nemohly honosit ani Karlovy Vary, prý nedostizitelné ve své romantičnosti. Celou řadu z těchto návrhů prý bylo navíc možné uskutečnit nevelkým nákladem.

6) K tomu srov. Lubor LUDVÍK, *Písecká Amerika*, Výběr 32, 1995, s. 108-111.

7) Poslední veřejná poprava na tomto místě byla provedena 5. října 1865. Za široké účasti místních i přespolních zde byl tehdy oběšen Antonín Süß ze Strakonice, který si kapitální trest vysloužil za spáchání loupežné vraždy. Srov. Lubor LUDVÍK - Jiří PRÁŠEK, *Písecké ulice. Náměstí, samoty a komunikace*, Písek 1998, s. 98.

8) *Otavan. Týdeník pro veřejné zájmy král. města Písku a okolí*, ročník 22, č. 34, 25. 8. 1900, s. 1-2.

Tomáš Štětka, Písek od západu, akvarel, 1907. Reprofoto V. Komarová. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

K povznesení Písku nad úroveň obyčejnosti měly přispět i koncerty a veřejné zkoušky píseckých hudebních sborů, pořádané dvakrát či třikrát v týdnu v sadech či na některém z náměstí: „Vždyť by snad i taková zkouška sborů zajisté sevíčkových byla požitkem pro obecenstvo, kdyby se odbyla veřejně, a zkouška v otevřeném prostoru by i hudebníkům samým posloužila lépe než vzájemné se přetrubování mezi čtyřmi stěnami. Kdyby každá z obou místních kapel provedla týdně jednu veřejnou zkoušku, reprezentovalo by to do roka 104 promenádní koncerty - nebo aspoň pro letní dobu 52.“⁹

Podobný přínos mělo mít i pořádání výletů, pravidelně opakovaných jednou či dvakrát do měsíce. Konkrétně byly navrženy dva následující: „Jest vůbec v Čechách výletu krásnějšího než z Písku na Červenou a odtud po lodi na Zvíkov a Orlik? Stejně krásným a málo známým je výlet na lodi po Otavě z Písku na Zvíkov.“¹⁰ Čistý výnos z výletů pak navíc bylo možné použít k finančnímu krytí ostatních návrhů. Schodku či ztráty se prý nebylo třeba obávat; pokud by se nesešel dostatek účastníků nebo pokud by neprálo počasí, výlet bylo možné odložit na jiný den.

9) *Tamtéž*, s. 2.

10) *Tamtéž*, s. 2.

Načrtnuté návrhy měly podle Brandejsova přesvědčení zásadním způsobem zlepšit podmínky cizineckého ruchu v Písku. Snazší prosazení a realizaci jednotlivých návrhů měl zajistit nově vytvořený spolek, založený buď po vzoru okrašlovacích spolků známých z jiných měst, nebo jako odbor Klubu českých turistů. Písek se svým okolím se měl stát pro návštěvníky a letní hosty ještě příjemnějším a díky tomu i vyhledávanějším místem než dosud. Konkrétně k tomu mělo přispět výhodnější a rychlejší dopravní spojení, zlepšená organizace ubytování, více pozornosti mělo být také věnováno inzerci a reklamě. Rovněž i vhodné přizpůsobení a doplnění již tak krásné krajiny bylo důležitým prvkem úvah o zvýšení cizineckého ruchu. Téměř všechny Brandejsovy návrhy byly vedle racionálního rozměru prodchnuty i romantizujícím cítěním. Nejvýrazněji se tato skutečnost promítla do představ vhodně upravené krajiny, nejzřetelněji asi do vize budoucí rozhledny jako malebné zříceniny se skalními sklepy a vysokou věží s cimbuřím.

Navrhovaná opatření Brandejse nahlížel jako úkoly a svým způsobem povinnost. Prospěch z jejich realizace, respektive ze zvýšené návštěvnosti města mělo mít především místní obyvatelstvo. To se sice také mohlo těšit ze zvýrazněného půvabu přírodních krás a pohodlí, nicméně tento užitek mu byl až přínosem druhotným. Více cizinců a letních hostů ve městě totiž znamenalo hlavně vyšší zisky pro zainteresované občanstvo, tedy zvláště pro poskytovatele letních bytů a obchodníky. Samotný finanční přínos nebyl v úvodníku nijak více rozveden, objevoval se zde spíše implicitně, text se soustředil na konkrétní zlepšovací opatření. Z textu také mimo jiné jednoznačně plyne, že cizinecký ruch a turistika byly v Písku na přelomu devatenáctého a dvacátého století vnímány pouze jako sezónní záležitost, hlavně jako „letní procházka“. Všechny Brandejsovy návrhy tak směřovaly do oblasti pohybu letní krajiny.

Hned v příštím čísle *Otavanu* (z 1. září roku 1900) byl v plném znění otištěn list „upřímného rodáka“, který reagoval na poslední úvodník a doporučoval zřídit ve městě odbor Klubu českých turistů. Spolu s tím předložil poměrně podrobný rozpis činnosti pro první dobu existence nového spolku. Tím upřímným rodákem byl známý horlivý turista Jaroslav Pacovský, později vrchní soudní rada v Praze na Žižkově a člen Ústředního výboru Klubu českých turistů.¹¹ Uveřejněnému dopisu předcházela stručná redakční poznámka, v níž bylo vyjádřeno přesvědčení redaktorů týdeníku, že se jim již zřejmě zčásti povedlo dosáhnout záměru, a sice „uvést organizaci turistiky v naší krajině do proudu“.¹²

Příspěvek Bedřicha Brandejse měl pro podporu cizineckého ruchu v Písku rozhodující význam. Podařilo se mu nejen vyvolat diskuzi na stránkách místních novin, ale i vyvolat širší zájem na založení nového turistického spolku ve městě. Ten se stal skutečností již o necelý rok později, kdy byl v Písku založen místní odbor Klubu českých turistů. V rychlém sledu pak i péči nového turistického spolku byly realizovány i některé z dalších Brandejsových návrhů.

11) T. KOPECKÝ – J. VESELÝ, *Prvé čtvrtstoletí*, s. 7.

12) *Otavan*. Týdeník pro veřejné zájmy král. města Písku a okolí, XXII, č. 35, 1. 9. 1900, s. 2.

Zde by vyprávění o rozhodujícím významu hlasu občanské aktivity a angažovanosti pro výrazné zlepšení jedné z oblastí života města na přelomu předminulého a minulého století mohlo skončit. Otázkou, v jakém uzlovém bodě v síti vzájemně provázaných i konkurenčních zájmů se Bedřich Brandejs se svou romantizujícím cítením prodechnutou výzvou nacházel, však teprve začíná.

Věra Matoušová

PŘESTUPOVÉ HNUTÍ - „VYTYČOVÁNÍ HRANIC“ MEZI JEDNOTLIVÝMI CÍRKVEMI

V loňské zprávě o činnosti muzea jsem publikovala článek Přestupové hnutí v Písku mezi léty 1918 - 1922, který analyzoval situaci vybraných církví v Písku v počáteční fázi budování první Československé republiky. Jednalo se o Církev římskokatolickou, Církev československou a Českobratrskou církev evangelickou. Nyní chci již popsané téma obohatit o informace týkající se přestupů duchovních, otázky vlastnění a využití sakrálních prostorů a tzv. „vytyčování hranic“ mezi jednotlivými církvemi.¹

Přestupy duchovních

Mezi léty 1918 - 1922 nebyl v Písku žádný římskokatolický duchovní, který by opustil svoji církev. Takto o tom referoval písecký děkan: „*Bouře, nepokoje, neklid a rozvrat všeobecný zasáhl i klérus v republice naší. Kněžstvo v Písku, což budiž ke cti zaznamenáno, bylo v neklidné a neustálé době této nejvýše korektní. Třeba jsme chtěli a žádali, různé reformy v našem životě kněžském a sociálním, třeba jsme toužili po úpravě bohoslužeb, stáli jsme a stojíme vždy na půdě církve sv., v poslušnosti sv. otce a svého biskupa, třeba jsme dychtili po urychlené úpravě našich poměrů životních i vzájemných v kléru, jsme ve spojení se svým biskupem a v této jednotě chceme dále pracovat s pomocí Boží na vinici Páně upravující svůj vlastní život i život nám svěřených duší sub speciae aeternitatis v též naději, že milujícím Boha všechny věci obráceny budou v dobro. V době, kdy i kněžstvo pouštělo sv. církev z příčin různých, z kněží v Písku působících nikdo neodpadl.*“²

Vznik Církve československé i její náboženské obce v Písku posuzoval Antonín Svoboda velmi nepřátelsky. V každoročních zápisech do *Liber memorabilium* neopomenul věnovat rozsáhlý prostor popisu její činnosti. Poskytuje nám také podrob-

1) Srovnej: *Přestupové hnutí v Písku mezi léty 1918-1922*, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2010, *Písek 2011*, s. 68 - 79 [ISBN 978-80-86193-32-8].

2) Farní úřad Římsko-katolické církve v Písku, *Liber memorabilium decanatus regiae urbis Písecae* (1893-1932), díl II. Dále jen *Liber memorabilium*, s. 62.

né záznamy o duchovních, kteří měli vazbu na město Písek a z hlediska římskokatolické církve se jejich kněžství stalo problematické. Vzhledem k sledovanému tématu jsou důležitá čtyři jména: František Hoffer, Jan Diviš, Alois Janeš a František Šebek.³

František Hoffer se narodil v Táboře a v Písku působil jako kaplan v roce 1911. V roce 1919 pracoval na místě úředníka finančního ředitelství a bezprostředně po 8. lednu 1920 byl zmiňován jako člen dvanáctičlenného církevního výboru, který řídil K. Farský s cílem vytvořit další struktury a položit základy církevní organizaci. Antonín Svoboda jeho osobu komentuje těmito slovy: „*Odpadl od církve jako kaplan chorušický (diec. litom.) a byl jedním ze zakladatelů sekty československé a jejím farářem, surově útočil na církev katolickou a kněze, ba i násilně v sev. Čechách zabíral katol. kostely, tak že soudem v Boleslavě konečně byl odsouzen i do vězení.*“⁴

Jan Diviš byl jedním ze žadatelů o uvolnění děkanské beneficum v Písku v roce 1919. Narodil se v Sudkovicích 15. května 1877. Obecnou školu navštěvoval v Písku a tam také začal studovat gymnázium, které ukončil s výborným prospěchem v Českých Budějovicích. Se stejným výsledkem absolvoval bohoslovecké studium v Českých Budějovicích a vykonal farní zkoušku. Kaplanem byl od 20. září 1902 v Husinci, pak v Bohumilicích. Vystřídal ještě Německý Rychnov (od 1. prosince 1904) a Lodhéřov (od 1. května 1908), než se stal administrátorem v Kostelní Radouni a od 1. července 1909 farářem v Českých Trubách, okres Prachatice.⁵ Konzistoř jej stejně jako druhého žadatele Františka Štěrby na místo děkana doporučovala: „*Oba tito poslední žadatelé snažili se ze všech sil na místech jejich působnosti konati svědomitě své povinnosti a jsou života bezúhonného.*“⁶ V roce 1920 se stal v Táboře farářem Církve československé. V rámci vnitřní diferenciaci ČČS zastával pravoslavnou orientaci.⁷ O napětí, které nastalo, když se druhým farářem ČČS v Táboře stal Alois Janeš, orientace modernistické, tendenčně referuje Antonín Svoboda: „*Janeš stoupenec Farského, Diviš zase orientace moravského Pavlíka - byla to podivná, jak „bratři“, oba českosl. faráři dovedou „spolužití a spolu užívati kostela“, jehož se byli před časem sektáři táborští zmocnili. Jeden před druhým zavíral kostel,*

3) Dále je zde uveden: Eduard Pičman (*26. 7. 1886 v Písku), naposled kaplanem v Hořepníku, než se oženil a vstoupil k poště; jeho bratr Jan Pičman (*11. 12. 1890 v Písku), naposled kaplanem ve Staňkově, než přijal službu u dráhy; katecheta Šmolík z Počátek, který v Písku dlouhodobě bydlel a oženil se. Tamtéž, s. 62-63.

4) *Liber memorabilium*, s. 62.

5) Dopis biskupské konzistoře z 26. 5. 1919 psaný ve věci obsazení děkanského obročí v Písku. SOKA Písek, MÚ Písek, sign XIII H, kart. 711.

6) *Tamtéž*.

7) Srovnej: Pavel MAREK, *Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918-1924)*. Brno, Katedra politologie a evropských studií FFUP 2005, s. 239. Více: Květa KOŘALKOVÁ, *Změny náboženských poměrů v Táboře a okolí po vzniku Československé republiky*, in: Tábořský archiv, 7/1995-1996, s. 233-248. Táž: *Společenské působení církví v Táboře v letech 1918 - 1938*, in: *tamtéž*, 8/1997-1998, s. 235-249.

ba Janešovci i zámek opatřili mřížku presbytáře, aby tak Divišovi příchod ke hlav. oltáři zamezili.⁸

Alois Janeš se narodil 21. srpna 1874 v Písku a kněžské svěcení přijal v roce 1897. V roce 1920, když působil jako římskokatolický farář v Chotovinách, přestoupil k ČČS a stal se zde jejím farářem. Po roce vykonal pokání u kongregace Nejsvětějšího Vykupitele (Redemptoristů) v Českých Budějovicích a vrátil se do církve římskokatolické. Opět po roce nastal obrat a Alois Janeš se stal členem Církve československé.⁹ Stal se správcem pražské diecéze a farářem v kostele sv. Mikuláše na Staroměstském náměstí. Takto o něm referoval dobový tisk: „*Bohoslužby tyto konal nejsympatičtější z československých duchovních, farář Alois Janeš, správce pražské diecéze, který je jedním ze čtyř kandidátů, navržených pro úřad patriarchy československé církve za zemřelého dra. Farského. Farář Janeš má nejvíce sympatií mezi prostým lidem, k nimž dovede promluvit taktěž prostě, ale účinně - od srdce k srdci.*“¹⁰ Na sklonku roku 1927 se stal patriarchou královéhradecký biskup Gustav Procházka.

František Šebek žil jako bohoslovec v Topělci (vesnice 3 km severně od Písku) u svého strýce. Vysvěcen byl v roce 1917 a primici slavil v Písku v kostele Narození Panny Marie. Poté, co byl kaplanem a učitelem ve Velharticích, přestoupil do ČČS. Od srpna do prosince roku 1922 byl instalován farářem náboženské obce ČČS v Písku.

„Vytyčování hranic“ v roce 1921

Náboženská obec ČČS po svém vzniku začala vyvíjet aktivity ke svému zviditelnění. Dne 17. července 1921 uspořádala na Riegrově náměstí tábor lidu, před kterým promluvil národní demokrat a člen ČČS profesor Karel Kostlivý z Tábora.¹¹ „Účast

na táboru nebyla velká, ale přec naše řady utěšeně se množily, že přikročeno k uspořádání I. bohoslužeb.“¹²

První bohoslužba se uskutečnila 31. července na Velkém náměstí u vchodu do domu Okresní správy politické (hejtmanství). Sloužil ji duchovní František Brož, okresní tajemník z Hluboké nad Vltavou. Pro akci jej získal místopředseda Jaroslav Vaněček poté, co se s ním setkal na slavnostech Jana Husa v Husinci. „*Odbýval se křest syna krejčího Matáska, účinkovala legionářská hudba, účast byla ohromná.*“¹³ Poněkud jinak nám o atmosféře a hlavně hudebním doprovodu první československé bohoslužby referuje *Pamětní kniha*: „*Čeští Bratři propůjčili nám zatím jejich sbor ku schůzkám našim a my pilně cvičili píseň k naší I. mši. Poslední zkouška byla v hudební škole s hudebníky, kteří měli dodati naší bohoslužbě lesku a zároveň nahraditi harmonium. Br. duchovní Brož byl tak prozřavý, že sebou vzal výborného varhaníka br. Píchu z Vodňan a tak první naše bohoslužba vyzněla slavnostním způsobem, a my všichni rozcházeli se s blahým vědomím, že dílo založené dr. Farským je dobré a proto Bůh nám při dalších krocích jistě žehnati bude.*“¹⁴

Následující neděli byl v katolických kostelech po mších svatých přečten tento pokyn: „*V městě Písku agituje se pro odpad od církve římskokatolické. Duchovní správa upozorňuje věřící katolíky a vybízí je, aby zůstali věrni té víře, již vyznával a ve které zemřel sv. Václav, sv. Ludmila, sv. Vojtěch, svatí Cyril i Metod a aby nedali se svěsti hesly, že nová víra jest tatáž jako naše až na to, že má vše české. V našich římskokatolických kostelech není nijak rodná, česká řeč utiskována, a my, kněží římskokatol. jsme a budeme obětavými československými vlastenci. Víra naše a církev římskokatolická nijak nám neběří naše národní přesvědčení a nezapovídá jeho projevu. Věrni sv. Cyrilu, Metodu, Ludmile a Václavu byli jsme a budeme věrni též svému lidu českému, z jehož středu jsme vyšli a k němuž se vždy a všude hlásíme. Bůh, cír-*

8) *Tamtéž*, s. 133.

9) „*Dodati sluší, že rodiče Janeše těžce, ba přetěžce nesli krok svého syna, a já jsem sám slyšel od otce Janešova bolestivé stížnosti nad tímto jednáním odpadlého syna - kněze. Otec očihledně zdravotně scházel a slova: co to jen ten syn udělal, byla častým jeho a bolestným výkřikem. Denní návštěvou děk. chrámu P. tišil ubohý otec svoji bolest. Pohřbu jeho účastnil se odpadlý syn - jak mu asi bylo. Duchovní správa vystrojila mu pohřeb za účasti šesti zdejších kněží, aby ukázala jak si váží otce, třeba že jeho syn - kněz odpadl a spolu, aby tak zřejmou apologii dala odpadlíkům jak zdejší, tak i oběma druhým bratrům Janešovým, z nichž jeden jest bez vyznání a druhý československý. Tito oba účastnili se bohoslužeb zádušních, odpadlý kněz Alois Janeš kostelu děk., v němž jako katol. kněz celebrovával, se vyhnul. Člověk nad tím zamyslet se musí! Dle zpráv - stal se Alois Janeš správcem čsl. u sv. Mikuláše v Praze - snad touží po vyšším místě ve vedení „církve čsl.“ - zdá se, že dle jeho mínění nebyl v církvi katol. uznáván a ceněn. Par nobile fratrum Farský a Janeš. * Janeš apostata zemřel náhle v Praze 1929 a dal se spálit.*“ *Liber memorabilium*, s. 133-134.

10) Farní úřad Československé církve husitské v Písku, *Pamětní kniha Náboženské obce Československé v Písku založené 16. VI. 1921*. Dále jen *Pamětní kniha*, s. 104. Článek podepsán Uranus.

11) „*Od té doby agitovali, měli zde schůzi a řeč s balkonu radnice, kde mluvil prof. Kostlivý z Tábora. Obsah řeči jako jiných podobných „řečníků“. Řím, zpátečnictví, Kristus, válka, zvony,*

kanony, Habsburkové, biskupové, štol, odpustky, ohlupování, zpověď, tmářství, Bílá Hora, Koniáš atd. tot' pilulky, které různě promísené a v různé dózi dávají každému takovému řečníku substrát „celé skvělé, fulminantní a přesvědčivé řeči“. Protože všechno toto lid zdejší, respektive návštěvníci přednášek dávno slyšeli nebo v plátcích ala „Právo Lidu“ „Rudé Právo“ a podobných četli, neměla řeč profesora účinků hledaných a radou starších čekanych.“ *Liber memorabilium*, s. 93.

12) *Pamětní kniha*, s. 32.

13) Bedřich KRYL, *8 roků církve čsl.*, in: Pootavské listy. Organ hájící živnostensko-obchodnické zájmy středostavovské, 5. 1. 1927, s. 2.

14) *Pamětní kniha*, s. 32. Odlišný byl pohled píseckého děkana: „*Napravit vše a pronikavě zasáhnouti v písecký život měly tedy bohoslužby československé. Plakáty s kalichem a nápisem „I. československá mše sv.“ měly sehnati nejen z Písku, ale i z okolí (kde plakáty nalepeny) zástupy uvědomělých Čechů, aby se rozešli s Římem. Bohoslužbu (v červenci 1921) konal Frant. Sal. Brož, bývalý kaplan v Nepomuce, odpadlík t.č. okresní tajemník ze Hluboké. Oltář postaven ve vestibulu okresní správy politické (blíže kláštera). Přišli lidé, dobré tři čtvrtiny diváků a těch několik „pravých Čechů“, členů sekty československé. Aby více táhlo, konán též prvý křest. Posudky a celém tom prvém vystoupení byly různé, hojně ne příliš lichotivých, výsledek dle „ticha“ československých členů sotva veliký.*“ *Liber memorabilium*, s. 93-94.

kev, vlast, vlastenecké heslo velkého biskupa Jirsíka jest a bude našim heslem, jež spojí a sjednotí všechny katolíky.“¹⁵

Mimo to svolal písecký děkan přednášku, ve které promluvil o rozdílnosti Církve římskokatolické a Církve československé. Hlavní rozdíl viděl v jejím založení, na jedné straně apoštoly a na druhé odpadlími knězi.

Přednáška profesora Šimečka z Českých Budějovic na téma: „*Křesťanství Kristovo, Řím a podstata českého hnutí náboženského*“, která se uskutečnila 28. srpna 1921 v místní Sokolovně měla být zpestřena debatou s děkanem Antonínem Svobodou. Nevíme, zda toto pozvání farářů zprostředkoval pouze místní tisk nebo zda mu jej zástupce ČČS tlumočil osobně, každopádně se nezúčastnil. „*Děkan ovšem reklamě jim neudělal a do schůze se nedostavil znaje „slušnou“ debatu a řeč prof. Šimečka, který nejen v Českých Budějovicích, ale po celém českém jihu jest znám jako agitátor kalibru nejnižšího snižuje se ke špinění církve a kněžství více než plátky ceny nejslabší. Schůze byla přeslabě navštívena, tak že sám řečník si stěžoval na neúčast a tepal zaostalost jihu českého a hlavně Písku. Řeč jeho nestojí za kritiku vůbec.*“¹⁶

U příležitosti svátku svatého Václava bylo vyjednáno s Emilem Dlouhým-Pokorným¹⁷ postavit oltář u vchodu do radnice a konat bohoslužbu i svatební obřad tam. Odpoledne pak následovala přednáška hosta na téma *Čechové a otázka náboženská*. Katolíci se odpoledne účastnili za zpěvu chorálu „Sv. Václave“ průvodu. Vyšli po litaniích z kostela sv. Václava na píseckém předměstí do kostela Narození Panny Marie, kde děkan promluvil na téma *Svatý Václav katolík a Čech*.

Třetí mše se konala dne 28. října 1921 a sloužil ji opět František Brož, tentokrát v kreslírně dívčí měšťanské školy.¹⁸ Naplno se rozjela činnost osvětového od-

boru. Navázal kontakt s Národní Jednotou Pošumavskou v Českých Budějovicích, která mu zapůjčila cyklus přednášek o Slovensku s obrázky. Další cyklus přednášek tentokrát s náboženskou tematikou vytvořil předseda odboru Jaroslav Vaněček. Byl zastřešen názvem „*O Jsoucnosti Boží, proč žijeme, je-li duše lidská nesmrtelná, o vzniku a působení myšlenek*“.¹⁹

Na konci roku 1921 se odehrála slavnost, která se pro náboženskou obec ČČS stala tradicí. Bylo to obdarování u vánočního stromku. Malé děti dostaly hračky a starší knihy. Děkan rekapituloval uplynulý rok tímto zápisem: „*V novém roce chraň nás Pane, dej sílu, abychom až do konce setrvali ve Tvé službě a věrni Tvé svaté, katolické církvi, jež v naší vlasti tolik jest tupena tiskem, řečmi, letáky, protináboženskými spolky, ba skoro možno říci téměř všemi spolky, které mají jedno heslo, byť jinak dimetralně se lišily, a tj. heslo již dávno: zničte církev. Bouře veliké zmítají rozumem i srdcem našich českých bratří, bouře rozvířené ne zdejší krví, ale cizí, jinorodou vtělivší podvrtné myšlenky ve svob. zednářstvo, ve směry komunisticko-bolševické a nezdravé demokracie. Heslo jejich: Ukřižuj! zní v jiných formách oděno šatem pseudopokroku po nivách naší vlasti a ničí klid rodin, rozvádí přátele, rve zděděnou víru svatováclavskou a staré, české poutivé zvyky... Jak bolí srdce, když běře duchovní správce lístky přihlášek odpadů od církve, skály Petrovy, jak hořko čísti jména i dětí školních odhlášených svedenými rodiči k bezvyznání... Dozvuky sčítání z r. 1921 jeví se na začátku nového roku, kdy duchovní správce běře lístky, aby v martrice zaznamenával jejich odpad.*“²⁰

Otázka kostelů

Náboženská obec ČČS se po svém založení v Písku potýkala s problémem bohoslužebného i organizačního prostoru. Výpomoc poskytla ČCE, která náboženskou obci propůjčila svoji místnost, aby se zde mohla scházet a nacvičovat zpěv. První bohoslužba se konala pod širým nebem a tak se Karel Weber a František Pavlíček vydali za místním děkanem s žádostí o propůjčení jakéhokoli píseckého kostela, kam by se bohoslužba mohla přesunout za nepříznivého počasí. „*Děkan přirozeně odmítl poukazuje na to, že jest to vyznání zcela odlišné od církve římskokatolické.*“²¹ Z celé této situace se rozvinul zajímavý rozhovor, o kterém máme záznam pouze ze strany děkana. I tak dobře charakterizuje názory obou stran, které se rozhovoru zúčastnily.

„*P. Weber: „Ale vždyť jest to jedno, jenom že my máme všecko české.“ Děkan: „Když, jak pravíte, jest to jedno vyznání, tedy vy fedrující agitující pro církev čsl. zavádíte do Písku něco zbytečného, nebo snad já jako děkan, či z ostatních duchov-*

otevřel oči, že poznali „čistotu zbraní a pravdu českosl. sekty.“ Střela sektou čsl. proti nám - katolíkům vystřelená a napuštěná jedem potupy a lži obrátila se proti nim!“ *Tamtéž*, s. 101.

19) *Pamětní kniha*, s. 34. *Tamtéž*, s. 97-98.

20) *Liber memorabilium*, s. 111.

21) *Tamtéž*, s. 95.

15) *Tamtéž*, s. 97 - 98.

16) *Liber memorabilium*, s. 99 - 100.

17) O jeho osobě více: Pavel MAREK - Vladimír ČERVENÝ - Jiří LACH, *Od Katolické moderny k českému církevnímu rozkolu: nástin života a díla Emila Dlouhého-Pokorného (1876-1936)*, kněze, politika a žurnalisty, Rosice u Brna: Gloria, 2000. Komentář k jeho osobě od Antonína Svobody: „*Korunou všeho snažení sekty českosl. byl „Dlouhý - Pokorný“ zakladatel jmenované sekty, odpadlý katol. kněz a bývalý pražský kaplan, který ještě před převratem odpadl a oženil se, po rozvodu - rozluce nový sňatek uzavřel. Měl v Písku ve vestibulu radnice bohoslužby, k nimž zdejší starší sekty československé obce zvali plakáty. Zvláštní, že již na těchto plakátech byla jen II. českosl. mše. - přídavek svatá již byl tentokrát vynechán. Dobrá charakteristika, ať již náhodná či vědomá!*“ *Liber memorabilium*, s. 101.

18) „*Den 28. října, den naší samostatnosti, měl sektě čsl. opět pomoci k reklamě. Měli své bohoslužby v kreslírně měšť. dívčí školy. Referát podán jakýmsi V-k [rozuměj Vaněček, pozn. autorky] do „Pis. Kraje“ tak, aby vyvýšení byli Čechoslováci a snižení katolíci. Po bombastické chvále řečníka, čsl. faráře Frt. Brože a po projevech svého „extra vlastenectví“ psal V-k „a na druhé straně kostel prázdný a pustý, p. děkan zakázal bohoslužby.“ V tomto tonu sprostě lži pokračováno v této novinářské notici a ohříváno staré Rakousko, bohoslužby za Bělehrad, záповěď hymny české atd. Děkan nemohl k tak markantní a perfidní lži mlčet, bylť kostel děkanský v 8 i v 9 hodin přeplněn a bohoslužby konané zvláště v 8 h. četně navštíveny a proto dal do druhých zde vycházejících novin P. Listů „zasláno“, kde krátce, klidně a věcně ukázal na lež dopisovatele Čechoslováků a vyvrátil tvrzení štvavého a nízkého nájezdu, který mnohým*

ních Vám někdo nevyhovuje v potřebách náboženských?“ P. Weber: „Prosím my jsme s Vámi, důstojný pane, i se všemi nejvýše spokojeni.“ (!) Druhý, p. Pavlíček pomáhal prvému řečníkovi. „Papež míchá se nám do záležitostí republiky, jmenuje nám biskupy.“ „A jmenuje, prosím“, pokračuje děkan, „Sasíky, nebo Maďary nebo Prusy. Jmenuje naše lidi, Čechy, vlastenecky smýšlející a z rodů občanských i nízkých. Do práv republiky politických papež nijak se nemísí, to uznala i naše státní správa, která má u papeže své zastoupení, jinak by je odvolala. Konečně ani Francie, ani Anglie, tedy naši spojenci, nevidí v tom nic na újmu své politiky a velmocenského postavení ve světě, že mají u Vatikánu své zástupce a Řím opět své splnomocněnce u nich. Že papež uznává náš stát a jak korektně choval se k jeho zřízení můžete vědět ze slov zahraničního min. obran. dra Beneše i samého presidenta. P. Weber: „Ale ta latina, přec by bylo krásné vše po česku.“ „Máme vše po česku“ praví děkan, „až na mši sv., která jen v neděli jest zpívána, jindy z modliteb není blíže nic slyšeli: A této latině rozumí každý průměrný žák školy měšťanské, kde se vykládá o mši sv. A konečně latinou ve mši sv. nijak nemusí býti dotčeno o naše české a vlastenecké cítění, neboť latina bohoslužebná není žádným živým jazykem některého národu, jemuž by snad užíváním jeho řeči dávalo se jakési privilegium. Jest to řeč samou historií posvěcená a chcete-li posvěcená i sv. Václavem, Arnoštem z Pardubic, ba i samým Husem, který v této řeči mnohé spisy napsal a též mši sv. týmž způsobem jako my, katolíci dnes, také sloužil, a ač o práva našeho národa tolik se zasadil, neviděl v tomto nic pro český národ snižujícího a urážlivého. Ostatně kdyby dnešní „vlastenecké“ proudy usilující o jazyk národní jednali v této věci historicky i nábožensky důsledně, musili by chtít liturgii mše sv. ne českou, ale staroslovanskou. A ta nám sv. Otcem povolena jest.“ „Tak?“ divili se oba. „Ano“ pokračují, „na místech Čechům jak historicky, tak nábožensky vzácných a drahých jest z Říma povoleno míti mši sv. staroslověnsky a to u sv. Jiří na hradě pražském, v Emauzích, u sv. Víta, v kapli sv. Václava, na sv. Hoře, na Sázavě, v Boleslavě, na Velehradě, na Hostýně. Toť jistě význačné, ba přímo krásné pro srdce Čecha, že takto v Římě byla naše historie pochopena a tak vznešeně uznána.“ Začli, nemohouce odpovědět, na jiné pole poukazující na některé (většinou vybájené) pověsti, co se kázalo za války, jak se velebili Habsburkové, že se nezamežilo krveprolití atd. samé známé a znovu ohřívání věci. Děkan odpověděl, že tvrzení mnohá, ba všechna by bylo předem dokázati a v případě, že by ten či onen kněz byl něco řekl, co dnes v době osvobození jinak se váží, to že ještě není důkaz špatnosti církve, jejího povolání ve světě a učení. Ani kněz, ba ani biskup, ba ani sám papež není církev, skutky jejich jako jednotlivců nejsou a nemohou býti imputovány celku tak jako činy jednotlivců, Čechů ať sebe výše stojících v národním životě, nemohou býti měřítkem hodnoty celonárodní nebo dokonce odsouzení celého národa českého. „A konečně já – pravil děkan – nechci a nebudu své češství dokazovati tak, jak dokazují českoslovenští duchovní, neboť jsem své národní smýšlení netajil ani za války, kdy mnozí dnes tolik vlastenecky nadšení hlasatelé – mlčeli. Mně jako katolickému a řeknu jasněji římskokatolickému knězi Řím nijak

nebránil a nebrání v mé příslušnosti národní. Působím zde od roku 1903, každému jest možno se zeptati na mé národní, české smýšlení, libo-li mám to i písemně jak od okresní školní rady, tak od ředitelství zdejší reálky. Víím, že se zde agituje pro církev československou, nehledám sporů, ale práva a povinnosti, jež jsem na sebe vzal jako zdejší správce duchovní hájiti budu až do posledního dechu. Vaše přesvědčení Vám neběží, ale povinnosti svoji vykonám. Nejde mi a nešlo o nic, když jsem o zdejší děkanství žádal, než o zachování, utvrzení a povznesení života náboženského a to s pomocí Boží chci konati, třeba odejdu chud, jako jsem přišel.“ Po několika omluvných slovech odešli jmenovaní deputanti.“²²

Poté, co u Antonína Svobody zástupci náboženské obce ČČS neuspěli, obrátili se společně s ČČE na Městskou radu v Písku s prosbou o přidělení kostela.²³ Na základě této žádosti byl 17. srpna 1921 děkan Svoboda pozván na městský úřad, aby se se zástupci ČČS domluvil o předání jednoho z kostelů. Děkan odmítl takové schůzky se zúčastnit. Za této situace byla Okresní školní rada požádána o propůjčení školní místnosti k pořádání bohoslužeb a schůzí. Ředitelka dívčí měšťanské školy na Husově náměstí Regina Husová²⁴ souhlasila s propůjčením kreslířny náboženské obci, „zač budiž Jí vděčná paměť věnována.“²⁵

Zástupci ČČS se nevzdávali a 14. října 1922 podali, tentokrát na Okresní správu, žádost druhou. „Oznamujeme slušně, že samostatná nábož. obec církve českosl. v Písku jest státem schválena. Z důvodu toho a rovněž také, že v nejbližším zasedání národního Shromáždění bude projednán zákon o spoluužívání kostelů, žádá rada starších čl. církve v Písku jménem svým a 1200 zdejších členů této církve za laskavé přidělení jednoho ze čtyř kostelů v Písku, aby tam mohly býti vykonávány bohoslužby dle ritu čl. církve. Žádost stejného znění podána na patronát zdejších kostelů t. j. na městský úřad. Předseda: Karel Weber - místopř.: Jarosl. Vaněček - jednatel: Václav Vorel - pokladník: Holý Rudolf.“²⁶ Okresní správa požádala o vyjádření Dě-

22) Tamtéž, s. 95-97.

23) „... o přidělení hřbitovního kostela požádána (zároveň s církví českoslov.) městská rada.“ Pamětní kniha, s. 24.

24) Informace o Anně Regině Husové dostupné na: <http://www.albrechticenadvtavou.cz/chrestovice/husova.php> [cit. 2007-12-03]; vzpomínku na ni uvádí také Zdeněk Kalista: „Její zázobovatelkou (rozuměj svojí neteří Aničky), pokud šlo o dětskou literaturu, byla hlavně sestra jejího otce A. R. Husová, učitelka a později ředitelka měšťanské školy v Písku. Sama spisovatelka pro mládež (psala rozličné příležitostné verše pro ni, hlavně však půvabné pohádky, jejichž několik svazků vydala s kresbami svého bratrance Mikuláše Aleše), dovedla pro svoje neteře vyhmátnouti v rozsáhlé knižní produkci pro mládež, která tehdy vycházela, knížky opravdu cenné a poutavé.“ Zmínuje také její účast na levicovém večeru mladé poezie, který společně s Wolkerem, Kadlecem a Pišou uspořádali 27. 1. 1921 v sále kavárny U Zlatého kola na náměstí. „I stará slečna učitelka A.R. Husová, o které jsem vyprávěl ve svých vzpomínkách z dětství, zasedla mezi obecníkem, třebaže byla sama věrnou příslušnicí Státoprávní demokracie.“ Zdeněk KALISTA, Po proudu života (I), s. 100, 628.

25) Pamětní kniha, s. 33

26) Liber memorabilium, s. 99.

kanský úřad v Písku. Antonín Svoboda do *Liber memorabilis* zaznamenal: „*Poně-
vadž na některých místech čsl. sektáři „zabrali“ kostely²⁷ a přes rozsudek odsuzu-
jící toto jejich „držení“ kostelů nevraceli,²⁸ dostali i zdejší bratři touhu po kostele,
ale ne židovském nebo bratrské modlitebně, ale po ř. katolickém a podali okr. sprá-
vě politické v Písku přípis. „²⁹ Žádost odmítl s tím, že „kostely písecké náleží církv-
vi římskokatolické“.*³⁰

Závěr

Zřejmě by se patřilo, abych na závěr zhodnotila situaci popsanou na předchozích stránkách a shrnula činy a slova jednotlivých aktérů. Nicméně laskavý čtenář mi snad dovolí upřímnou zlomyslnost v podobě několika otázek: Kterému Bohu můžeme věřit a děkovat a jak je v našich životech přítomný? Jak byl přítomný v životě Antonína Svobody, Karla Webera či Anny Reginy Husové? A ve kterém chrámě mu bylo a je útulno?

Jiří Prášek

RAŠÍNŮV POMNÍK

Nedaleko místa, kam náš přední státoprvný politik, ministr financí a tvůrce československé měny po roce 1918 dr. Alois Rašín (1867-1923) do Písku po léta pravidelně jezdil, odhalili po deseti letech od jeho tragické smrti pomník. Tím místem byl domek u Sekáčovy vily, pozdějšího penzionu Amerika.¹ Když se stal Alois Rašín ministrem, nechal značně zchátralý domek po dohodě s novým majitelem opravit vlastním nákladem jako svůj letní byt. Ve městě však byl kritický nedostatek bytů a u městského úřadu ustanovili bytovou komisi. Ta sledovala průběh oprav domku a chtěla pak byt přidělit novému žadateli, nadporučíku Jungovi, který působil u písecké posádky jako zbrojář. Mezitím se Rašínova rodina do domku nastěhovala. V bytové komisi z toho bylo veliké pobouření a její členové rozhodli, že se dr. Rašín musí vystěhovat. Předseda komise spolu s nadporučíkem Jungem denně na dr. Rašína do-

27) Obsazení římskokatolických kostelů a far církví československou - zpráva z 13.1.1924. Okresní úřad Písek (dále jen OKÚ Písek), Prezidiální spisy, kart. 44, inv. č. 258.

28) Vracení kostelů zabraných Církví československou Římskokatolické církvi. OKÚ Písek, Prezidiální spisy, kart. 46, inv. č. 341.

29) *Liber memorabilium*, s. 99.

30) „K dotazu slušně se poukazuje na rozhodnutí zemské správy politické z 23. 11. 1920. č. 37257 a výnos minist. školství z 19. 12. 1920 č. 81572 s rozhodnutím zemské správy polit. z 8. 1. 1921 č. 17 B - 1177-20. Podepsaný děk. úřad k pokynu konsistoře v Č. Budějovicích ze 6. 11. 1922 č. 11377. Nemůže vůbec žádných dispozic ve směru podané žádosti činiti, ježto kostely písecké náleží církvi římskokatolické.“ *Tamtéž*, s. 99.

1) Nyní je zde zvláštní škola internátní.

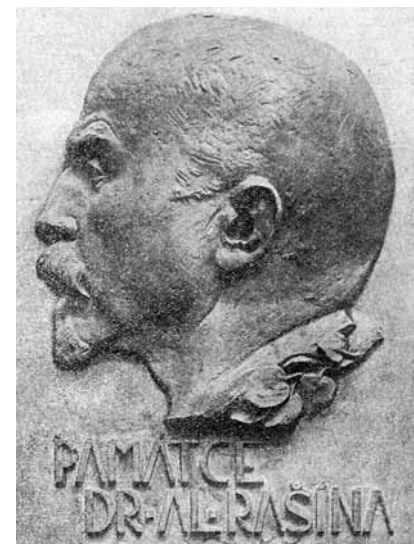
tírali, aby byt uvolnil. Když obtěžování nepřestávalo, Rašínovi náhle odjeli a víc se na letní pobyt nevrátili.²

Obecní správní komise v zasedání 28. dubna 1933 vyhověla žádosti místní organizace Československé národní demokracie o povolení vystavět v lesním sadu Na vyhlídkách Rašínovi památník s podmínkou, že tím obci nevzniknou ani do budoucna žádné náklady.

Na pěšině uprostřed návrší byla vztyčena kamenná, hrubě opracovaná stěla ze žuly mehelnického lomu, vysoká 270 centimetrů, stojící na kamenném kvádru, usazeném na čtyřech žulových plotnách. V horní části vytvořil akademický sochař Jan Jiříkovský bronzovou desku o rozměrech 80 x 60 cm s reliéfem hlavy Aloise Rašína s lipovými ratolestmi. Pod ní nápis „PAMÁTCE / DR. AL. RAŠÍNA“. Deska byla J. Jiříkovským signována.³

Na pravém boku kvádrů je vysekáno: „POSTAVEN 18. VI. 1933 / Č. N. D. ZBOR-
NÍK“.⁴

Jak nápis uvádí, konalo se odhalení 18. června 1933, kdy průvod složený ze zástupců českých spolků a úřadů vyšel z Palackého sadů na Velké, tehdy Riegrovo náměstí k radnici, kde z balkonu promluvil slavnostní řečník poslanec František Ježek. Po jeho vystoupení prošel průvod Chelčického a Budějovicou (v té době Husovou) ulicí až na Vyhlídky, na místo vhodně vybrané pro památník. V té době odtud ještě byl hezký výhled na město s pozadím hradištského chlumu. Zde slavnost zahájil sbor lesních rohů a bývalý poslanec prof. Josef Kvasnička promluvil o vztahu dr. Rašína k Písku a jeho lesům. Ing. Karel Krýzl, který se o zřízení pomníku nejvíce zasloužil, ho pak předal obci, jež ústy předsedy obecní správní komise Jaroslava Jílka slíbila o něj pečovat prostřednictvím lesního úřadu. Jménem rodiny se aktu zúčast-

Původní deska od Jana Jiříkovského, zobrazená v Otavanu XVI, č. 5 - 7. Repro V. Komarová

2) Více viz: II, *Idylu letních pobytů Rašínových překazil nedostatek bytů v tehdejší Písku*. Písecké postřehy 1998, č. 13. Dále: K. ZACHOVÁL, *Vzpomínka na pobyt Dr. Rašína v Písku*. Noviny 13, 1937. O tom, že Rašín byl znám svými Píseckými pobyty, svědčí i věta v humoristickém časopise Nebojsa č. 23 z roku 1919: „Rašín jest řeka zlatonosná, někdy velmi prudká, v létě však ztrácející se v Písku“.

3) Jedná se o Jiříkovského (1906 – 1990) první dílo pro Písek, v průběhu následujících téměř čtyř desetiletí vytvořil ve městě několik pamětních desek a na průčelí divadla čtyři sochy. Rovněž busta J. K. Tyla ve foyer tohoto divadla je jeho dílem.

4) Č. N. D. je zkratka Československé národní demokracie, Václav Zborník byl písecký kameník.

nil syn tragicky zemřelého politika JUDr. Ladislav Rašín z Prahy. Sluší se ještě připomenout, že podnět k zřízení pomníku dali mladí členové písecké organizace národní demokracie, kteří mezi svými spolustraníky uspořádali sbírku. Město Písek přispělo 500 korunami.

Pomník byl ozdobou píseckých lesů až do doby okupace. Někdy v polovině tohoto tragického období byla deska snata, ale podařilo se ji zachránit, a po válce mohla být na pomník umístěna znovu.

8. srpna 1951 se v píseckém hostinci Na Marjance sešel ke své pravidelné schůzi výbor 21. místní organizace Komunistické strany Československa a usnesl se navrhnout radě MNV, aby nechala Rašínův pomník odstranit jako „památku na první předmnichovskou republiku“. Tak se také stalo. O měsíc později rozhodla rada města, aby ještě v září 1951 písecký komunální podnik bronzovou desku demontoval. Kamenná část pomníku měla zůstat nepoškozena na místě. Za deskou se zavřela voda. S největší pravděpodobností byla ihned po demontáži předána do sběrných surovin.

Po 65 letech se město rozpomnělo, že památník převzalo do ochrany a nepečovalo o něj tak, jak slíbilo. Nové politické poměry po roce 1989 umožnily nechat vytvořit novou desku. Velmi se o to zasloužil předseda letopísecké komise Lubor Ludvík. Jejím autorem je umělecký kovář Tomáš Hlaváček, který pracuje v Březí u Kluk.⁵ Desku vytvořil podle dochovaných fotografií, liší se od původní jen douškou: „Podle původního díla Jana Jiříkovského obnovené 1998“ a po straně je signována: „T. Hlaváček“.

Za účasti několika desítek lidí, kteří většinou reprezentovali Český svaz bojovníků za svobodu, Junáka a Sokola, odhalil desku po krátkém projevu autora této stati starosta města Písku Tom Zajíček 27. října 1998.

Současný stav Rašínova pomníku. Foto V. Komarová

5) T. Hlaváček je rovněž autorem několika pamětních desek a pomníků v Písku.

Zdeněk Duda

VOLÁ LONDÝN A PANKRÁČKÁ SEKÝRÁRNA. PROCES S PÍSECKOU UNIFORMOVANOU POLICIÍ V ROCE 1944

Během dvou srpnových dnů roku 1944 byla klatovským gestapem zatčena většina příslušníků písecké uniformované policie. Klatovské gestapo přijelo do Písku 11. srpna v plné síle a přivezlo s sebou i plně obsazený autobus policistů z Prahy. Ještě ten den zatkl jedenáct strážníků, o den později další tři. Zatčen byl i domovník písecké radnice Karel Hrach. Službu po zatčených převzali policisté z Prahy.

Již o necelý měsíc a půl později, dne 26. září 1944, stanulo dvanáct ze zatčených píseckých strážníků společně s domovníkem písecké radnice Karlem Hrachem před německým Zvláštním soudem.¹ O den dříve bylo stejným soudem odsouzeno patnáct příslušníků odbojové skupiny Oslov (z celkově dvaceti tří obviněných) k trestu smrti. Společně se skupinou píseckých policistů nebyli souzeni strážníci Valentin Vacek, Josef Tengler, Josef Rauš a Josef Soukeník, kteří zůstali v Terezíně. Soudní přelíčení bylo rychlé. Začalo ve 14:15 a trvalo jen tři hodiny. Karel Hrach byl odsouzen k pěti letům káznice, všichni ostatní k trestu smrti. Byli to Václav Valvoda, Josef Kolpek, Josef Kafka, František Krampl, Antonín Petrák, Jaroslav Hála, Vladimír Dubský, Alois Talián, Norbert Petržílek, Václav Lusk, Jiří Zborník a Jaroslav Jelen.²

Důvodem zatčení a vynesení trestů byl poslech a rozšiřování zpráv zahraničního rozhlasu. Německé okupační orgány kladly píseckým policistům za vinu, že ve své služební době organizovaně poslouchali vysílání z Anglie a následně získané zprávy šířili mezi veřejnost. Tím se měli dopustit obzvláště těžkého porušení služební a věrnostní přísahy a vůbec velmi nebezpečného jednání.³ Strážníky Vacka, Tenglera, Rauše a Soukeníka zachránila od účasti na procesu skutečnost, že se je gestapo i přes veškerou snahu nepodařilo usvědčit.⁴

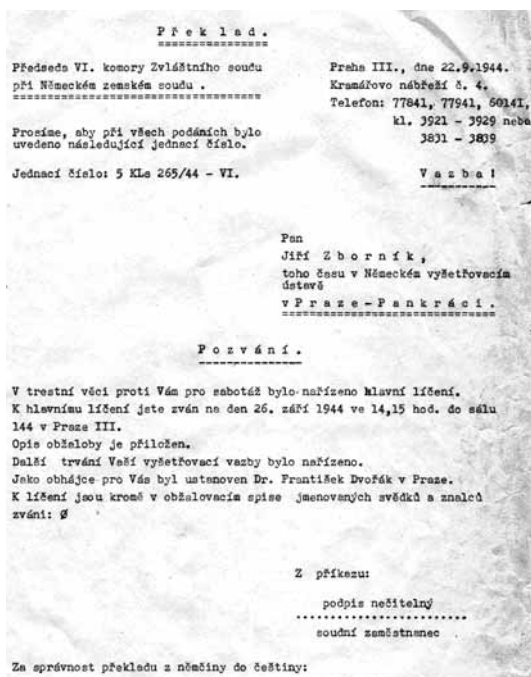
Podle obžaloby poslouchali píseckí policisté vysílání londýnského rozhlasu pravidelně od jara 1943. Rádioový přijímač, uzpůsobený pro příjem zakázaných vln, byl ukrytý na policejní služebně, která se nacházela v radniční budově na tehdejším Vítězném náměstí. Poslech rádia přitom nebyl aktivitou pouze některých jednotlivců, ale účastnily se ho obě služební party.

1) Zvláštní soud soudil závažné trestné činy s výjimkou špionáže, vlastizrady a velezrady, které spadaly po berlínský Lidový soudní dvůr. Srov. Stanislav MOTL, *Svědék z cely smrti. Češi před soudy třetí říše a poválečné osudy jejich soudců a katů*, Praha 2010, s. 131.

2) Jindra ČERNOHORSKÝ, *Stalo se před dvaceti léty*, Zítřek. Týdeník Okresního národního výboru v Písku, XV, č. 50, středa 9. prosince 1964, s. 2.

3) Archiv bezpečnostních složek, Německé soudy v říši, kart. 171, složka 30.

4) Jindra ČERNOHORSKÝ, *Mezi dvěma řekami. Reportáž o práci a osudech ilegální skupiny Oslov za okupace*, Písek 1966, s. 67.

Pozvánka k hlavnímu líčení před Zvláštním soudem při Německém zemském soudu v Praze (český překlad). Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

án, Petržílek, Lusk, Zborník a Jelen, kteří všichni sloužili na služebně v radniční budově.

Rádiový přijímač se nacházel v odděleném prostoru služebny, přístupném přes spojovací dveře a využívaném jako prostor ke spaní. K poslechu zahraničních zpráv byl využíván po odstranění plomby od května 1943. Již předtím ovšem na jiném přístroji, od září 1942, sledoval zakázané vysílání průměrně dvakrát až třikrát v měsíci Václav Valvoda společně s domovníkem Karlem Hrachem. Po odstranění plomby na druhém přijímači byl zahraniční rozhlas odposloucháván pravidelně, a to většinou pod vedením Valvody a Krampla. Se zájmem byly sledovány především večerní zprávy londýnského rozhlasu, vysílané ve čtvrt na sedm večer.

Obžaloba sice připouštěla, že příjem středních vln nebyl vždy bezproblémový, ale trvala na tom, že i tak zůstal natolik srozumitelným, aby si zúčastnění mohli utvořit přesnou představu o vojenských a politických událostech. Okruh posluchačů nebyl stálý, ale měnil se v závislosti na tom, kdo se zrovna účastnil pravidelných pochůzek. Odposlechnuté zprávy si policisté dále mezi sebou vyměňovali a společně pro-

Písecká policie byla po reorganizaci v roce 1942 rozdělena do dvou skupin, které se ve službě střídaly po dvaceti čtyřech hodinách. První partu tehdy vedl praporčík Valentin Vacek, druhou štábní strážmistr Antonín Petrák. K první partě patřili nejen odsouzení Valvoda, Kafka, Kolpek a Krampl, ale také štábní strážmistr Pěč a strážmistr Bláha, trvale přidělení k druhé policejní služebně, která se tehdy nacházela v Pražské ulici. Ti pochopitelně nemohli mít přímou účast na poslechu rádia, a proto obvinění nebyli. Podobně z druhé, tzv. Petrákovy party, nebyl z poslechu rádia obviněn strážmistr Kubát z druhé služebny a dále rovněž převelený strážmistr Čarek. Naopak obžalováni byli Hála, Dubský, Tali-

jednávali. I ti, kteří se takových komentářů z nejrůznějších důvodů neúčastnili, prý dobře věděli o poslechu a následné vzájemné výměně zpráv.

Poté, co byl v září 1943 zatčen strážník Stropnický za spoluúčast a podílení se na činnosti ilegální KSČ, dostali jeho kolegové z první služební party strach a z obavy, že by mohl promluvit a prozradit tajný odposlech zahraničních zpráv, již nadále zakázané vysílání nesledovali. Naopak příslušníci druhé služební party pokračovali v odposlechu bez omezení, a to až do března 1944. Rovněž domovník Hrach odposlouchával zprávy na vlastním přijímači i v době, kdy byl Valvoda převelen do policejní školy do Prahy (od října 1943), a to opět ve stejném intervalu jako dříve, tedy dvakrát až třikrát do měsíce.

Tato činnost zůstala velitelství utajena, při běžných kontrolách se vždy sloužícím policistům podařilo rozhlasový přijímač odstavit. Praporčík Vacek jako velitel první party také dále nehlásil svá náhodná zjištění.

Po skončení války se hodně spekulovalo, jak se gestapo dovědlo o poslechu rádia na služebně píseckých policistů. Předpokládalo se, že někdo musel gestapo na pravidelný odposlech upozornit a písecké policisty udat. Jiří Zborník ve svém novinovém článku z roku 1946 naznačoval zradu z vnitřních řad a vyslovil údiv nad skutečností, že zrádce nebyl dosud potrestán.⁵ Jindra Černohorský ale ve své práci *Mezi dvěma řekami*, věnované odbojové činnosti ilegální skupiny Oslov, uvádí, že písecké policisty vyzradilo přechnutí Aloise Kuldy⁶ při výslechu a mučení na budějovickém gestapu. To následně předalo tuto informaci do Klatov. Tamní gestapo si ji ověřilo formou násilných výslechů u některých vězňů a následně začalo konat.⁷

Podrobnou představu o poslechu rádia na služebně písecké uniformované policie si vyšetřovatelé gestapa mohli udělat z výpovědí jednotlivých policistů. Pravdivost výpovědí a na nich postaveného obrazu potvrdil před soudem svým místopřísežným prohlášením jako svědek povoláný vyšetřovatel klatovského gestapa Josef Spaniol.⁸ Vý-

- 5) Přestože domnělý zrádce nebyl přímo jmenován, čtenář se mohl poměrně snadno dovítit, kdo jím byl myšlen. Zradou si prý měl pomoci k dosažení nižšího trestu ve své věci. „Tito statečně odcházející naši kamarádi, při loučení s námi, nás žádali, aby, vrátíme-li se, hnali k zodpovědnosti člověka, který zradil naši věc, pro ulehčení případu svého. Ale nejen, že zradil, ale usvědčováním a svojí přitěžující výpovědí byli naši tři kamarádi popraveni a čtvrtý kolega Soukeník jest dosud nezvěstný. My nežádáme žádnou satisfakci za svoje utrpení, ale žádáme ji za svoje zavražděné kamarády. Vždyť přec není možno, aby člověk, který má toto na svědomí, byl ještě na svobodě a hleděl s úsměvem na rtech a s drzou ironií pozůstalým do očí. Kdo chrání tento případ, jaká jest to ulita, do níž se stahuje, jest vůbec možno takovýto případ beztrestně likvidovat? Zapomnělo se již snad na tlumené volání pana presidenta dr. Edvarda Beneše z Londýna po celou dobu války o Vítězství pravdy? Zde jest vyložený případ - kde pravda jest bičována lží a výmyslem.“ Srov. Jiří ZBORNÍK, 13. prosinec, Písecké listy. List Čsl. strany lidové kraje Prácheňského, XLVII, č. 27, 11. prosince 1946, s. 1-2.
- 6) Alois Kulda (narozen 20. 9. 1916, Dolní Novosedly) byl 3. července 1944 předán budějovickým gestapem do Terezína, odtud následně do Prahy na Pankrác. Dne 12. září byl opět předán do Terezína a odtud dále 28. září do transportu do Zwickau (Německo).
- 7) J. ČERNOHORSKÝ, *Mezi dvěma řekami*, s. 67.
- 8) Josef Spaniol, narozen 10. 11. 1917 v Elversbergu, popraven 25. 9. 1946 v Klatovech.

I. Die Angeklagten Valvoda, Kolpek, Kafka, Krampfl, Petrák, Hála, Dubský, Talián, Petržílek, Lusk, Zborník und Jelen haben seit Frühjahr 1943 als Angehörige der Uniformierten Gemeindevollzugspolizei Pisek auf der Polizeiwachstube laufend ausländische Rundfunknachrichten abgehört und unter sich verbreitet.
Sie werden deshalb wegen Sabotage nach Art. I der Sabotageverordnung vom 26.8.1939 in Verbindung mit Verbrechen nach §§ 1 und 2 der Rundfunkverordnung

Zum Tode

und dauernden Ehrverlust verurteilt.

II. Hracha hat seit September 1943 fortgesetzt ausländische Rundfunknachrichten abgehört und verbreitet. Er wird deshalb wegen Verbrechen nach §§ 1 und 2 der Rundfunkverordnung § 73 StGB zu

fünf Jahren Zuchthaus

und fünf Jahren Ehrverlust verurteilt.

III. Die Angeklagten tragen die Kosten des Verfahrens.

IV. Binge zogen werden: das beschlagnahmte Philippsgerät des Hracha und das auf der Polizeiwachstube in Pisek sichergestellte Rundfunkgerät (Marke Telefunken 966020).

Die vorstehende Abschrift der Urteilsformel wird beglaubigt.
Das Urteil ist vollstreckbar.

Prag, den 27. September 1944.

L. S.
Deutsche Landgericht
Prag.

Zimmermann Justizinspektor,
Urundsbeamter der Geschäftsstelle
des Landgerichts.

povědi, jak tomu tehdy bylo obvyklé, byly získávány nejrůznějším způsobem včetně fyzického násilí. Někteří ze zatčených policistů přiznávali více, někteří méně. Nicméně téměř všichni, výjimkou byl domovník Karel Hrach, se prý snažili umenšit svůj podíl a úlohu při poslechu zahraničního rozhlasu a shodně tvrdili, že společně s kolegy pouze o odposlechnutých zprávách debatovali, ale přímého odposlechu se neúčastnili. Postupně ale přiznali porůznu nejčastěji od dvou do deseti odposlechlů.

Před soudem pak bylo vypočítáváno, že Václav Valvoda se v uvedené době aktivně účastnil nejméně deseti odposlechlů, Josef Kolpek osmi až deseti, Josef Kafka dvou či tří, František Krampfl sedmi až devíti, Antonín Petrák patnácti, Jaroslav Hála deseti až dvanácti, Vladimír Dubský patnácti, Alois Talián tří, Norbert Petržílek dvou, Václav Lusk patnácti, Jiří Zborník tří až čtyř a Jaroslav Jelen dvou či tří odposlechlů. Vzhledem k dlouhému časovému období, po které bylo na služebně písecké uniformované policie sledováno zahraniční rozhlasové vysílání, to byla velmi nízká čísla. Vyšetřovatelé také ihned upozornili, že počet odposlechlů není tím, co zvyšovalo závažnost jednání. Samotná čísla pro ně neměla valného významu. Proces totiž vystavěli na interpretaci, že píseckí policisté vytvořili uzavřenou a organizovanou skupinu, která systematicky mapovala vysílání zahraničního rozhlasu a jak mezi sebou, tak i dále mezi veřejnost šířila získané zprávy. Tím měla ve městě představovat základní jádro nepřátelské a protiněmecké propagandy.

Právně bylo možné takové jednání u osob v policejní službě kvalifikovat jako skutek obzvláště závažné sabotáže a navrhnout a udělit nejvyšší tresty. Konkrétně šlo o sabotáž veřejné bezpečnosti. Právní oporou pro vynesení dvanácti rozsudků smrti bylo spáchání sabotáže podle výnosu o sabotáži z 26. srpna 1939 (Sabotageverordnung) ve spojení s porušením prvních dvou paragrafů výnosu o mimořádných rozhlasových opatřeních (Rundfunkverordnung). Neklidná situace v Písku tak najednou měla svého hlavního viníka.

V případě domovníka Karla Hracha se o sabotáž nejednalo, nebyl příslušníkem policie, a tak také nebyl vázán přísahou. V jeho prospěch hovořilo rovněž to, že se neúčastnil společných odposlechlů na služebně. Zahraniční vysílání sledoval soukromě na jiném přístroji, navíc přítomnost strážmistra Valvody mu měla poskytnout falešnou jistotu a uklidnění. Proto mu byl udělen pouze menší trest pěti let káznice. K výši trestu ovšem přispělo také to, že i poté, co byl Valvoda převelen k policejnímu školení do Prahy, nepřestal sledovat zahraniční vysílání a i nadále pokračoval v odposlechu.

Odsouzení policisté byli ihned po vynesení rozsudků převezeni do pankrácké věznice, a tam umístění do cel smrti na nechvalně proslulém oddělení zvaném sekýrárna. Zde až do poloviny prosince 1944 čekali na vykonání rozsudku. Neznali den své popravy, každé ráno jim mohlo být ránem posledním. Příbuzní a také tehdejší starosta města Písku Václav Šťastný se všemožně snažili, aby jim byla udělena milost.⁹

9) J. ČERNOHORSKÝ, *Stalo se před dvaceti léty*, s. 2. Podle jedné z rodinných pamětí se v řízení o milost angažoval i známý herec Vlasta Burian.

Rozsudek nad píseckými policisty v trestní věci sabotáže a poslechu zpráv zahraničního rozhlasu s dvanácti uloženými kapitálními tresty (opis). Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

Ve středu 13. prosince byla skutečně devíti odsouzeným strážníkům milost udělena a trest jim v důsledku toho změněn na desetileté vězení. Václav Valvoda, Antonín Petrák a František Krampl však milost nedostali a byli téhož dne ve čtyři hodiny odpoledne popraveni.

Na pobyt na pankrácké sekyrárně a na své popravené kolegy několikrát v místním tisku zavzpomínal Jiří Zborník. Poprvé se tak stalo v prosinci 1945 v týdeníku Československé strany národně socialistické *Písecký kraj* a naposledy po dvaceti pěti letech v týdeníku *Zítřek* v roce 1969.¹⁰ Ve svých vzpomínkových textech vycházel ze svého deníku či spíše rukopisných pamětí, psaných v květnu roku 1945.¹¹

Po převozu ze Strakovy akademie, kde se odehrával soud, Zborníkem charakterizovaný jako úplné divadlo, do pankrácké věznice, byli píseční policisté rozděleni do několika cel na zvláštním oddělení, kterému se běžně říkalo sekyrárna. Zde byli soustředěni lidé odsouzení k popravě: „*Na tyto čekatele smrti bylo hrůza se podívat, ale že budeme vypadat za čas tak i my, to jsme si neuvědomili. – Viděli jsme lidi s očima vylézajícíma z důlků, roztěkaných myslí, stále přecházející, hubení, bledí a strašně hladoví, což byl asi účel, aby odsouzenec neměl síly se bránit při exekuci smrti. To byly typické znaky odsouzenců smrti pankrácké sekyrárny. Byli jsme pohromadě s vrahy, zloději, šmelináři, kasari, ale i s lidmi poctivými a vlastenci.*“¹²

Sekyrárna byla jednou dlouhou chodbou s celami po stranách. Nacházela se v suterénu, jednalo se vlastně o část někdejší ženské káznice. Označována byla jako oddělení II A. Uprostřed chodby se nacházela manipulační místnost pro bachaře, dále katovna. Cely byly prostorné, s betonovou podlahou, s malým okénkem až u stropu. Na cele bývalo až třicet lidí. Některé z cel přitom byly vyhrazené pouze pro ženy. Jednou týdně během takzvané frajštundy byla vězňům sekyrárny umožněna procházka na dvoře.¹³ Odsouzení byli svázáni do dvojic a všechny dvojice pak ještě dlouhým řetězem v jednu velkou elipsu. Z mnohých oken prý bylo vidět soucitné pohledy ostatních vězňů a slyšet povzbuzující slova jako Vydržte! Rusové jdou, bude brzy konec. Hromadné svazování řetězem bylo poměrně časté, například vždy při houkání sirén, a také docela oblíbené, neboť přinášelo změnu a vzrušení, že se něco děje. Na celách po celé dny i noci svítilo ostré světlo, vězeňská služba stále kontro-

Lístek se jménem Jiřího Zborníka z cely smrti pankrácké věznice. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

lovala špehýrkou, zda se někdo nesnaží probourat ven či sám si zkrátit své utrpení. Stejně tak neustále přítomným byl i hlad. Přes všechno toto utrpení čas odsouzeným velmi rychle utíkal, protože nikdo z nich netušil, kdy na něj přijde řada.

V každé cele sekyrárny na zdi nade dveřmi se nacházel jmenný seznam s lístky odsouzených. Po příchodu na celu umístil každý svůj lístek na vrch sloupce. Lístek postupně, jak byli lidé voláni na popravu a noví místo nich přicházeli, klesal sloupcem dolů. Čím níže klesl, tím více se přibližil den popravy. Nebylo to však pravidlem, jak se ukázalo i v případě píseckých policistů.

Se strachem byly očekávány především dva dny, úterý a pátek. V ty dny se obvykle popravovalo. Ráno v půl osmé byli vyvoláni a vyvedeni ti, kteří měli být ten den popraveni. „*Zarachotil klíč v zámku a každému se zatajil dech. Ve dveřích se objevil haupták Sauer¹⁴ s lístkem v ruce, bledý, s očima sadisticky svítícíma, které ani nepatřily člověku. Z jeho bezkrvných rtů se neslo zkomolené české jméno k sluchu nás všech. Den Rock mitzunehmen (kabát vzít s sebou). Jmenovaný vstal, mechanicky si vzal kabát a řekl: Budte sbohem, chlapi, a pozdravujte doma. (Což byla zoufalá ironie.) Byl vyveden do malé cely zvané ajnclík, kde se shromažďovaly oběti určené k popravě. Tyto ajnclíky se nalézaly těsně proti katovně, takže když nastaly popravy, byli tito lidé jen přes chodbu strkání katům do ruky. Kolem osmé hodiny, když již měli dost vybráno na popravu, spadl každému žulový kámen ze srdce s tím, že snad bude o tři dny déle žít a že snad se něco stane.*“¹⁵ Po vyvedení byli odsouzení umístěni na zvláštní cely. Popravy začínaly ve čtyři hodiny odpoledne. Do katovny pak z těchto cel byli odsouzení převáděni bosí, řetězem spoutaní a oblečení pouze v papírové košili.

Jiří Zborník byl umístěn společně s Valvodou, Petržílkem, Dubským, Luskem a ještě s dalšími 25 ostatními odsouzenými na cele, která těsně sousedila s katovnou. Celý průběh poprav zde byl až příliš dobře slyšet. Ostatní kolegové a kamarádi Petrák, Talián, Kolpek, Jelen, Kafka, Hála a Krampl byli nedaleko, na celách sousedních. „*Přivazování obětí na popravčí stůl, jejich odpor, výkřiky, upínání řemenem, vytahování sekery nahoru a pak údery, které umlčely všechno. Splachování krve, zatloukání víka do beden s těly s oddělenou hlavou a pak zas dál - další příhody obětí*

10) Jiří ZBORNÍK, *13. prosinec 1944 na Pankráci*, Písecký kraj. Týdeník Čs. strany národně socialistické, 30, č. 10-11, 21. 12. 1945, s. 2-3; Jiří ZBORNÍK, *Osudy píseckých sekyrářů*, Zítřek. Týdeník Okresního národního výboru v Písku, 20, č. 50, středa 10. prosince 1969, s. 3 a č. 51, středa 17. prosince 1969, s. 3.

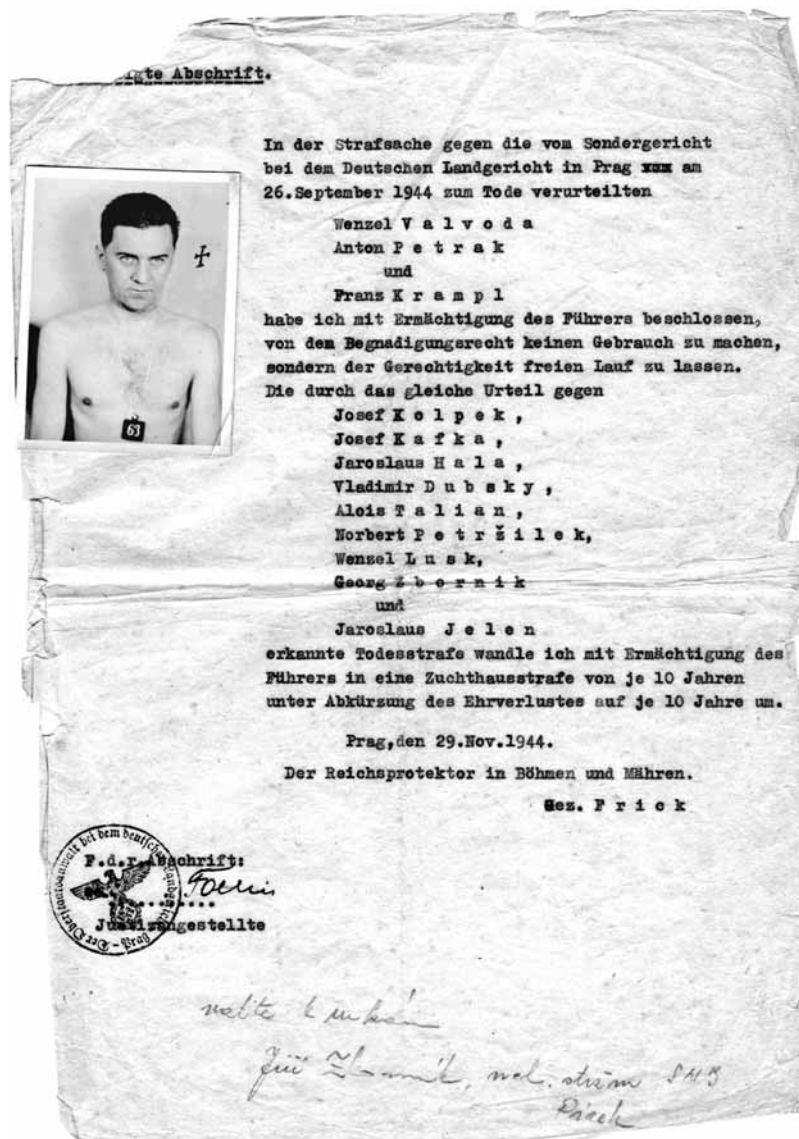
11) Tyto rukopisné paměti byly darovány do sbírek Prácheňského muzea v Písku a v současné době jsou připravovány k vydání ve formě vědecké edice.

12) J. ZBORNÍK, *Osudy píseckých sekyrářů*, Zítřek. Týdeník Okresního národního výboru v Písku, 20, č. 50, středa 10. prosince 1969, s. 3.

13) Podle jiných pramenů měl k smrti odsouzený vězeň nárok na půlhodinovou vycházku na čerstvém vzduchu, označovanou jako frajštunda, pouze jednou za dva týdny. Srov. Petr KOURA, „*Je to vůbec nemyslitelné, že něco takového se může ve 20. století stát.*“ *Pankrácká „sekyrárna“ neboli oddělení II A*, Paměť a dějiny, 2008, s. 155-161.

14) Karl Sauer, vrchní velitel pankrácké sekyrárny, po válce popraven.

15) J. ZBORNÍK, *Osudy píseckých sekyrářů*, Zítřek. Týdeník Okresního národního výboru v Písku, 20, č. 50, středa 10. prosince 1969, s. 3.

Devítí z dvanácti odsouzeným píseckým policistům byla udělena milost a trest smrti změněn na trest deseti let káznice. Rozhodnutí říšského protektora (opis) s příloženou fotografií Jirího Zborníka, označenou červeným křížkem odsouzence k smrti. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

do katovny. Po dobu této strašlivé perzekuce stáli jsme vždy bledí, nemohoucí, obrácení čelem ke zdi katovny, ale s hroznou myšlenkou po pomstě za tyto oběti nacistické zrůdy. Z malých okének k nám zazníval normální ruch velkoměsta, které netušilo, co se tu právě děje. Po ukončení poprav bylo slyšet odnášení beden a jejich nakládání na valníky, které odvážely popravené k hromadnému spalování. Strašný ten náklad projížděl pražskými ulicemi a lidé netušili, co to vše je. Avšak ten večer v době poprav nám byla vždy k večěři strkána pod dveře cely na miskách krvavá polévka. Je možno, abychom na vše zapomněli?¹⁶

Uprázdňená místa na celách byla brzy zaplněna novými lidmi. Příchozí přinášeli různé zprávy, často i takové, jimž se sice nedalo věřit, ale zato alespoň s nadějí naslouchat. Přesto jmenné štítky klesaly stále níž. Píseckí policisté čekali, že budou popraveni k 28. říjnu, ale nestalo se tak. Jejich rodiny byly vyrozuměny, že exekuce bude v blízké době provedena, a tak že se jim povoluje návštěva. „Bylo to v neděli, v době posvícení. Přijely za námi většinou manželky. Když mě přivedli do návštěvní místnosti, spoutaného jako vraha, viděl jsem manželku, jak pláče, dívala se na mne, avšak nemohla mě poznat, jak jsem asi vypadal. Teprve, když jsem na ni promluvil, poznala, kdo jsem, avšak pro pláč nemohla ani mluvit.“¹⁷

Tu neděli byla na cele organizována vzpoura, ke které však v důsledku zrady nedošlo. Její hlavní organizátor major Šára byl urychleně pro výstrahu popraven. Jiří Zborník ve svých podkladech k žádosti uznání činnosti v době okupace datované k 1. březnu 1969 uvádí vzpouru jako jeden z několika příkladů své individuální činnosti: „Tu přišel na celu větší průrůstek, z nichž energický major Šára, vedoucí snad pražského odboje, nemohl snést takovou nečinnost a nechat si sekat hlavy jako ovčím. Dal nás několik dohromady, když poznal situaci, rozdělil úlohy, určil dobu, smlouvená znamení k výpadu na bachaře, zmocnit se zbraní a klíčů, osvobodit nejdříve oddělení smrti, ba i celou Pankrác. Bohužel zradou přítomného Ukrajince Korola k tomuto nedošlo a po prozrazení bylo nám ještě daleko hůře. Na této akci byli ještě účastni všichni 4 moji kamarádi.“¹⁸

Posledním dnem pro písecké policisty na celách smrti pankrácké sekyrárny nakonec byla až středa 13. prosince 1944. Toho dne zrána se prý nezdálo, že by se mělo popravovat. Již probíhala práce, lepily se pytlíky, když o půl osmé zarachotil klíč v zámku a ve dveřích se objevil obávaný bachař Sauer. Z lístku, který držel v ruce, přečetl jméno Václava Valvody. „Věděli jsme, že na nás došlo. Kamarád vstal, vzal si kabát se slovy: Budte sbohem a pozdravujte domov. Odešel na připravenou celu. Byli jsme též připraveni. Rozloučili jsme se s ostatními kamarády a očekávali svoje jména. Bylo slyšet bouchání dveří, rachocení klíčů, jak vyvádějí odsouzence ještě z jiných cel. Náhle se opět otevřely dveře a bylo slyšet zkomolené moje jméno Spor-

16) Tamtéž, s. 3.

17) J. ZBORNÍK, *Osudy píseckých sekyrářů*, Zítřek. Týdeník Okresního národního výboru v Písku, 20, č. 51, středa 17. prosince 1969, s. 3.

18) Srov. archiv Prácheňského muzea v Písku.

nyk Georg. - Byl jsem vyveden na chodbu a postaven čelem ke zdi. Když nás bylo devět, vedli nás pod kulomety do součásti katovny, kde zakrytou černou těžkou stórou seděli pohlaváři nacistické justice s nezbytnými haknkrajci na klopách, z nichž jeden nám přečetl změnu trestu smrti na deset let koncentračního tábora. Avšak tři naši kamarádi, Petrák, Valvoda a Krampl, nebyli mezi námi. Byli na přípravných celách, spoutání řetězy v papírových košilích s číslem, s tužkou a papírem, kde měli napsat poslední rozloučení se svými drahými domů. Když jsme byli vyváděni již bez řetězů na jiná oddělení a šli kolem přípravné cely, slyšeli jsme, jak na nás volají, abychom pozdravovali doma.¹⁹

Popravy ten den začaly jako obvykle úderem čtvrté hodiny. Sekera dopadla celkem dvaadvacetkrát. Rodinám Antonína Petráka, Václava Valvody a Františka Krampla byla zpráva o popravě oznámena na Štědrý den. Omilostněným policistům byly druhého ledna nového roku povoleny návštěvy manželek. Nedlouho poté následoval transport do Říše. Píseční policisté se dostali do různých káznic nebo pracovních táborů, například do Bernau, Waldheimu, Braunschweigu či Gräfen-tony. Po osvobození se řada z nich vrátila do Písku a k práci u policie, někteří ovšem jen na krátký čas.

V regionální historii byla jména popravených i omilostněných píseckých strážníků čas od času připomínána, postupně ale spíše zapomenuta a překryta jinými, ideologicky využitelnějšími příběhy. V této souvislosti může být také zajímavé, že předmětem vzpomínek téměř vždy bylo věznění a popravy, nebo určité okolnosti procesu, nikoli skutková podstata, tedy odbojová činnost. Příznačné může být, že i Jiří Zborník ve svých publikovaných či soukromých textech se nijak více o poslechu rádia a s ním spojené diverzní činnosti nezmiňuje. Nabízí se otázka, nakolik byly aktivity písecké uniformované policie skutečnou, uvědomělou a pro německý okupační aparát nebezpečnou odbojovou činností, a případně dále, nakolik měla informace o poslechu rádia na služebně písecké policie posloužit v rovině exemplárního potrestání okupačnímu aparátu k zastrašení zvláště místního obyvatelstva v jedné z posledních fází války.

Svou odbojovou činnost Jiří Zborník v písemné podobě tematizoval pouze jednou, a to v již připomenuté žádosti o její uznání z roku 1969. Označil ji jako sabotážní činnost, která měla probíhat od jeho nástupu až po hromadné zatčení v srpnu 1944. Výslovně zmínil sabotování služby, vynášení zpráv zahraničního rozhlasu a jinou sabotážní činnost. V příloze k žádosti pak uvedl několik příkladů své odbojové činnosti. Z nich samotných i z jejich výběru a řazení vyplývá, že z jeho strany se nejednalo o systematickou a plánovitou aktivitu, ale spíše o využití různých příležitostí k jednotlivým činům. Tato jednání byla spíše drobnějšího rázu, ovšem vzhle-

dem k zvláštnímu postavení uniformovaného policisty mohla být spojena se zvlášť citelným postihem.

V jednom z příkladů vystupuje velmi aktivně Václav Valvoda. Podobně jako v trestním spisu, kde je označován za jednoho z hlavních organizátorů poslechu zahraničního rozhlasu, má i zde jeho přístup a jednání klíčový význam: „Udalo se v roce 1942, asi v únoru při pochůzce po Písku. Byl jsem společně na pochůzce ve večerních hodinách se štábním strážmistrem Valvodou. Jelikož jsem byl v tuto dobu nováčkem v této službě (asi 3 měsíce), ukazoval a zasněcoval mě Valvoda do praktické služby. Přišli jsme v místa, kde Valvoda měl rodinný domek. Bylo to na Smetanově náměstí na severovýchodním konci města, kde tato místa byla tmavá a ponurá. Tu k nám přistoupil člověk, který šel ve směru od Vrcovic a říkal Valvodovi, se kterým se znal, že prý bylo slyšet nějaké hlasy ze zahrady od Hovorků. Šli jsme opatrně v udaná místa se podívat a tu, zaslechli jsme též hlasy a sténání. Když jsme přišli ještě blíže, poznali jsme 4 osoby, z nichž jedna ležela na zemi. Valvoda na ně náhle promluvil, tito se ulekli, neb byli námi překvapeni. Slyšeli jsme od nich, že jsou naši přátelé, bychom jim pomohli, což jsme vyrozuměli z ruské a polské řeči, a že mají hlad. Ujistili jsme je, že jim pomůžeme. Valvoda mě požádal, abych u nich počkal, rychle odešel domů a vrátil se s nějakým jídlem. Pak požádal mě, abych také něco sehnal, že doma víc nemá. Rozběhl jsem se do blízké hospody, kde jsem koupil na lístky velký kus salámu a chléb, s kterým jsem se k uprchlíkům rychle vrátil. Ležící uprchlík již seděl a hltavě jedl jídlo od Valvody. Posečkali jsme u nich asi do půlnoci. Před námi si rozdělili jídlo, Valvoda jim dal nějaké potravinové lístky a peníze, ukázal jim směr po pravém břehu Otavy v hlubokých lesích ve směru na Zvíkov, po němž se uprchlíci dali. Z této příhody jsme zjistili, že se jedná o uprchlé válečné zajatce, asi 3 Poláky a 1 Rusu. Tehdy jsme byli stále nabádáni v rozhlase, aby nebyli podobní uprchlíci podporováni, ale okamžitě předání úřadům. Nikomu jsme tehdy o tom neřekli.“²⁰

V dalším příkladu je vedle Jiřího Zborníka odbojárem také policejní strážmistr Josef Rauš: „Uvádím dál případ své činnosti v době okupace ve službách policie města Písku. Velice často v této době k nám zajelo gestapo z Klatov a nařídilo předvádět místní obyvatele určené k zatčení. Stalo se též, že asi v roce 1943 jsme byli gestapem voláni k okresnímu soudu, bychom okamžitě předvedli místního lékaře dr. Hlacha, který měl zubní ordinaci poblíže soudu, na tehdejší Hitlerově náměstí. Při příchodu do ordinace, jakmile nás dr. Hlach zahlédl, řekl, že již ví, bychom posečkali, že si ještě něco dodělá. Odešel se sestrou do vedlejší místnosti, což jsme mu dovolili a což mělo jistě svůj účel. Po chvilce přišel k nám, že můžeme jít. Při průchodu čekárnou, kde bylo hodně lidí, jsme slyšeli, jak lidé pláčí. Když jsme vyšli na chodbu, poprosil nás dr. Hlach, bychom jej ještě nechali na skok odběhnout přes náměstí ke svému dobrému příteli lékárníku Kovaříkovi něco si zařídit. Jeho žádosti jsme

19) J. ZBORNÍK, *Osudy píseckých sekyrářů*, Zítřek. Týdeník Okresního národního výboru v Písku, 20, č. 51, středa 17. prosince 1969, s. 3.

20) Srov. archiv Prácheňského muzea v Písku.

vyhověli, ač jsme nevěděli, zdali gestapo nás nesleduje z oken soudu, kde bylo dobře vidět. Věděli jsme, co jsme riskovali, ale věděli také pro koho a pro co. Dr. Hlach skutečně asi po 10 minutách přišel a odešel s námi k soudu, kde si jej převzalo gestapo. Cestou, která byla velice krátká, jsme se ptali dr. Hlacha, zda-li by chtěl něco od nás zařídit, avšak on nám řekl, že jsme kluci hodní, ale že si vše teď zařídil.“²¹

Oba příklady dokládají sabotáž policejní služby. Píseční policisté ochotně pomáhají těm, kdo v nerovném střetu s nacistickou mocí potřebují nebo mohou potřebovat pomoc. Nejedná se o systematickou činnost, k sabotáži dochází příležitostně. Přitom Zborník uvádí, že pomoc „našim“ lidem se stala „fanatickou stránkou jeho povahy“. Tato pomoc měla mít podobu upozornění na hrozbu zatčení, dále podobu podpory pozůstalým po popravených nebo zavřených osobách, přehlížení různých věcí při prováděných kontrolách, nevyzrazení lidí hledaných gestapem i pracovním úřadem či přímo se mohlo jednat o napomáhání uprchlým zajatcům a dalším osobám. Všechny takovéto skutky nebyly nijak organizovány, vždy byly jen aktivitou jednotlivců. Odbojová činnost, která by šla nad rámec sabotáže, s výjimkou povšechného odkazu na rozšiřování zpráv zahraničního rozhlasu, není v textech Jiřího Zborníka zachycena.

Asi nejvíce ze skupiny společně zatčených píseckých policistů byl do odboje zapojen Václav Valvoda. V aktivní roli vystupuje v několika různých svědectvích. Do ilegální práce se prý zapojil proto, že chtěl hájit své tři děti před zotročením. Diverzní činnost nebyla pro něj jen náhodnou aktivitou, ale každodenní záležitostí. Tajně uchovával zbraně, spolupracoval s dalšími odbojovými skupinami. „Jeho zásluhou se stávalo, že gestapo tu nacházelo záznamy o pobytu osob, které tu ve skutečnosti nikdy nebyly, a naopak tu nenašlo záznamy o osobách, které měly zmizet. Tak v mnoha případech jim mohla být potvrzena skutečnost, že v kritickou dobu byly hlášeny v Písku k pobytu a naopak. Václav Valvoda pomohl i dvěma německým poddůstojníkům ukrýt na několik dní ilegální letáky v německé řeči. Letáky pak byly rozhozeny v kasárnách a způsobily tam velký rozruch. Mnoho osob Valvoda včas varoval, když jim hrozilo od gestapa zatčení nebo jiné příkoří. Proto po zatčení Patka převzal

Popravený písecký strážník a odbojový pracovník Václav Valvoda (1905-1944). Foto Javůrek, Písek. Ze sbírek Prácheňského muzea v Písku

i zcela jeho úlohu.“²² Kapitální trest a následnou popravu si ovšem Václav Valvoda, podobně jako František Krampl, vysloužil pouze za organizování poslechu rádia. Jeho další činnost nebyla v trestním spisu zmíněna a v rozsudku se neodrazila.

Zatčení a následný proces s píseckou uniformovanou policií velmi výrazně zasáhly do života města. To bylo během procesu označeno jako neklidné a nebezpečné místo (jako město lidí, kteří neposlouchají rozkazy, jako město odboje a komunistických skupin).²³ Procesu předcházela během celého roku řada několika vln rozsáhlejších zatýkání a dalších procesů. Největší a neznámější z nich se odehrály 14. července 1944 v písecké sokolovně, kde bylo souzeno a k trestu smrti odsouzeno prvních čtrnáct členů ilegální skupiny Oslov, a 25. září 1944 v Praze ve Strakově akademii, kde bylo souzeno dalších 23 členů odbojové skupiny Oslov, z nichž patnáct bylo posláno na smrt.

Nacistickému aparátu se tímto krokem zřejmě podařilo zastrašit skutečné či potenciální odbojáře a další osoby a značně omezit nepřátelské projevy. Nacistický aparát mohl počítat a patrně i počítal s využitím obavy, že zatčení policisté z titulu své funkce i ze svých dalších aktivit měli povědomost o mnohých utajovaných skutečnostech, a že by nyní mohlo dojít k jejich vyzrazení. V tomto smyslu proces s píseckými policisty mohl být velmi dobrým nástrojem k minimalizování nepřátelských projevů a k normalizaci neklidné atmosféry města. Do konce války se už také neuskutečnilo žádné podobně rozsáhlé zatýkání, ani procesy, které by se týkaly Písku a nejbližšího okolí. Píseční policisté zřejmě nebyli jádrem, ale spíše ve své většině obětí oné neklidné a pro nacistický aparát nebezpečné atmosféry města.

Jiří Šebestian

VÝSLEDKY 35. KROUŽKOVACÍ AKCE „ACROCEPHALUS“ V NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ REZERVACI „ŘEŽABINEC, ŘEŽABINECKÉ TŮNĚ“

Jubilejní - třicátá pátá odchyťová kroužkovací akce v mezinárodně významné ornitologické rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ se uskutečnila ve dnech 23. 7. 2011 až 3. 8. 2011. Na louce v ochranném pásmu rezervace opět vznikl na deset dní stanový tábor plný kamarádství a zájmu o přírodu, ve kterém se vystřídalo 72 přímých účastníků a 217 návštěvníků - zájemců o získání ornitologických zkušeností, praktických dovedností a nových informací o ptácích v rezervaci i mimo ni. A budete-li mít zájem poznat atmosféru v táboře, jste všichni srdečně zváni i v dalších letech - teď například od 22. 7. do 1. 8. 2012 - přesné datum konání další akce se můžete dozvědět vždy rok předem na www.rezabinec.ic.cz.

22) J. ČERNOHORSKÝ, *Mezi dvěma řekami*, s. 63-64. Josef Patěk byl vedoucím městského popisného úřadu.

23) TÝŽ, *Stalo se před dvaceti léty*, s. 2.

21) Tamtéž.

I v roce 2011 bylo již tradičně nataženo 222 metrů nárazových sítí na třinácti stálých stanovištích. Tyto sítě byly od 6:00 do 21:30 pravidelně po hodině kontrolovány, za méně příznivého počasí dle potřeby i častěji (podrobněji o organizaci práce jsem psal ve zprávě za rok 2008, zájemce tudíž odkazuji opět na webové stránky našeho muzea, kde je - kromě všech ostatních - k dispozici i zpráva za rok 2008).

Co do celkového počtu odchycených ptáků, patřil rok 2011 k těm nejlepším - letošních 1431 nově okroužkovaných je nejlepším výsledkem za celou pětaticetiletou historii odchytů, jak ukazuje graf na Obr. 1. A k našemu údivu to všechno způsobil jediný druh - budníček menší. Kde se vzali - tu se vzali, odněkud se vyrojili budníčci a v rekordních počtech nám skákali do sítí. Jejich nebývalé množství ilustruje graf na Obr. 2. Všechny ostatní druhy ptáků se nachytali v průměrných nebo jen lehce nadprůměrných množstvích. Při tom během hnízdní sezóny žádný ze všech druhů monitoringů, které na Řežabinci probíhají, nenavštěvoval tomu, že by se letos mělo urodit nebývalé množství mladých budníčků. Objasnit tuto záhadu asi chvíli potrvá, pokud se objasnit vůbec povede. Jinak už se, přesně podle našeho očekávání, nic rekordního nedělo. Jen standardní každoroční badatelská práce.

I když některé odchyty nás (a zejména nebývalé množství dětí v táboře) docela potěšily. Více vzruchu způsobil v táboře např. odchyt krutihlava, ledňáčka, chřástala vodního, strakapouda velkého, moudivláčku nebo krásně vybarvené dospělé samice dlaska. Ale asi největší zájem upoutal úplně poslední pták odchycený v rámci Akce 2011. Po sedmi letech jsme zase jednou odchytily chřástala kropenatého (viz Foto 1). Radost byla o to větší, že při pravidelném monitoringu chřástalů se v posledních letech vůbec nedařilo prokázat přítomnost chřástala kropenatého v rezervaci.

Ucelený přehled o všech letos okroužkovaných ptácích ukazuje tabulka 1.

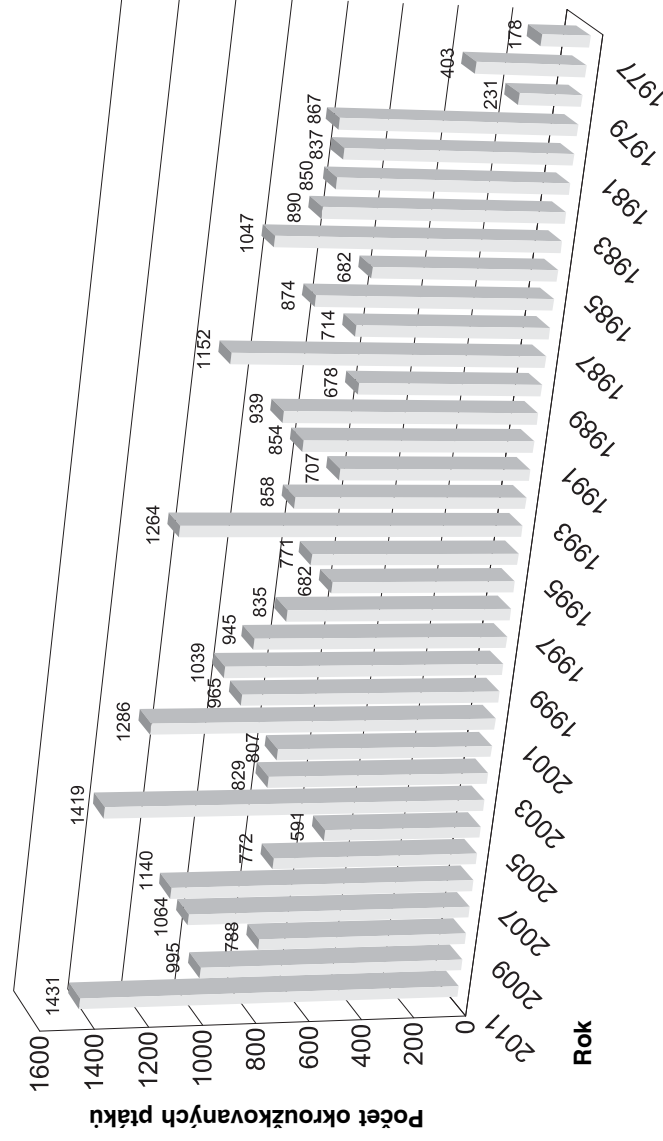
Foto 1.: Poslední letos odchycený pták a zároveň nejlepší „úlovek“ celé letošní Akce Acrocephalus - chřástal kropenatý. Foto J. Šebestian

V posledních letech vás také informujeme více i o další důležité části našeho výzkumu na Řežabinci - kontrolních odchycích ptáků, kteří již byli okroužkováni dříve. Jak jste si jistě již všimli v tabulce 2, nejvíce zpětně kontrolujeme samozřejmě ptáky okroužkované na Řežabinci, ale každý rok chytíme i několik ptáků okroužkovaných na jiných místech České republiky a občas i ze zahraničí. Letošní „zahraniční“ pták s kroužkem ze Švýcarska byl odchycen již při jarním monitoringu metodou CES, ale při vlastní Akci Acrocephalus se podařilo již počtvrté vyrovnat rekord v dlouhověkosti rákosníka obecného. Sameček s kroužkem TC 36049 byl okroužkovaný v roce 2005 již jako dospělý - tedy alespoň dva roky starý a tudíž mu při letošní kontrole muselo být nejméně sedm let. Letos padl i tento sedmiletý rekord - ale opět již na jaře při CES. Vrátil se nám totiž sameček slavíka modráčka s kroužkem TB 38532, který byl okroužkovaný jako dvouletý v roce 2004 a od té doby byl na Řežabinci kontrolován každý rok. Většinou - jako i letos - již na jaře při CES, protože v době konání Akce Acrocephalus dospělí modráčci vyměňují peří a neschopní letu zůstávají schováni v rákosí a do sítě nám tak většinou v létě nepadají. Jak jste si jistě již spočítali - tento pták byl letos již osmiletý. Přejeme mu hodně sil a zdraví a ať se k nám na jaře zase znovu vrátí.

A než budu na závěr již tradičně děkovat všem, chtěl bych nejprve poděkovat všem, kteří mi pomáhali s organizací oslav 35. výročí akce Acrocephalus. Bylo jich mnoho a na nikoho nechci zapomenout, ale poděkovat musím zejména našemu muzeu, které nám zapůjčilo veškerou promítací techniku a částečně sponzorovalo edici výročních triček (zbytky lze ještě zakoupit v muzejním obchodě). S organizací nejvíce pomohlo staré dobré „pevné jádro“ tradičních účastníků, zejména Loudovi, Trublovi a i všichni ostatní.

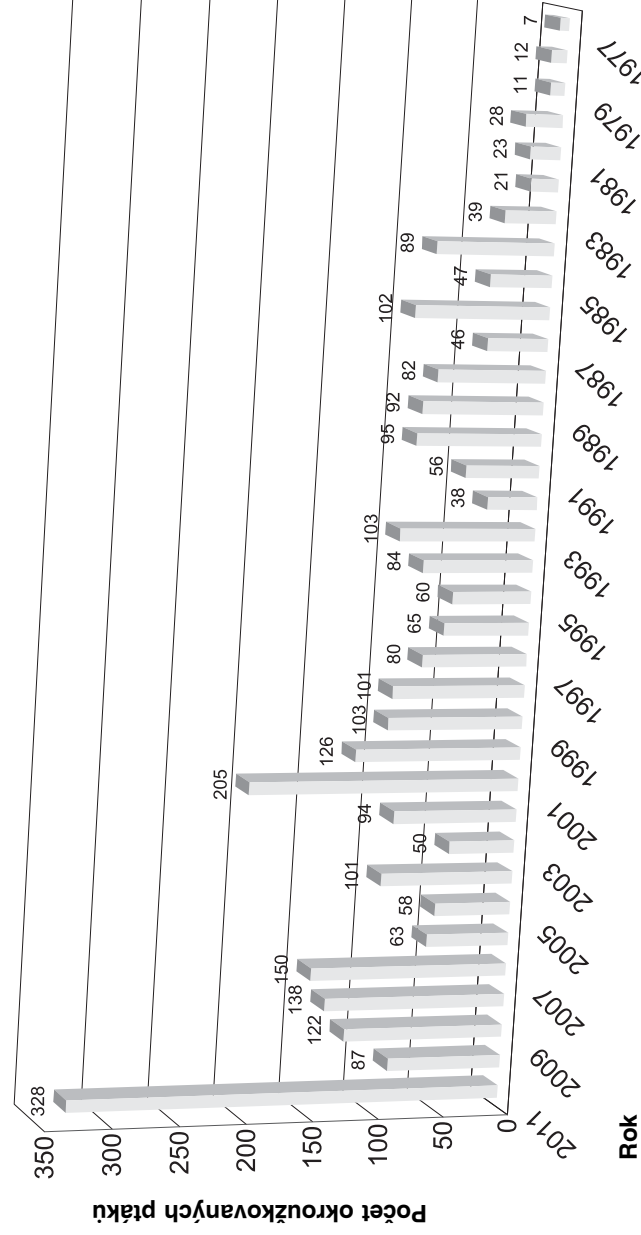
A na závěr chci ještě tradičně poděkovat všem, kteří přispěli ke zdárnému průběhu celé Akce Acrocephalus 2011. Na prvním místě J. Fořtovi a M. Židové, kteří letos nejvíce pomáhali vytvořit „kroužkovací manufakturu“, která zvládala i ranní přiděly ptáků tak, aby odlétali velmi brzy po odchytu zpět do přírody. Děk patří Záchrané stanici Makov, která nám každoročně půjčuje vojenský stan. Velkou pomocí je možnost bezplatného a bezproblémového táboření na soukromé louce Jihočeského kraje, kterou spravuje Školní rybářství Protivín. Velkého pochopení se nám stále dostává i u okolních Obecních úřadů - v Ražicích, Kestřanech a Putimi a také u Policie ČR - obvodního oddělení Protivín. Všem jmenovaným patří velký dík nejen ode mne jako organizátora akce, ale i od všech ostatních účastníků. A naopak můj osobní dík patří všem účastníkům tábora, kteří kromě obvyklých nástrah počasí a všech ostatních obvyklých problémů skvěle zvládli i návštěvnické (a zejména dětské) „nájezdy“. Všichni výše jmenovaní přispěli k získání cenných podkladů důležitých nejen pro budoucí hospodaření rybářů i ochranářů a povinné hodnocení vývoje v Ptačí oblasti Natura 2000, ale i pro zvýšení úrovně poznání o jednotlivých druzích ptáků a také o jejich funkci v rámci celého ptačího společenství. Děkuji proto všem, ať už se osobně zúčastnili nebo jen napomohli zorganizování akce. A tradičně největší dík posíláme dr. Karlu Peclovi, který za to všechno může.

Celkové počty nově okroužkovaných ptáků v daném roce

Obr. 1.: Přehled celkových počtů nově okroužkovaných ptáků za 35 let na všech dosavadních akcích „Acrocephalus“. (Pozn.: první tři roky (1977-1979) probíhal odchyt do menšího počtu sítí)

Celkové počty budničků menších v daném roce

Obr. 2.: Přehled celkových počtů nově okroužkovaných budničků menších za 35 let na všech dosavadních akcích „Acrocephalus“. Právě budničci se nejvíce zasloužili o letošní rekord v počtu nově okroužkovaných ptáků. (Pozn.: první tři roky (1977-1979) probíhal odchyt do menšího počtu sítí)

Celkové pořadí	Druh	Dospělí ptáci	Letošní mláďata	Celkem	t.j. %	Celkové pořadí	Druh	Dospělí ptáci	Letošní mláďata	Celkem	t.j. %
1	Rákosník obecný	102	237	339	23,7	22	Pěnice pokřovní		6	6	0,4
2	Budníček menší	34	294	328	22,9		Slavík obecný	1	5	6	0,4
3	Pěnice černohlavá	19	154	173	12,1		Sýkora babka	1	5	6	0,4
4	Rákosník proužkovaný	24	84	108	7,5	28	Lejsk šedý	3	2	5	0,3
5	Vlaštovka obecná	8	86	94	6,6		Leďnáček říční		5	5	0,3
6	Pěnice slavíková	10	37	47	3,3		Vrabc polní	1	4	5	0,3
7	Rákosník zpěvný	12	28	40	2,8	31	Cvrčilka zelená		4	4	0,3
8	Budníček větší	3	31	34	2,4		Rehek zahradní	2	2	4	0,3
9	Sýkora koňadra		27	27	1,9		Sedmhásek hajní	1	3	4	0,3
10	Sýkora modřinka	2	20	22	1,5	36	Moudřáček lužní	1	3	4	0,3
11	Červenka obecná		20	20	1,4		Jířčka obecná		4	4	0,3
	Rákosník velký	14	6	20	1,4		Zvonek zelený	1	2	3	0,2
13	Konipas bílý	2	15	17	1,2	37	Stehlík obecný	2	2	0,1	
14	Strnad rákosní	8	6	14	1,0		Strakapoud velký		1	1	0,1
15	Strnad obecný	6	6	12	0,8		Chrástal kropenatý		1	1	0,1
16	Cvrčilka slavíková	3	8	11	0,8		Chrástal vodní		1	1	0,1
17	Mlynářík dlouhoočasný	3	5	8	0,6	38	Pěnkava obecná	1		1	0,1
	Drozd zpěvný	1	7	8	0,6		Ťuhýk obecný		1	1	0,1
	Břehule říční		8	8	0,6		Sojka obecná			1	0,1
20	Slavík modráček	1	6	7	0,5		Lejsk bělokřký		1	1	0,1
	Sýkora lužní	1	6	7	0,5		Lejsk černohlavý		1	1	0,1
22	Pěnice hnědookřídla		6	6	0,4		Krutiňlav obecný		1	1	0,1
	Kos černý		6	6	0,4		Šoupálek dlouhoprstý		1	1	0,1
	Brhlík lesní		6	6	0,4		Blask tlustozobý		1	1	0,1
Celkem při akci „ACROCEPHALUS“ 2011 okroužkováno:							48 druhů	268	1 163	1 431	100

Tab. 1.: Přehled ptáků nově okroužkovaných při 35. akci „ACROCEPHALUS“ v Národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ ve dnech 23. 7. až 3. 8. 2011. Vzácnější a méně často chytané druhy jsou výtíženy tučně.

Pořadí	Druh	Místo původního okroužkování:								Jinde v ČR	Mimo ČR	Celkem
		Řežabinec v roce:						2005				
		2011	2010	2009	2008	2007	2006					
1	Rákosník obecný	195	21	3	7	1	2	1	1		230	
2	Budníček menší	42	5	2							49	
3	Pěnice černohlavá	42	2	1							45	
4	Rákosník proužkovaný	26									26	
5	Červenka obecná	13									13	
6	Rákosník velký	8	2								10	
	Sýkora koňadra	8	1						1		10	
8	Pěnice slavíková	8									8	
9	Rákosník zpěvný	6									6	
10	Strnad rákosní	3	2								5	
	Kos černý	3							2		5	
12	Cvrčilka slavíková	4									4	
	Konipas bílý	4									4	
	Budníček větší	3									3	
14	Sýkora modřinka	2	1								3	
	Sýkora lužní	2	1								3	
	Sýkora babka	2									2	
	Mlynářík dlouhoocasý	2									2	
17	Krutiňlav obecný	1	1								2	
	Slavík obecný	2									2	
	Slavík modráček	2									2	
	Ťuhýk obecný	1									1	
	Sedmhásek hajní								1		1	
22	Strnad obecný	1									1	
	Řehák zahradní	1									1	
	Pěnice hnědookřídla	1									1	
Celkem zkontrolováno:		381	36	6	7	1	2	1	5	0	439	

Tab. 2.: Přehled již dříve okroužkovaných ptáků, kteří byli kontrolováni při 35. akci „ACROCEPHALUS“ v Národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“ ve dnech 23. 7. až 3. 8. 2011. Vzácnější a méně často chytané druhy jsou výtíženy tučně.

Jan Adámek

KORUNOVACE SOCHY PANNY MARIE ZE SÁZAVY

Základní ošetření prováděné muzejním konzervátorem J. Kloboučníkem v první polovině sedmdesátých let. Foto A. Havránková

uloženu ve svém pražském bytě.³ Stručný přehled středověké mariánské úcty v sázavském klášteře, stejně jako dataci sochy do doby kolem roku 1470 přináší Ivo Kořán v již citovaném příspěvku.

Stojící Panna Maria je oděna do zlaté tuniky s půlkruhovým výstřihem, která splývá v množství ostrých záhybů. Přes ramena má opět v záhybech splývající plášť (jen velmi torzálně dochovaný) zdobený na modrém rubu zlacenými kruhovými terčíky. Na levé ruce nese sedícího Ježíška, pravice pak původně třímala žezlo. Na levém rameni je pozůstatek původních ve dřevě řezaných dlouhých vlasů.

Teprve v létě roku 2011 se uskutečnilo svým způsobem završení v předchozím roce zbudované expozice Obrazová galerie českých panovníků, když byla slavnostně korunována nevelká, nově restaurovaná socha Panny Marie s Dítětem, která je instalována v nice podesty přístupového schodiště.

Její historie podchytilelná písemnými prameny je prozatím velmi krátká – počíná se totiž až rokem 1963. Třebaže základní údaje nedávno shrnul Ivo Kořán na stránkách tohoto periodika,¹ nebude snad na škodu ještě jednou se k nim, s drobnými doplňky, vrátit.

Madonu, řezanou do lipového dřeva, věnovala muzeu paní M. Kinzlová z Písku, bezpochyby v roce 1963, neboť téhož roku, dne 14. června, byla zapsána do muzejních sbírek.² Sochu našel její otec údajně pohozenou poblíž sázavského klášteře a poté ji měl

Skutečnost, že socha je určena k čelnímu pohledu a její výška asi tři čtvrtě metru vede k domněnce, že místem jejího původního určení mohl být skříňový oltář nevelkých rozměrů, určený nejspíše do soukromé kaple či oratoře; platí-li sázavský původ, pak se mohla nacházet v kapli sázavského opata.

Na nedobry stav plastiky měly asi rozhodující vliv její nejnovější osudy, tedy po odstranění z původního místa úcty.⁴ Jako poškození dnes vnímáme také účelové a často dosti rasantní zásahy, související s barokními projevy mariánské úcty, kdy byla Madona převlékána do šatů.⁵ Tehdy byla socha osekána dlátem, zejména v oblasti Mariina pasu, odstraněny byly snad nožky Ježíška a došlo také k výměně paží. Touto výměnou vznikla kuriózní situace, kdy Mariina nová (barokní) pravice, použitá možná z jiné plastiky, třímá říšské jablko (stejně jako Ježíšek) namísto původního žezla.

V depozitáři byla socha uložena téměř půl století, aniž by budila pozornost. Svůj podíl na tom jistě mělo datování, které ji z pozdního středověku posouvalo o dvě století do novověku.⁶ Její chvíle přišla teprve počátkem roku 2010, kdy byla vybrána jako solitérní předmět do nově instalovaných prostor. Kvůli časové tísní byla prezentována ještě nerestaurovaná a bez korunek.

Během zmíněné přestávky návštěvníckého provozu muzea byla socha předána pražskému ateliéru akad. mal. rest. Lenky Helfertové. Po restaurátorském průzkumu bylo rozhodnuto, že kromě obvyklých úkonů (upevnění polychromie, desinsekce, sklížení odlomených částí, sejmutí voskových nátěrů a nepůvodní vrstvy přetěru a drobných tmelení a retuše) nebudou odstraňovány pozdější doplňky (ruka P. Marie, snad obě ruce Ježíška, vlasy z koudele). Jednak by to nebylo v souladu s rozhodnutím o opětovném umístění korunek, jednak by Madona působila ještě torzálnějším dojemem.⁷ Přes tento dosti umírněný postoj opět vynikla její dávná krása.

V muzejním depozitáři byla také uložena dvojice korunek, vytvořených pro tuto plastiky asi někdy kolem roku 1700.⁸ Vyrobeny jsou z mosazného plechu, stříbřeného a zlaceného. Obroučky jsou dvojité, horní pás po obvodu zdobí paprsky, jejichž prosté hroty jsou střídány z plechu vykrojenými „perlami“. Jsou zdobeny tepaným páskovým a rozvilinovým dekorem a částečně gravírovány. Spodní pás,

4) Po darování do muzea prošla plastika alespoň základní konzervační procedurou, kterou provedl Jiří Kloboučník v první polovině sedmdesátých let 20. století.

5) Podle záznamu v přírůstkové knize byla socha při předání do muzea oblečena do hedvábného roucha. S ním je velmi pravděpodobně totožný dvoudílný oděv – pláštík z modrého atlasu, silně vybledlého, zdobeného stříbřitým dracounem, kolem krku a rukávů obšité tylovou krajkou, zapsané pod evidenčním číslem HE 5310 (za dohledání děkuji kolegovi J. Koubovi).

6) Někdejší odborný pracovník muzea Libor Krivánek, který plastiky přejímal, uvedl dodatečně do *Knihy přírůstků* poznámku k jejímu stáří: „Barok se silnými gotickými reminiscencemi, 17. stol.“ Matoucí byly pravděpodobně zejména několika vrstvami polychromií překryté tváře, které byly i při posledním restaurování ponechány v tomto stavu.

7) Srov. *Restaurátorská zpráva* z 8. března 2011 vypracovaná Lenkou HELFERTOVOU, uložena v archivu Prácheňského muzea v Písku.

8) Zapsány pod stejným číslem jako Madona, tedy HE 4383.

1) Ivo KOŘÁN, *Sličná Panenka Sázavská*, Prácheňské muzeum v Písku v roce 2008, s. 47-50.

2) Je evidována pod č. HE 4383.

3) Srov. *Knihy přírůstků 1956 - 1972*, př. č. 113/63.

Administrátor písecké farnosti R. D. P. Karel Vrba při vrcholném okamžiku obřadu korunovace sochy Panny Marie. Foto J. Škoch

v místě dotyku s hlavičkami zdobený palmetovým dekorem, je osazen lůžky s vloženými imitacemi drahých kamenů. K obroučkám jsou kromě bočních štítků, rovněž zdobených rozvilinovým dekorem, upevněny trojice souběžných kamar završených latinským křížkem na orbitu. Také kamary a štítky jsou posázeny skleněnými imitacemi drahokamů - rubínů, smaragdů, opálů, safírů, ametystů a křišťálů.⁹ Korunky byly zdeformovány a část barevných skel chyběla. Jejich obnovy se ujala Střed-

9) Za konzultaci děkuji kolegovi J. Cíchovi, geologovi Prácheňského muzea.

ní uměleckoprůmyslová a Vyšší odborná škola v Turnově poté, co bylo rozhodnuto o jejich budoucí instalaci na hlavy P. Marie a Ježíška.¹⁰

Byla pojata myšlenka, že vložení korunek na hlavy by se mohlo dít slavnostním způsobem v rámci příslušného církevního obřadu tak jako kdysi, když byla soška poprvé korunována. Protože je mariánská plastika instalována jako solitér, bez rušivého sousedství jiných předmětů, v nice schodišťové podesty působící dojmem miniaturní kaple, bylo rozhodnuto, že obřad může proběhnout, přestože socha nebude vystavena k úctě ve skutečném sakrálním prostoru. Dne 16. srpna, den po slavnosti Nanebevzetí P. Marie, tak byla socha přenesena do dveřní špalety ve východní stěně působivého prostředí muzejního gotického sálu a zde instalována pro účel korunovace. Tu vykonal administrátor Římskokatolické farnosti Písek a písecký okrskový vikář Rev. D. P. Karel Vrba za asistence několika akolytů, lektorů a dalších služebníků. Slavnosti korunovace, kterou můžeme označit jako mimořádnou, se účastnilo několik desítek návštěvníků.

10) Korunku Madony restaurovala Zuzana PECENOVÁ - viz *Restaurátorská dokumentace. Korunka na Madonu*, korunku pro Ježíška restaurovala Jana KREJČOVÁ - viz *Restaurátorská dokumentace. Korunka*; obě zprávy jsou uloženy v archivu Prácheňského muzea v Písku.

Marcela Drhovská

MUZEJNĚ - PEDAGOGICKÁ ČINNOST

Muzejně - pedagogická činnost se v České republice začíná systematicky prosazovat od konce devadesátých let. Jejím cílem je rozvinout vzdělávací funkci muzea. K tomuto trendu se připojilo i Prácheňské muzeum. Od května r. 2011 spolupracuje s Mgr. Marcelou Drhovskou, absolventkou učitelského oboru dějepis na Historickém ústavu Jihočeské univerzity a výtvarná výchova na Pedagogické fakultě téže univerzity. Jejím úkolem je tvorba výchovně - vzdělávacích programů pro školy.

Každý člověk se nějakým způsobem vztahuje k místu, kde se narodil a kde žije. Většina lidí je hrdá na historii svého bydliště, odvolává se na slavné rodáky. Muzeum je místem, které uchovává paměť daného regionu, místem vhodným pro vzdělávání. Ze zkušenosti víme, že dětské návštěvníky muzea až na výjimky projdou expozicí, a přitom ji „nevidí“. Úlohou muzejního pedagoga je tento přístup změnit a navíc docílit toho, aby se dětský návštěvník do muzea opakovaně vracel. Z těchto myšlenek vychází koncepce výchovně - vzdělávacích programů, které postupně vzniknou ke všem stálým expozicím.

Průběh programu „Cesta do pravěku“. Foto V. Komarová

Od října 2011 probíhá program „Cesta do pravěku“, který je určený 4., 5. a 6. ročníkům základních škol a primám víceletých gymnázií. Tento program navazuje na znalosti, jež si děti osvojují během výuky. Formou hry, rozhovoru a pomocí výtvarných aktivit získávají hlubší vhled do dané epochy. Děti obdrží pracovní listy, kam si mohou psát své poznámky a kde je čeká plnění úkolů. Programem provází muzejní pedagog. Setkání probíhá přímo v expozici „Pravěk a doba slovanská“. Dětem se tedy odkrývají příběhy konkrétních věcí, výtvorů našich předků. Malí návštěvníci se například dozví, co je to grafitová keramika a proč se od doby halštatské vyráběla právě v jižních Čechách, nebo si na svislém tkalcovském stavu budou moci ve skupinách utkat proužek tkaniny.

Během tří měsíců prošlo „Cestou do pravěku“ 438 dětí a 24 učitelů. Kromě píseckých škol navštívily muzeum základní školy z Příbrami, z Chyšk, z Týna nad Vltavou a ze Záhoří. Číslo účastníků i ohlasy na pilotní program ukazují potřebu těchto a podobně laděných aktivit. Na rok 2012 jsou v plánu navíc dva programy určené středověkým dějinám s pracovními názvy „Na přemyslovském hradě“ a „Po stopách gotického Písku“. Ve spolupráci s pracovníky muzejní knihovny vzniká program, který seznámí žáky 8. a 9. tříd s knihovnou muzea a s regionální literaturou.

Kromě výchovně - vzdělávacích programů vznikl i tzv. „Písecký poutník“. Jedná se o osm zastavení v Písku. Ke každému z nich se váží dvě otázky, snaží se na ně zodpovědět děti nebo první návštěvníci města, na obtížnější odpovídají dospělí. Tiskopis poutníka je k vyzvednutí na pokladně muzea, kde budou i zkontrolovány odpovědi a vtisknuto razítko. Poutník je dostupný i na webu www.ctenizpisku.cz.

Zdeněk Duda

TURISTIKA V MOŘI LESŮ

Výstava k výročí 110 let píseckého odboru Klubu českých turistů

Výstavu s lehkou poetickým názvem *Turistika v moři lesů* společně připravili k 110 výročí založení píseckého odboru Klubu českých turistů Klub Turista Písek a Prácheňské muzeum v Písku. Konala se v Chodbě knihovny v závěru roku 2011 a byla realizována za finanční podpory města Písku ze záštity starosty města a darů senátora Miroslava Krejčí, Aloise Švarce a ÚV KČT Praha. Hlavním cílem výstavní prezentace bylo připomenout bohatou historii i současné podoby organizované turistiky v Písku.

Na výstavě byla představena písecká turistika od roku 1901, kdy byl v městě založen místní odbor Klubu českých turistů, přes slavné meziválečné období, kdy turistický odbor široce ovlivňoval kulturní a společenský život města, a čas nesvo-

Spoluautor výstavy Josef Zeman (uprostřed) při komentované prohlídce. Foto V. Komarová

body, kdy se organizovaná turistika po počátečním okleštění stala vyhledávanou a podporovanou aktivitou, až téměř po včerejší současnost. Pozornost byla věnována místním turistickým odborům působícím pod hlavičkou KČT nebo někdejších tělovýchovných jednot a jejich významným představitelům, stejně jako výrazným fenoménům píseckého turistického života, jako byla například Sedláčкова stezka, Meteorologický sloup v Palackého sadech či později dálkový pochod Švejkova padesátka.

Výstavu doprovázel bohatý doplňkový program. Každý návštěvník mohl získat otisk zvláštního pamětního razítka. Především pro dětské návštěvníky byly připraveny pracovní listy s úkoly a otázkami. Sluší se připomenout, že se jednalo vůbec o jedno z prvních využití pracovního listu pro časovou výstavu v Prácheňském muzeu. Hned během vernisáže jich bylo rozdáno více než sto. Návštěvníkům výstavy byly pravidelně každé adventní úterý vždy od devíti a deseti hodin nabízeny komentované prohlídky. Vrcholem doprovodného programu pak byla repríza prvního výletu píseckých turistů, který se uskutečnil před sto deseti lety. Cílem výletu byl rybník Němec. Autoři výstavy (Zdeněk Duda a Josef Zeman) také v souvislosti s výstavou připravili stejnojmennou publikaci podávající základní přehled o dějinách písecké organizované turistiky.

Z prezentovaných předmětů se největší pozornosti zcela podle očekávání dostalo turistické holi Augusta Sedláčka a přístrojům, které byly ještě nedávno k vidění

na svém původním místě, tedy v meteorologickém sloupu v Palackého sadech. Nedílnou součástí výstavní prezentace ovšem bylo i poměrně velké množství textu a především obrazového materiálu. Hlavním autorem výstavních textů byl Josef Zeman. Dále byly využity texty Vlasty Lavicové, Josefa Horkého, Karla Fajtla a Antonína Velinského. Za poskytnutí obrazových i dalších materiálů, stejně jako za všestrannou pomoc při realizaci výstavy autoři děkují především těmto osobám: Josef Bakule, Jana Brůžková, Alena Čapková, Karel Dvořák, Karel Fajtl, Božena Hlávková, Marie Hlavničková, Josef Horký, Jaromír Košťel, Vladěna Kudrličková, Vlasta Lavicová, Eva Mazalová, Jiřina Müllerová, Zdeněk Nečesaný, Stanislav Nohejl, Zdeněk Sojka, Jiří Staněk, Jana Šafariková, Marie Turinská, Libuše Valvová, Karel Vazač, Ludmila Velátová, Antonín Velinský, Blanka Zemanová.

Otisk příležitostného pamětního razítka, který mohli získat návštěvníci výstavy Turistika v moři lesů

Jan Kotalík

LADISLAV LÁBUS JOSEF PLESKOT 2005 - 2011

V podvečer v sobotu 5. listopadu se v Malých výstavních síních sešlo velké množství návštěvníků na slavnostním otevření výstavy dvou v současné době velmi respektovaných architektů - prof. Ing. arch. Ladislava Lábusa a Ing. arch. Josefa Pleskota. Promluvili zde oba autoři, kteří se po úvodní části vernisáže pozdravili s mnoha přáteli a známými. Zde je namístě připomenout, že mezi přítomnými byly i významné osobnosti - např. herec Jiří Lábus, bratr Ladislava Lábusa, nebo známý pražský galerista Zdeněk Sklenář, velký ctitel Pleskotova díla. Samotného Josefa Pleskota přišli pozdravit také místní vrstevníci, kamarádi a možná i spolužáci, neboť je místem svého narození příslušný do Písku a stále se vrací do nedaleké obce Čížová, kde vyrůstal.

Náplní výstavy byly ukázky architektonických návrhů, které si předem vybrali a připravili autoři ve svých ateliérech. Prezentace se neomezovala jenom na fotografie v zasklených velkoformátových rámech. Zaslouženou pozornost přitahovaly i trojrozměrné modely staveb různě rozmístěné ve výstavním prostoru. Dokreslujícím prezentačním doplněním byly též ojedinělé kresebné návrhy, tiskové materiály a videozáznam s odkazem na aktuální Pleskovu tvorbu. Tou jsou návrhy na využití velkého industriálního celku v ostravských Vítkovicích. Výstavu v průběhu jejího trvání navštívili - kromě jiných zájemců - i žáci a studenti různých škol, kteří společně

Prof. Ing. arch. Ladislav Lábus a Ing. arch. Josef Pleskot při slavnostním otevření společné výstavy 5. listopadu. Foto V. Komarová

ně se svým pedagogickým dozorem ocenili celkovou názornost celé výstavy. Připomeňme, že jejímu otevření předcházela hojně navštěvená přednáška Josefa Pleskota s názvem „Konverze industriálních staveb“ v sousedním multikulturním zařízení „Sladovna“ 3. listopadu v 18.00 hodin.

Jan Kotalík

MARK FLORIAN - THEATRUM MUNDI

Výstava autora žijícího v kanadském Calgary byla připravována již delší dobu. Fotograf Mark (Marek) Florian dva roky před otevřením výstavy - vždy okolo Vánoc - navštěvoval při cestě za svými blízkými v České republice také Prácheňské muzeum v Písku, kdy zvažoval a vyhodnocoval technické možnosti výstavního prostoru, aby jeho postupně vznikající soubor tisků mohl být optimálně připraven k prezentaci. Mark Florian (narozen v roce 1960) pochází z Jeseníků na severu Moravy. O fotografii se zajímá již od chlapeckých let. Společně s fotografováním je za-

Mark (Marek) Florian na vernisáži své výstavy v Galerii PM 2. prosince. Foto V. Komarová

fotografoval na různých místech a při různých příležitostech. Vrstvené snímky nejsou ve Florianově tvorbě novinkou, protože pracoval s vícenásobnými expozicemi již dříve. Nyní mu však stále se rozvíjející technologie nabízejí řadu dříve netušených možností a výhod. Jak při instalaci výstavy uvedl, pořídil si přístroj na tisk podle svých představ (byť na úkor pohodlí svého bydlení), který splňuje vysoké požadavky na kvalitu a barevnou trvanlivost tiskových výstupů. Pro profesionální a zodpovědný přístup autora uspořádat výstavu vlastních prací svědčí i pečlivě adjustované a zabalené tisky, které do Písku dopravoval v průběhu roku 2011. Mark Florian též ze svých zdrojů - kromě jiného - zajistil i vydání pěkného katalogu v českém a anglickém jazyce. K úspěchu výstavy přispěla i pomoc různých osob a firem. Všem (či většině) bylo poděkováno na rozměrné úvodní tabuli umístěné na stěně u vchodu výstavních prostor.

Výstava „Theatrum Mundi“ si určitě svůj název zasloužila. Originálně na sebe vrstvené fotoreprodukce slavných obrazů, snímky různých objektů, osob a dějů zaplnily stěny muzejní galerie. Řada návštěvníků projevovala zájem kladením dodatečných otázek především z oblasti použitých technologií a pro některé hromadné návštěvy školní mládeže poskytoval kurátor výstavy doplňující výklad.

měřen i na hudbu - hlavně na hru na varhany. V roce 1981 se odstěhoval do Řeka a o rok později do Kanady. Odtud čas od času podniká cesty na různá místa. Cestování, jak je možné konstatovat, je jedním z neopominutelných zdrojů inspirace při jeho tvorbě.

Samotný výstavní soubor nazvaný „Theatrum Mundi“ obsahoval velkoformátové archivní pigmentové tisky s různými náměty. PhDr. Jiří Zemánek, jenž měl na vernisáži výstavy 2. prosince hlavní proslov, označil výstižně Florianovy práce „fotografickými malbami“.

Jde o mnohonásobně přes sebe navrstvené různé snímky, které si autor vy-

VÝBĚR Z VÝSTAV PRÁCHEŇSKÉHO MUZEA

Jiří Řeřicha - glosy, ostny, úsměvy

Výstava k 60. výročí narození umělce.

V úvodu textu katalogu, který k výstavě Prácheňské muzeum vydalo, píše PhDr. Jaromír Procházka. „*Jde opravdu o zvláštní generaci, která se narodila v období kultu osobností Stalina a Gottwalda. Prošla obdobím uvolnění v šedesátých letech, kdy jí bylo 15 - 19let, a mohla číst Franze Kafku, hlbat francouzské existencialisty, vysvětlovat dělníkům, proč se upálil Jan Palach a držet hladovku po vstupu spojeneckých vojsk. V období normalizace nastoupila na vysoké školy, kde přese všechno působily některé výrazné osobnosti spojující vývoj výtvarné kultury s první republikou. V případě Jiřího Řeřicha to byl profesor Karel Souček. V letech osmdesátých pomalu navazovala na výboje let šedesátých, aby v závěru této dekády byl změněn společenský systém a otevřely se nové možnosti a nová rizika.*“

Výstava obrazů Jiřího Řeřicha sleduje jeho dílo od doby ukončení studií na AVU a divákovi předkládá celý umělecký vývoj jeho tvorby, rozložený do určitých časových cyklů, které se dotýkají každodenního života a událostí ve společnosti obecně. Obrazy Jiřího Řeřicha ostře komentují lidskou společnost se směsicí radosti, jemné ironie, údivu i zamyšlení.

V závěru katalogu PhDr. Jaromír Procházka uvádí: „*Již v šedesátých letech 20. století se hovořilo o krizi závěsného obrazu. Zrodily se tendence racionálních konceptů, projevovala se vůle překročit konvenční hranice výtvarných druhů. Přesto se řada umělců vyjadřovala ke každodennosti a absurditě světa klasickými malířskými prostředky. (R. Bacon, A. Berni, J. Grinberg, E. Recalcati) abychom jmenovali alespoň ty, jenž výrazně přispívali k sociální kritice díly založenými na nové figuraci, nesoucí sebou karikaturní deformaci, zlověstnou grotesku. Tyto trendy byly známy i v tehdejší české výtvarné světě. Pro mladého umělce bylo jistě důležité školení u prof. Karla Součka, který sám byl malířem každodennosti. Jiří Řeřicha tak mohl rozvíjet nejpřirozenější složku svého talentu: kreslířskou schopnost a cit pro barevnou hmotu. Je bytostným figuralistou, pozorovatelem a glosátorem svého i okolního světa. Ve své práci rozvíjí žánrovou linii českého malířství, kterou rozšiřuje o svůj výtvarný jazyk. Jeho ironický, groteskní a laskavý pohled pomáhá chápat naše vlastní bytí.*“

Jiří Řeřicha se narodil 19. 3. 1951 v Písku. V posledních letech základní školy navštěvoval atelier Fr. R. Dragouna, kde začal studovat kresbu a malbu a připravoval se na středoškolské studium.

Zahájení výstavy: „Glosy, ostny, úsměvy,“ zleva: PhDr. Jaromír Procházka a malíř Jiří Řeřicha. Foto V. Komarová

V letech 1966 - 1970 absolvoval Střední průmyslovou školu keramickou v Bechyni. V roce 1972 až 1978 studoval Akademii výtvarných umění v Praze, v ateliéru figurální malby profesora Karla Součka. Uměleckou aspiranturu v oboru umělecké výchovy na AVU v Praze obhájil v letech 1983 - 1985.

Zabývá se figurální malbou a kresbou, od roku 1993 působí jako pedagog na SSUPŠ, později na Soukromé střední výtvarné škole v Písku.

Jeho díla jsou zastoupena v Oblastní galerii v Liberci, v AJG v Hluboké nad Vltavou, v NG v Praze, na Ministerstvu kultury ČR, v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, v Okresní galerii v Mostě, v Okresním muzeu v Jindřichově Hradci, v Prácheňském muzeu v Písku a v Domě humoru a satiry Gabrovo v Bulharsku.

Jiří Řeřicha uspořádal 29 samostatných výstav, zúčastnil se celkem dvaceti výstav společných, získal čestné uznání Moskva 1984 (Člověk naší doby) a Cenu Domu humoru a satiry Gabrovo v Bulharsku 1986. V architektuře realizoval svá díla v celkem osmi projektech.

Výstava v Galerii Prácheňského muzea byla uspořádána za laskavé podpory Jihočeského kraje a Aukční síně Jaromíra Procházky spol. s r. o. České Budějovice.

Poděkování patří rovněž Pavlu Kochovi a Zdeňku Javůrkovi za výraznou a přátelskou pomoc na přípravě katalogu.

Textilní vlákno - umělecké zpracování textilu a originální móda

Tapiserie - Jaroslava Těšínská

Krajka - Jiřina Pivoňková, s fotografiemi Radka Borovky

Vystavená expozice obsahovala originální textilní díla autorek a zároveň uplatnění technik ručního tkaní a paličkované krajky v originálním oděvu.

Přestože každá z výtvarnic zvolila pro ztvárnění svých uměleckých představ jiný materiál a jinou techniku, zůstalo jim několik pevných bodů, které je vzájemně propojují. Základním kamenem tohoto spojení je hluboká znalost a pochopení charakteru materiálu se kterým pracují a techniky, jejichž prostřednictvím své umělecké invence formují.

Jaroslava Těšínská, jejíž výrazovým prostředkem se stala technika tkaní útkového rypsu, vytváří autorskou tapisérii, víceúčelové objekty určené pro interiér a osobitým přínosem v její tvorbě je užití techniky volné tapisérie při tvorbě originálního oděvu. Jaroslava Těšínská vystavuje od roku 1979 doma i v zahraničí. Získala ocenění za design v letech 1972, 1974, 1977. Její díla jsou zastoupena ve sbírkách Uměleckopřemyslového muzea v Praze, Moravské galerie v Brně i v soukromých sbírkách doma i v zahraničí.

Zahájení výstavy „Textilní vlákno,“ zleva: výtvarnice Jiřina Pivoňková a Jaroslava Těšínská
Foto V. Komasová

Jiřina Pivoňková restauruje textil a paličkuje. Svoji originální paličkovanou krajkou uplatňuje v oděvu ve spolupráci s módními ateliéry. Vystavuje doma i v zahraničí (Belgie - Brusel, Antverpy, Švédsko - Bremen). Její díla jsou zastoupena v Uměleckopřemyslovém muzeu v Praze a v Muzeu krajky ve Vamberku.

Své práce strojové paličkované krajky, zhotovené dle jejích autorských návrhů uplatněných v originálním oděvu, vystavovala ve společné instalaci s fotografiemi Radka Borovky. Obě výtvarnice prezentují své práce v Praze „Originál móda“, Jungmannova 13.

Součástí výstavy byla tvůrčí dílna pro veřejnost, kde si mohli zájemci za účasti obou autorek vyzkoušet své dovednosti v oboru ručního tkaní a zhotovení textilní brože. Tvůrčí odpoledne se konalo v prostorách přednáškového sálu Prácheňského muzea v Písku.

Umění na kolečkách

Motto výstavy:

*„To, co se mi stalo, byl průvan osudu,
ve kterém se mnohé dveře zabouchly, ale jiné otevřely.“*

Roman Vokatý

Prácheňské muzeum již v minulosti uspořádalo výstavy handicapovaných umělců pocházejících z Písku a záměrem výstavní koncepce muzea je v tomto směru pokračovat a rozšířit vystavující autory o jejich celorepublikové zastoupení.

Kurátorka se rozhodla zorganizovat velkou společnou výstavu, při které by autoři mohli společně prezentovat svá díla, která tvoří ve svém volném čase a jejichž vytváření se jim stává zároveň také výraznou terapií. Výstavu doplňoval doprovodný program pro zúčastněné autory.

Prácheňské muzeum je bezbariérově přístupné a před zahájením samotné výstavy provedl vystavující autory ředitel muzea PhDr. Jiří Prášek muzejními expozicemi. Po skončení zahájení proběhl na nádvoří muzea koncert pro návštěvníky vernisáže. Představila se písecká skupina Závodní ovce a bluesové duo Paul Batto a Ondřej Kříž. Záměrem celé koncepce výstavy a jejího doprovodného programu bylo umožnit občanům s tělesným znevýhodněním účastnit se svým aktivním přístupem společné akce, vzájemného poznávání a sdělení si svých zkušeností ve svém životě a uměleckém zájmu, především pak osobního setkání a navázání nových kontaktů. Vystavovalo přibližně 20 autorů z celé České republiky, malbu, kresbu, keramiku, počítačovou grafiku a fotografii. Vystavená díla doprovázely i krátké životopisy autorů.

Výstava byla připravována ve spolupráci se Svazem paraplegiků - Centrem Paraple, o. p. s. Nad celým projektem převzalo záštitu Město Písek.

Výstava „Umění na kolečkách“ v Galerii Prácheňského muzea. Foto V. Komarová

Zahájení výstavy se zúčastnila paní ředitelka Centra Paraple o. p. s., PhDr. Alena Kábrtová a starosta města Písku JUDr. Ondřej Veselý. Celý projekt finančně podpořil Jihočeský kraj, Město Písek a písečtí sponzoři.

Snahou Prácheňského muzea v Písku je pokračovat v prezentaci takových setkání v časovém rozmezí po pěti letech. Záměrem těchto výstav je představit zájmovou výtvarnou tvorbu autorů, které postihl podobný neradostný osud a zároveň jim pomoci seznámit širokou veřejnost s jejich schopností překonávat své fyzické bariéry, schopnosti transformování svých prožitků do různých výtvarných projevů, které by možná nikdy nebyť onoho osudového okamžiku nebo vrozené indispozice, v sobě neobjevili a nevytryskly by na povrch z nitra jejich osobnosti.

Vystavující autoři:

Aleš Černohous - Děčín, Jiří Čeloud - Dačice, Petr Efenberk - Písek, Klára Folvarská - Praha, Pavla Habrdová - Praha, Zdeněk Hornof - Velká Dobrá, Miloš Hrubý - Praha, Pavel Hejhal - Milevsko, Renata Harcová - Dubňany (vzpomínka), Jaroslav Jadlovský - Písek, Pavlína Kalivodová - Zábřeh, Oldřich Krýsl - Holubeč, Zbyšek Lorenz - Řevnice, Miroslav Musil - Pacov, Andrea Parisová - Pacov, Bohumil Sokol - Malé Svatoňovice, Petra Veselá - Nymburk, Roman Vokatý - Příbram (vzpomínka), Zdeněk Vostrovský - Praha, Lukáš Vrbas - Kokonín (Jablonec n. Nisou).

Artbite, o. s.

Objekty, aneb kompenzační pomůcky trochu jinak (vystavující - asistenti klientů Centra Paraple o. s.)

Poděkování:

Jihočeský kraj, Město Písek, Advokátní kancelář v Písku - JUDr. Jan Taraba Advokátní kancelář v Písku - JUDr. Jan Starý, Advokátní kancelář v Písku - Hřídel & Tríska, Kotrch, Křenková, Votava, Hotel OtavaArena v Písku, Reality Grégr v Písku, Luboš Čuka - servis požární ochrany v Písku.

Poděkování patří rovněž výrazné a obětavé spolupráci Mgr. Zuzce Korbelové z Centra Paraple o. p. s., která působila jako koordinátora projektu. V závěru patří velké poděkování Pavle Vokaté z Písku a také Petru Efenberkovi z Písku, který jako jeden z vystavujících spolupracoval s kurátorkou zároveň jako spoluorganizátor výstavy.

Zdeněk Prokop - Jablko poznávání

Zdeněk Prokop (narozen v roce 1934 v Užhorodě) je absolventem pražské Akademie výtvarných umění (1954 - 1960), kde studoval v atelieru prof. V. Sychry, M. Holého, A. Pelce.

Již v roce 1962 vznikají jeho osobité obrazy geometrické abstrakce, v nichž se věnuje skladbě a rytmu obrazových znaků, námětům jejich řazení, prolínání, stupňování a různým formám znázornění prostoru v ploše. S touto racionalitou však současně akcentuje emocionální a poetické kvality obrazové výpovědi, okouzlení magií obrazu umožňující překročit hranice reality do říše imaginace a snu. Zájem o obrazovou strukturu, chápanou jako vizuální pole se projevuje zejména v osobité technice akvarelu, v promyšleném vrstvení a řazení průzračně jasných barevných ploch.

Po roce 1990 vznikají obrazy poeticky stavebné abstrakce, často inspirované hudbou. Skicy a studie k nim vytváří počítačem, obrazy maluje akryly a lazurním stírkáním nitroemalí.

Vedle své malířské tvorby také profesionálně restauroval nástěnné malby v mnoha památkových objektech v Praze, Hradci Králové, Kolíně, Kladrubech, Kostelci nad Černými lesy, ve Valašském Meziříčí, ve sv. Janu pod Skalou a na zámku Kozel a v Ostrově.

Nástěnnou kaligrafii provedl v muzeu J. A. Komenského v Uherském Brodě a ve Fulneku, v muzeu T. G. Masaryka v Hodoníně a v muzeu B. Smetany v Praze.

Navrhoval obaly na gramodesky, plakáty, letáky a knižní obaly. Zabýval se fotografií, užitou grafikou a výtvarnou typografií. Vytvořil monumentální reliéfy z betonu a keramiky a nástěnná sgrafita. Projektovat a zpracovával muzejní instalace v Písku a Milevsku, Husův dům v Kostnici, výstavu Franze Kafky v Bochumi. Zajímá se o teorii a ideové problémy moderního umění a pořádá na toto téma přednášky.

Zahájení výstavy Zdeňka Prokopa „Jablko poznávání“. Zleva: kurátorka výstavy Irena Mašíková a autor. Foto V. Komasová

V Galerii Prácheňského muzea vystavil soubornou kolekci velkoformátových obrazů inspirovaných hudbou.

V závěru citujme slova autora:

„Jsem přesvědčen, že umění je hra s iluzemi. Ačkoli mé obrazy mohou být řazeny ke geometrizující abstrakci, matematická deskripce v nich nepřevažuje. Jsou stavebné a do značné míry promyšlené, ale spekulativní kombinace tvarů, barev a rytmů mne lákají méně než možnosti iluzí. Baví mne nalézat takové umístění a poskládání předmětů, které je zdánlivě logické, ale při zkoumavějším pohledu konstrukčně nebo prostorově nesmyslné. A doufám, že se laskavý a trochu trpělivý divák těmito vtipy bude také bavit.“

Zdeněk Prokop uskutečnil mnoho svých autorských výstav doma i v zahraničí a řadu výstav kolektivních.

Miroslav Malina - malba, Zdeněk Tománek - plastiky

Akademický malíř Miroslav Malina patří ke generaci, která se začala na umělecké scéně objevovat v polovině 80. let. Pro umění konce 20. století není typický jeden sjednocující styl, jak jsme z historie zvyklí, ale naopak se vyznačuje svobodným tvůrčím individualismem. Na mnohovrstevnou uměleckou scénu 80. let vstoupily silně vzájemně se odlišující osobnosti s vyhraněnými programy. Díky neustálým

a nepřetržitě se zrychlujícím proměnám současného světa se všichni zúčastnění museli naučit toleranci, pochopení a smířit se s názorovou mnohostí a s tím, že radikální postoje už dávno nikomu neimponují. Pryč je doba vylučování z kolektivních hnutí, útoků na jinak smýšlející. Rozhodujícím měřítkem kvality přece není jen příslušnost k nejnovějším názorům, ale originalita, autentičnost, opravdovost vztahu mezi životními postoji a jejich odrazem v umělecké tvorbě. V komplikovaném uměleckém světě vedle sebe existuje řada umělců, která svými přístupy navázala na tradiční známé a prověřené metody, další skupinou jsou věční nespokojenci, permanentní vynálezci, objevovatelé, jejich soupeřníci a následovatelé. Svě místo ve světě umění však mají i solitéři, soustředění ke vlastním vizím, kteří intuitivně realizují svůj svět a uskutečňují svoje subjektivní představy a jen těžko se dají vtěsnat do některého ze současných - ismů. Mezi ně můžeme zařadit akademického malíře Miroslava Malinu.

Jeho život a tvorba jsou spojeny s Uherským Hradištěm. Zde se narodil v roce 1956, vyučil se nástrojařem v podniku Mesit a následně vystudoval tamtéž Střední uměleckoprůmyslovou školu - obor propagační grafika a výtvarnictví.

Jeho kroky za dalším poznáním vedly na Akademii výtvarných umění v Praze, kde studoval v ateliéru Karla Součka a Radomíra Koláře.

Od roku 1990 působí jako vedoucí oboru užitá malba na Střední uměleckoprůmyslové škole v Uherském Hradišti.

Miroslav Malina uskutečnil mnoho autorských i společných výstav a jeho díla jsou zastoupena ve veřejných sbírkách Galerie v Hodoníně, v Uherském Hradišti, v Muzeu ve Slavkově u Brna a na Ministerstva kultury ČR.

Jeho výtvarná tvorba přesahuje i do oblasti knižní ilustrace a divadelní scénografie. Rovněž tak v realizacích veřejného prostoru v interiéru a exteriéru.

Miroslav Malina získal II. cenu AVU v Praze v roce 1985 a I. cenu středoevropského bienále kresby v Plzni v roce 2000. Je autorem, který se vymyká obvyklému zařazení. V jeho tvorbě se svým způsobem odráží výtvarné dobové tendence, bez šokujících radikálních postojů a postupů, a přitom naši dobu reflektuje s intenzitou, kterou často postrádají díla reagující na konkrétní společenské dění. Snad je to tím, že usiluje o postižení podstaty v takovém obsahovém zhuštění, že v jeho syntéze je obsažena nejen výpověď o přítomnosti, ale rovněž výchozí minulost a poselství přesahující náš daný čas.

Druhým vystavujícím je o dva roky mladší akademický sochař Zdeněk Tománek. Rovněž i on zůstává věrný svým dílem i životem Uherskému Hradišti. Narodil se zde v roce 1958 a vystudoval Střední uměleckoprůmyslovou školu v oboru kamenosochařství. Dále pokračoval ve svých studiích na Akademii výtvarných umění v Praze v ateliéru Miloše Axmana a Stanislava Hanzíka. Nějaký čas působil po studiích na AVU jako asistent a od roku 1990 v Uherském Hradišti vede na Střední uměleckoprůmyslové škole ateliér kamenosochařství.

Zahájení výstavy obrazů a soch autorů Zdeňka Tománka (vlevo) a Miroslava Maliny. Vpravo kurátorka výstavy Irena Mašíková. Foto V. Komasová

Rozpětí umělecké tvorby Zdeňka Tománka je široké. Zahrnuje vedle klasické sochařiny a medailérství také kresbu, malbu, realizace pro architekturu a reliéfy na zvony.

Uskutečnil mnoho autorských výstav a několik desítek společných výstav doma i v zahraničí. Je zastoupen ve sbírkách Národní galerie v Praze, Národního muzea, Galerie výtvarného umění v Hodoníně, Slovákého muzea v Uherském Hradišti, Museum Helsinki, Muzeum Wroclaw a v soukromých sbírkách doma i v zahraničí.

Získal mnohá ocenění za svoji uměleckou tvorbu, jmenujme např. Nominační cenu pro olympijský park v Pekingu v roce 2006, dvakrát získal ocenění na Mezinárodním bienále kresby v Plzni a řadu dalších.

Zdeňku Tománkovi je vlastní spíše monumentální projev v tradičním materiálu (kámen, bronz, dřevo) nebo v umělých hmotách (polyester, laminát) než malé formáty. Zejména jeho nové plastiky nebo členité sochařské kompozice (v reliéfu) jsou spíše prostorově rozbíhajícími se projekty, v nichž variabilně kombinuje a spojuje vybrané plastické prvky, fragmenty a struktury, které zvlášť vytváří se základní modelační osnovou. Jsou křehké i pevné, dynamické, často v základním tvaru jednoduché se spoustou plastických detailů, s vlastní skrytou symbolikou a napětím

vnitřních protikladů a kontrastů. Nic nenapodobují, nepředstírají. Je v nich výzva k přemýšlení o tvarech, které nesou skrytá poselství o člověku.

Zdeněk Tománek je vyváženou osobností současného českého sochařství. Během necelých dvou desítek let vytvořil pozoruhodné vnitřně sourodé a názorově celistvé dílo.

Oba zde vystavující umělci vedle své autorské umělecké činnosti působí, jak již bylo řečeno, jako pedagogové. Sešli se tak po letech jako kolegové na Střední uměleckoprůmyslové škole, odkud jejich kroky vedly na další studia a následně se každý z nich vydal na svoji uměleckou pouť, na které, jak můžeme pozorovat, putují po neustále nových cestách.

Jitka Boková, Marcela Sidonová, David Lipovský - 2 + 1 aneb hledání ztraceného času obrazy, kresby, sochy

První jmenovaná autorka je svým výtvarným vyjádřením zcela ojedinělým zjevem mezi současnými ženami - malířkami. Téměř v anonymitě soustavně pracuje jako již dnes málo autorů klasickou malbou. Stanislav Dvorský o malířce Jitce Bokové napsal v katalogu výstavy „Přirozené známosti“ (r. 2000), která se uskutečnila v Galerii Prácheňského muzea: *„Jitka Boková v určitém období své tvorby kreslila na jedné straně portrétní skrumážové protagonisty banalízy, hnutí dovádějícího do krajnosti „onen útek do skutečnosti“, jenž byl údělem živějších proudů poválečné alternativní tvorby a činnosti, a současně - na straně druhé - fantazijní výtvarný protějšek k imaginární říši divů Carrollovy Alenky. Jako by tím vyznačila vzdálenost mezi oběma světy, banální realitou a fantaskní imaginací, distancí, kterou nemíní jen tak zrušit, byť se jí na obrazech a v kresbách - snad samo od sebe, takřka „pod rukama“ - obojí setkává, prolíná a prostupuje. Je zřejmě zaujata hledáním přesného středu mezi oběma póly, aby tam založila - na principu Carrollova zrcadlení - celou metafyziku svého vidění světa“.*

Jitka Boková pokračuje ve své malířské pouti dalšími objevnými cestami. V posledních plátnech se navrátila k portrétu, například básníka Petra Krále, který v Písku několikrát spolu se Stanislavem Dvorským spolupracoval na několika česko-francouzských výstavách, nebo portrétu Johna Boka, svého otce, a řady známých osobností. Její ilustrace budou doprovázet knihu Alenka v říši divů, která je připravována vydavatelstvím Argo.

Vystaveno je i několik autoportrétů malířky. O zcela novou barevnost se Jitka Boková pokouší v několika svých posledních obrazech, jejichž výsledek je mimořádně výtvarně zajímavý. V kresebných ukázkách představuje svoji bravurní práci s tužkou a perem.

Jitka Boková vystudovala DAMU - obor loutkářství a scénografie.

V celé tvorbě Jitky Bokové je kresba základem, což se odráží nejen v její malbě a grafikách, ale i v jejích sochách. Jitka Boková se stala na své umělecké cestě zcela

osobitou malířkou a sochařkou, nepodléhající žádným trendům či směrům, kdy obsah a sdělení nadřazuje nad „originalitu“, efekt, podbízivost či obecný vkus.

Rovněž i další z vystavujících - Marcela Sidonová - zaujala diváky svými originálními kresbami a obrazy. Zejména akty ztvárňuje se zcela ojedinělým výrazem svého pozoruhodného vidění malířky. Marcela Sidonová pochází z Českých Budějovic, rodiče byli významní čeští herci Jarmila Třebická a Karel Třebický. Vystudovala SUPŠ v Praze a krátce po maturitě spojila svůj život s básníkem, spisovatelem a malířem Vlastimilem Třešňákem. S odstupem dalších let od roku 1975 začala žít se spisovatelem Karolem Sidonem. V roce 1983 byli nuceni s rodinou opustit republiku a odstěhovali se se všemi dětmi do Heidelbergu. V roce 1989 se navrátili zpět do vlasti, od roku 1990 pracuje Marcela Sidonová jako překladatelka, malířka a ilustrátorka. Vystavuje kresby, ilustrace a obrazy, jejichž charakter můžeme zařadit do imaginativní malby.

V neposlední řadě práce Davida Lipovského, bratra Jitky Bokové, si najdou bezesporu své diváky. Jeho voskové pastely a malby jsou slibným počátkem jeho autor-
ské výtvarné tvorby.

Výstavu uvedl Milan Kozelka, básník, prozaik a performer. Věnuje se výtvarnému umění (performance, akce, land-art, happening, minimalismus apod.). Jako lektor působí na různých vysokých uměleckých školách, kde se věnuje tématům umění

Zahájení výstavy „2 + 1, aneb hledání ztraceného času“. Na snímku zleva John Bok, Milan Kozelka a malířka Jitka Boková. Foto V. Komarov

a politika, umění a mocenské systémy atd. Je autorem mj. tří monumentálních antologií mapujících aktuální slovesné a výtvarné dění v regionech Ostravska (V srdci černého pavouka, 2000), Severních Čech (Od břehů k horám, 2000) a Olomoucka (Vertikální nostalgie, 2000). V současné době žije v Praze, provozuje vlastní nakladatelství Gulu-gulu a věnuje se ponejvíce literatuře.

Kozelkův postmoderní ikonoklasmus sice nelitostně persifluje naprosto kohokoliv, ale jeho gesto je ve finále očistné: podobně jako kdysi dadaisté či futuristé chtěli pálit knihovny a vyhazovat do povětří všechno minulé, také Milan Kozelka se nyní vzteká proto, že slova, z nichž je vystavěn svět, děsivě zpláněla, jejich významy se ztratily pod nánosy klišé a fráží - vyprchal z nich život.

Jaroslav Malina - Čas načasovaný do odvolání se zjevuje na horizontu obrazy, kresby, plastiky, divadelní plakáty, scénografie, návrhy divadelních kostýmů, fotografie

1937	narozen 5. prosince v Praze
1952 - 1957	soukromé studium prof. Zdeněk Sklenář
1957 - 1961	studium oboru výtvarná výchova na pedagogické fakultě Karlovy univerzity v Praze, prof. Cyril Bouda, Martin Salcman, Karel Lidický, doc. Zdeněk Sýkora
1961 - 1964	studium na divadelní fakultě AMU v Praze, obor scénografie, prof. František Tröster, doc. Oldřich Smutný
1964 - 1980	výtvarník v divadle v Liberci, později krátkodobě v Hradci Králové, Zlíně a Labyrintu Praha
1968 - 1971	člen exekutivy OISTT
1984	Zlatá medaile - 7. mezinárodní triennale scénografie, Novi Sad, Jugoslávie
1990 - 2000	pedagog divadelní fakulty AMU
1993	docent
1996 - 1998	rektor AMU
1998	profesor
1991, 1999, 2003	Generální komisař Pražského Quadriennale
1999	nakladatelství Pražská scéna a Divadelní ústav vydávají monografii Jaroslav Malina autorů Vlasty Gallerové, Jiřího Machalického a Věry Ptáčkové
2002	Doctor Honoris Causa, The Nottingham Trent University, Velká Británie
2003	opouští Prahu a trvale se usazuje na jihočeském venkově

V průběhu profesionální kariéry vytvořil přes 400 scénických a kostýmních výprav ve spolupráci s téměř všemi divadly v České republice, některými na Slovensku, v USA, Rusku, Anglii, Polsku, Španělsku, Bulharsku, Itálii a SRN.

Pedagogicky působil na mnoha zahraničních univerzitách, z toho v USA a Anglii opakovaně.

Jeho práce jsou uváděny v prestižních mezinárodních publikacích. Má vlastní heslo v encyklopedii „La Scene Moderne“ (Edition Carre, Paris, 1997), v roce 2001 byl vybrán mezi 12 světových scénografů současnosti pro „Stage Design“ (RotoVision, London) a je též zastoupen v nově vydané knize o historii scénografie v Evropě a v USA „Making the Scene“ autorů Oscara G. Brocketta, Margaret Mitchell a Lindy Hardberger (Tobin Theatre Arts Fund, San Antonio, 2010).

Jeho díla jsou zastoupena ve sbírkách Národní galerie, Národního muzea, Uměleckoprůmyslového muzea, Divadelního ústavu a Muzea české hudby v Praze, Oblastní galerie v Liberci, The Theatre Research Institute Columbus v Ohio, San Francisco Performing Arts Library and Museum, McNay Museum of Art San Antonio, Kunsthistorisches Museum Wien, Sasakawa Peace Foundation a v soukromých sbírkách v ČR i v zahraničí.

Samostatné výstavy - výběr

- 1967 Praha, Galerie na Karlově nám. - malba, grafika
- 1972 Semily, Muzeum - malba, grafika, scénografie
- 1976 Liberec, Malá výstavní síň - malba, grafika
- 1980 Praha, Divadlo na Vinohradech - scénografie
- 1982 San Francisco, SF State University - scénografie
- 1987 Kansas, University of Kansas - scénografie, malba, grafika
- 1987 San Francisco, SF State University - scénografie
- 1987 Budapešť, Čs. Kulturní centrum - scénografie
- 1987 Liberec, Naivní divadlo - malba
- 1988 Ústí nad Labem, Činoherní studio - malba
- 1989 Praha, Divadlo Labyrint - malba, plakáty
- 1990 Los Angeles, Angel's Gate Cultural Centre - scénografie, malba, plakáty
- 1991 Evora, Portugal, Centro Dramatico - scénografie
- 1996 Most, Státní galerie výtvarného umění - retrospektivní výběr z díla
- 1997 Praha, Lichtenštejnský palác - výběr z díla
- 1997 Praha, Atrium - malba, scénografie
- 1997 Hradec Králové, Galerie u Klicperů - malba, scénografie
- 1998 Ostrava, VŠB Technická univerzita - malba, scénografie, plakáty
- 2001 San Francisco Performing Arts Library and Museum - retrospektivní výstava
- 2004 Benešov, Muzeum umění - malba, scénografie
- 2004 Praha, Středočeská energetika - malba
- 2004 Liberec, Oblastní galerie v Liberci - obrazy, kresby, scénografie
- 2007 Praha, Café - galerie Černá labuť - scénografie
- 2009 San Antonio, McNay Museum of Art, Texas - malba, scénografie

- 2009 Toledo, Center for Visual Arts, Ohio - malba, scénografie
- 2009 Lima, Stage II Gallery, OSU Lima, Ohio - malba, scénografie
- 2009 Tábor, Divadlo Oskara Nedbala - malba, scénografie
- 2010 Columbus, Urban Arts Center, OSU, Ohio - malba, scénografie
- 2010 Alfred, Cohen Gallery, Alfred University, NY - malba, scénografie
- 2010 Praha, Studio Paměť - ženy, ženy - kresby, malba
- 2011 Praha, Café-galerie Černá labuť - malba, scénografie

Výstava v Galerii Prácheňského muzea představila volné obrazy Jaroslava Maliny, kresby z počátků let jeho tvorby a to zejména kresby z blízké Putimi, Protivína, ale i písecký Kamenný most a krajinu v okolí Písku. Často sem za dob svých studií jezdil se svými profesory malovat v plenéru jihočeskou krajinu. Vystavené obrazy a kresby doplňovaly keramické plastiky, které vzájemně souzněly s obrazy, nesouce v sobě typické motivy i jejich barevnost. V přízemí muzea v Malých výstavních sálích byl prostor věnován divadelnímu plakátu a vůbec nejdůležitější a nejznámější oblasti výtvarné tvorby Jaroslava Maliny a to divadelní scénografii, se kterou přímo souvisí i návrhy divadelních kostýmů. Celou expozici doplňovalo videopromítání nespočetných divadelních scénografických návrhů, které Jaroslav Malina realizoval jak doma v Čechách, tak v mnoha divadlech po celém světě. Krátce před píseckou

Zahájení výstavy „Čas do odvolání...“, scénografa a malíře Jaroslava Maliny. Na snímku autor s manželkou Miloslavou Pravdovou. Foto V. Komarová

výstavou se jeho dílo navrátilo po dvouletém putování galeriemi v USA, kde doznalo zcela mimořádného úspěchu.

„Ačkoli Malinovo dílo není zdaleka uzavřeno, přesto se zdá, že jeho nejsilnější inspirace vychází z touhy po vyjádření zneklidňujícího pocitu proměnnosti světa. Proto tvoří výraznou složku jeho volných obrazů i scénických návrhů momenty improvizace a zdůrazňování ne definitivnosti“.

(citováno z textu PhDr. Vlasty Koubské, z katalogu vydaného Prácheňským muzeem k výstavě)

V rámci své výstavy provedl Jaroslav Malina tři komentované prohlídky pro studenty píseckých škol a přednášku o svém díle v cyklu přednášek o výtvarném umění.

Po skončení výstavy věnoval Jaroslav Malina do výtvarných sbírek Prácheňského muzea soubor kreseb s motivy Písku a okolí a velký soubor divadelních plakátů.

Pane Malino, narodil jste se v Praze. V expozici Vaší výstavy budou kresby z Písku, Putimi, nedalekého Protivína a okolí. To znamená, že tato místa zaujmají ve Vašem životě určitý význam. Romantické jižní Čechy a poetické město Písek patří neodmyslitelně k mládí. Bylo tomu tak i u Vás?

Nepochybně. Mé rodné město mám rád dodnes, ale již od dětství jsem unikal za jeho hranice všemi směry. Jižní Čechy ale dominovaly již tehdy, možná i díky genům po předcích, kteří odtud pocházeli. Jako malý skaut jsem prožil několik krásných táborů v jižních Čechách. Když potom za studií na UK i AMU exteriérové kursy malby bývaly právě zde, v Třeboni, Písku, Putimi, láska k tomuto kraji rostla. Písek má pro mne neodolatelné kouzlo - je to krásné město uprostřed krásné přírody. Má řeku, historii, poezii - pro mě je to „letní město“ - nejenom v duchu F. Šrámka. Ať už jsem potom působil kdekoliv v Čechách nebo později v cizině, rád jsem se do jižních Čech vracel, kdykoliv jsem mohl a na závěr života zde zakotvil.

Vím, že jste chtěl být profesí pilotem. Ale jak už to v životě chodí, to, co si nejvíce přejeme, se málokdy splní. Celoživotně se věnujete zcela jinému povolání, umělecké tvorbě a to s výrazným úspěchem. Co byste s odstupem času řekl, že je větší dobrodružství. Rozjezdová letištní dráha a nebo dráha umělecká?

V obou případech se jedná o dobrodružství prostoru. Ano, i má profesní dráha je dobrodružstvím prostoru. Trojrozměrným ve scénografii a dvourozměrným v malbě. Rozjezdová letištní dráha a let sám jsou navigovány, dráha umělecká nikoliv, v té „lítá“ člověk sám. A každý rozlet do prostoru s sebou ovšem nese i riziko pádu. Pád umělecký je jistě méně „životu nebezpečný“, zato je naprosto nepředvídatelný. (Pád do orchestru nebo z provaziště se rovněž vyskytuje...)

Během své profesní kariéry jste vytvořil přes 350 návrhů divadelních scén, realizovaných po celém světě a bezpočet divadelních kostýmů. Navrhoval jste raději scény klasických her a nebo naopak her současných autorů?

V naší profesi se říká: „Dobrý autor, mrtvý autor...“. Ale jsou výjimky - z těch současných, žijících (či donedávna žijících), kupř. Harold Pinter nebo Tom Stoppard, jež jsem osobně poznal a jejichž hry nechávají velký prostor pro fantazii scénografa. Samozřejmě ti nejlepší klasici, Shakespeare, Čechov, nepředepisují téměř nic, s těmi je to úžasné. Nemám rád autory, kteří mi striktně diktují, jak má scéna vypadat. Ale ani s nimi si nelámu hlavu - mám-li dobrého režiséra, poradím si i s jejich interpretací po svém.

Letošního roku se navrátila po úspěšném dvouletém putování Vaše výstava z USA. Kde všude mohli návštěvníci Vaše dílo vidět?

První vernisáž byla v krásném prostoru slavného „The McNay Museum of Art“ v San Antoniu v Texasu. Na vernisáži jsem bohužel nemohl být, ale muzeum i město znám, jsou opravdu krásná. Udělat dobrou výstavu není lehké a kurátoři v McNay odvedli skvělou práci. Poté šla menší verze výstavy do galerie univerzitního divadla v Limě v Ohio. Ohio State University organizovala a finančně zajistila celé turné výstavy, takže další významnou štací byl „Urban Arts Space“ v hlavním městě Ohia v Columbu. UAS je čerstvě a dobře zrekonstruovaný výstavní prostor v bývalém obchodním centru (jednom z prvních v USA). Tento v podstatě industriální prostor velice vyhovoval volné tvorbě i scénografii. Poté si výstava odsocočila do Toledo, rovněž v Ohio, do Toledo Museum of Art, do moderního pavilonu postaveného Frankem Gehrym. Posledním zastavením byla galerie Alfred University ve státě New York, univerzity s velkou uměleckou tradicí, zejména v oboru keramiky. Galerijní prostory byly v klasicky rekonstruovaném viktoriánském domě. Lze říci, že výstava prošla pěti zcela rozdílnými prostory. Ohlasy byly skvělé, recenze odborného i denního tisku zasvěcené a velmi pochvalné. Potěšující bylo, že všechny ocenily koncepci vztahů a vazeb mezi volnou tvorbou a užitým uměním.

Písecká výstava bude zahrnovat celou šíři Vaší umělecké tvorby. Obrazy, kresby, plakáty, scénické a kostýmní návrhy, a na televizním monitoru budou představeny realizované divadelní scénografie. Všechny tyto umělecké obory nesou v sobě výrazný výtvarný sjednocující prvek Vašeho rukopisu a tvoří tak nesmírně bohatý, originální a pozoruhodný dokument Vašeho dosavadního díla. Výstava ve svém konceptu ponese rysy retrospektivy. To znamená také určité bilancování Vaší tvůrčí práce uplynulých let. Je něco, co byste rád ještě vytvořil a co Vás v průběhu Vaší umělecké činnosti ještě nepotkalo?

Myslím, že ve scénografické praxi jsem prošel prostory všeho druhu: velkými, klasickými divadly, experimentálními prostory, prostory kterým se dnes říká site-specifics; některé inscenace byly dle amerických teoretiků spíše instalacemi, ozkoušen

jsem si televizi i film, velká i malá měřítka. Volná tvorba je protiváhou této expanze, má charakter spíše komorní, největší formáty se pohybují kolem 1 m. Vždy mne nesmírně zajímaly trvanlivé materiály (na rozdíl od pomíjivé scénografie) - třeba keramika, s níž jsem si rovněž pohrával. To, co mne dosud nepotkalo a co bych ještě rád udělal, je velká zeď, stěna či průčelí, přiměřeně dekorativní - ne jako současná graffiti, něco jako Miróova zeď v New Yorku - malá keramická studie na takovou zeď (nerealizovaná), bude na výstavě. Ale pochybuji, že by taková nabídka ještě přišla a také nevím, zdali bych ještě měl sílu...

Žijete v současné době v malé půvabné vesničce s poetickým názvem Chomoutova Lhota, několik desítek kilometrů od Písku. Máte nějaké tvůrčí plány do budoucna a nebo si po svém rušném životě chcete užívat se svojí ženou klid a krásu jižních Čech? Ateliér pod střechou Vaší chalupy ale rozhodně nenesl známky úmyslu oddávat se pouze odpočinku.

Tuto „krásnou izolaci“ jsme se ženou před osmi léty zvolili po opravdu rušném životě, zejména po hektické polistopadové dekadě. Užíváme si klidu a vychutnáváme krásu okolí v proměnách času. Nový půdní ateliér především skýtá místo pro archivaci díla a jeho dokumentace. Je to dobrý a inspirativní prostor. Já se teď těším z každého dne, „carpe diem“, a moc neplánuji. Občas ještě přicházejí nabídky, barvy dosud nevyschly a pár formátů čeká - to by mohlo stačit. Jak říká můj oblíbený spisovatel W. Faulkner: „... mně stačí pero a papír...“

Rozhovor s autorem vedla Irena Mašíková, kurátorka výstavy.

Miroslav Pacner - malá retrospektiva

Miroslav Pacner se narodil 25. 5. 1938 v Janovicích nad Úhlavou. Vystudoval Katedru výtvarné výchovy Pedagogické fakulty v Brně, od roku 1998 je členem výtvarného odboru Umělecké besedy. Žije a pracuje v Praze. Uskutečnil 33 samostatných výstav a zúčastnil se několika desítek skupinových výstav v ČR, New Yorku, Chicagu, Brémách, Paříži atd. Navrhl a realizoval 75 soukromých zahrad, exteriérů hotelů, veřejných parků a dětských hřišť.

Navrhl a realizoval 92 architektonických řešení výstav pro Paříž (Centre Georges Pompidou), Moskvu, Mnichov, Madrid, Brémy, Norimberk, Budapešť, Bolognu, Národní technické muzeum v Praze, Náprstkovo muzeum v Praze, Správu Pražského hradu atd. O M. Pacnerovi bylo natočeno celkem 5 dokumentárních filmů.

Malíř, grafik, sochař a zahradní architekt - autor obrazů, reliéfů, soch a desítek architektonických realizací v interiérech a exteriérech. Autor poměrně obtížně zařaditelný do kategorií charakterizujících výtvarné umění.

Jeho cesta od klasického malování k přírodním reliéfům byla trochu klikatá. Začala někdy v jeho dvanácti letech, kdy se rozhodl být malířem. Měl štěstí na ty, kteří

ho na jeho cestě k výtvarnému umění vedli. Jako první to byla Vilma Vrbová-Kotřbová, malířka dětských tváří, která ho nasměrovala. Začal se seznamovat s díly velkých osobností výtvarného umění. Po studiu na gymnáziu studoval kresbu a malbu na Katedře výtvarné výchovy na Pedagogické fakultě v Brně u profesora Bohdana Laciny. Modernímu umění jej učil docent František Kubišta, synovec legendárního malíře ze skupiny Osma. Po skončení studia mu brzy nestačilo malovat jen olejem na plátno. A tak začaly experimenty s tehdy žhavou novinkou - epoxidovou pryskyřicí. V šedesátých letech se začala rodit díla z cyklu obrazů: Vznik života, Kosmické prostory, Zdi a Pohledy na Zemi. Pořád se však jednalo o víceméně ploché desky pokryté barvami a pryskyřicí.

Později jej inspiroval zvlněný, reliéfní povrch země a začal snímat jakési její „posmrtné masky.“ Bylo to fixování čtverečných metrů země do reliéfů v počátcích upravovaných barvami, později používal různé přírodní zbarvené komponenty: písek a hlínu.

Jeho reliéfy jsou dramata čtverečných metrů země, po které chodíme. Země hlinitá, písčité, kamenité, porostlé trávou, vyprahlé, vymyté deštěm i plochy pro dětské hry. Autor nám jejich prostřednictvím sděluje, že vše co nás obklopuje, i ty nejprostší věci, jsou hodny naší pozornosti.

Poměrně řídké se v autorově díle objevuje figura. Je však často v reliéfech nepřímou přítomna: šlápotami, otisky rukou nebo stopami různých činností. V devadesá-

Autor na zahájení své výstavy „Miroslav Pacner - malá retrospektiva“. Foto V. Komasová

tých letech vstupuje člověk do reliéfů v podobě lidských stínů. Ten si každý z nás nese po celý život sebou. Někomu to může připomínat otisky lidí na zdech v Hirošimě nebo události v Pompejích. Figury zhotovené ze škváry připomínají biblické: „prach jsi a v prach se obrátíš.“

Výstava v Galerii Prácheňského muzea představila Pacnerovu tvorbu v malé retrospektivě, od obrazů informelového charakteru, po současné rozměrné obrazové reliéfy země, bohatou fotografickou dokumentaci jeho zahradní architektury, i filmového dokumentu režiséra (píseckého rodáka) Petra Skaly o způsobu vzniku jeho obrazů.

Miroslav Pacner uskutečnil v průběhu výstavy v muzeu svoji přednášku s názvem „Proměny země“ a komentované prohlídky své výstavy pro studenty středních škol v Písku.

Adam a Iva - Synočáry

V letním srpnovém měsíci se v přízemí v Malých výstavních síních Prácheňského muzea uskutečnila zcela výjimečná výstava. Restaurátorka obrazů Iva Petrová zde vystavila soubor obrazů, ke kterým jí byly předlohou malé tužkové kresby jejího devítiletého synka, který je již nějaký čas s přestávkami kreslil. Iva Petrová je shromažďovala v zásuvce stolu svého ateliéru, a protože se jí zdály být natolik výtvarně zajímavé, rozhodla se je přenést na plátno ve větším obrazovém formátu a obohatit je o své barevné vidění a prostorovou formu. Vznikl tak nanejvýš pozoruhodný cyklus obrazů, který nejlépe přiblíží samotný následující text autorky.

Již v průběhu vernisáže výstavy nakreslil malý Adam na útržek papíru další ze svých kresebných motivů. Cyklus obrazů začal žít svým vlastním životem, neustále doplňován pozoruhodnou výtvarnou symbiózou matky a syna.

„V prosinci roku 2007 bylo Adamovi pět a půl, když mi jednou večer, po pravidelném vysedávání s tužkou v ruce u stolu v obýváku, kde si čmáral běžné dětské obrázky, zatímco já sledovala televizi, podal do ruky kresbu se slovy... to je abstrakce. Výtvar ten mne velice překvapil, zvláště pak slovo abstrakce. Z úst chlapce, jehož jediným zájmem je fotbal a který jen při pouhém mém vyslovení pojmů jako například výstava či obraz obracel očka svá v sloup, znělo totiž přinejmenším nečekaně. Jakkoli mne obrázek vytrhl z klidu toho večera, nevěnovala jsem mu nadále větší pozornost. Byla jsem tou dobou již onkologický pacient a mou mysl zaměstnávalo mnoho jiných pocitů. V průběhu roku 2008 však těchto synových výtvarných projevů přibývalo a ty už mne opravdu začaly znepokojovat... už proto, že pokud vím, dětem je takový způsob výtvarného projevu cizí. Konzultovala jsem celou věc s psychologem a ten potvrdil mou zkušenost, kterou mám již se dvěma, dnes již dospělými, svými dětmi... že totiž děti reflektují svět kolem sebe... kreslí ho takový, jak ho dosud znají a vidí... Abstraktní dětské projevy výtvarné jsou tudíž opravdu velice mimořádné. Zajímavá na tom byla a stále je ta skutečnost, že Adam nemá vůbec žádné vý-

Zahájení výstavy „Synočáry“ na nádvoří Prácheňského muzea. Na snímku zleva zahajující PhDr. Ivan Douda a vystavující autoři: malířka a restaurátorka Iva Petrová a syn Adam. Foto V. Komarová

tvarné ambice. Dnes již budoucí čtvrták nenávidí výtvarnou výchovu... o kroužcích s podobným zaměřením nemluvě... ani jsem se nepokoušela mu jeho účast v podobných podnicích navrhnout. Všechny své kompozičně zcela mimořádné výtvary stvořil jaksi mimochodem... třeba po cestě z pokoje do druhého se zastavil u stolu, sedl si tak na půl na židli a napůl stál a nakreslil obrázek, nad kterým zůstal můj rozum stát a řekl... na, mami, vybarvi to, mě to už nebaví... Tenkrát mne velice lákalo dotáhnout kresby do barevného konce a tak jsem je fixami a „jako“ dítě vybarvovala... a strkala do šuplíku. Přišel rok 2009 a návrat mé, před dvěma lety uspané, onkologické choroby a s ním náročnější léčba a krutější stavy... A tu jsem si usmyslela, že až budu mít po transplantaci kostní dřeně a seberu dostatek sil, začnu ty Adamovy kresby převádět na plátna... Bylo mi líto nechat jen tak v zásuvce stolu ležet takové poselství, v němž spatřuji cosi archetypálního... jakousi zprávu z minulosti, která k nám přichází prostřednictvím kreseb malého dítěte... mám pocit jako by dítě zde bylo pouhým prostředníkem pro sdělení jakési dávné dospělé zkušenosti. Velmi špatně se uchopuje slovy pocit, který se mne zmocňuje, když se na obrázky dívám... zároveň bych nerada, aby můj výklad působil nesvéprávně až šíleně. Různými mými přáteli byly také vysloveny teorie, že se jedná o automatickou kresbu... nevím... Nechci nikterak šokovat svým výkladem obsahu výše popisovaných kreseb... chci jen vyslo-

vít svou touhu po uskutečnění své vize. Když jsem na jaře minulého roku měla hotový první obraz olejem na plátně, byl u mne návštěvou pan doktor, historik umění, Ivo Kořán a dlužno říci, že nebýt jeho, asi bych takovou odvahu chtít vystavovat naše společné dílo neměla. On mne ale tak povzbudil, neboť byl obrazem okouzlen... dokonce řekl, že mohl by ho mít pověšený doma a to je pro mne i Adama velká pochvala. Celým mým úmyslem a počínáním byl nadšen a vyslovil se ve smyslu, že idea je to naprosto unikátní... takto vzniklé společné dílo dítěte a maminky. Řekl doslova, že je to báječné a ať to rozhodně všechno namaluji a vystavím... Dnes maluji již čtrnácté plátno a práce je mi takovým potěšením a takovou léčivou terapií mezi jednotlivými vyšetřeními, že slovy to vypovědět nemohu a na mou duši cítím, že ten chlapec přivedl své obrázky na svět právě pro mne... abych se jejich prostřednictvím... při tvorbě díla mohla uzdravovat. Věřím, že obrazy mají a budou mít právě tuto sílu... sílu dětského sdělení mamince podvědomě darovaného... a mojí touhy po životě v tvorbě tak životadárně... Bez Adama by tyto obrazy nikdy nevznikly a já jako restaurátorka a příležitostná malířka dále bych si tu a tam malovala jak doposud, jen, co z prožitků mých vytryskne zcela nepravidelně... Celý cyklus obsahuje nyní 15 pláten.“

(Iva Petrová)

„Životem zasuté vidiny dětství prozařují obrazy jen vzácně - mohou jim dát svrchovanou lehkost pousmání - tak u švýcarského Paula Kleea - ale mohou je vrátit i k tváři Medusy. Obojí tehdy, je-li umělec ponechán sám sobě. Výstava ukazuje vazbu docela zvláštní, s níž se dosud nikdo z nás nesetkal - vazbu psyché syna a matky. Asi zbytečně bychom se pokoušeli dešifrovat tvary chlapcových kreseb a stejně liché by byly upomínky na paralely v umění rustikálních i v obrazech slavných surrealistů. Tady jde zjevně nikoli o vyjádření tvaru, nýbrž o pohyb vnitřního dění. Kresby jsou pozdravem, oslovením, výrazem vztahu, projevem lásky a touhou po stejné láskyplné odpovědi. A stejně obrazy povyšují i prohlubují kresbu a odpovídají tím vroucím hlasem, jakým promlouvá pouze matka. Úštěpy vědomí, slyšeného, dotýkaného, předvídaného i hluboko zasutého nabývají pevného tvaru. Vzájemným objetím se uspokojují i slít. Zaklínají čas a spolu se vracejí do lůna bezpečí. Přivykli jsme obrazům viděného i vysněného. Zde máme obrazy dění, které je základem života.“

(prof. PhDr. Ivo Kořán, DrSc.)

PERSONALIA

Karel Pecí

ARCHEOLOŽKA MGR. EVA KOPPOVÁ

Eva Koppová při loučení s kolegy.

Foto V. Komarová

Jsou lidé, o kterých se týden co týden dozvíme mnoho „zajímavostí“ z jejich výstředního života. Jsou jiní, kteří vykonali něco, co posunulo lidstvo dopředu nebo dozadu. Ale jsou i „obyčejní“ lidé, kteří žijí svůj „všední“ život, naplněný prací a každodenními starostmi o rodinu. Jsou to dělníci, bez jejichž poctivé práce a zodpovědného přístupu by nefungovala žádná organizace, neřku-li stát.

Do té poslední skupiny patří i moje dlouholetá muzejní kolegyně, archeoložka Eva Koppová. Byly její povahové rysy ovlivněny oborem? A nebo si vybrala obor archeologie, právě kvůli své klidné a tiché povaze? Jaké jsou příčiny které formovaly její povahové vlastnosti to nevím. Ale vím určitě, že se její povaha velmi dobře hodí pro trpělivou práci při odkrývání archeologických nalezišť ve výkopech, pro

opatrnou preparaci nálezů ze zeminy štětky a špachtlemi, pro čištění tisícovek střepů v muzejní laboratoři a pro jejich třídění a zaevidování do muzejních sbírek. Další dávky trpělivosti, ale i představivosti a výtvarného citu, bylo zapotřebí při vyhledávání střepů, které patří k sobě, k jejich sestavení a slepení do celků. A když ten celek byla třeba středověká nádoba nebo alespoň její větší část, to už bylo umění. Kam se hrabe puzzle, to je skutečně jen hračka, protože jeho dílky jsou pravidelné. Ale když se povedlo poskládat z různotvarých střepů rozdílných velikostí historický předmět, obohatila se tím nejen muzejní sbírka o výstavní objekt, ale i naše vědění o množství informací, které se z takové nádoby dalo vyčíst.

Ale archeologie se nezabývá jen střepy a keramikou. Její záběr do historie vývoje lidstva je mnohem širší. I na poznání této historie na Písecku se Eva podílela. Ale o tom později. Vraťme se na začátek Evina života.

Eva Koppová se narodila 14. ledna 1943 v Písku. Po středoškolském studiu odešla z Písku na Filosofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, kde v roce 1966 dokončila studia oboru prehistorie. Počátkem roku 1967 byla přijata tehdejšími řediteli Okresního muzea v Písku, Jiřím Freyem, do funkce archeologa.

V roce 1966, rok před jejím nástupem do muzea, byly při stavbě přečerpávací stanice čistírny odpadních vod, objeveny na pravém břehu Otavy pod Pískem pozůstatky zlatorudného mlýna. Výzkum této významné technické památky vedl Dr. Jaroslav Kudrnáček z Archeologického ústavu ČSAV v Praze. Protože nález byl v regionu píseckého muzea, Eva se ihned po svém nástupu v roce 1967 do jeho výzkumu a záchrany zapojila. Výsledky práce dr. Kudrnáče, Evy Koppové a i dalších spolupracovníků na záchraně tohoto unikátního archeologického nálezu nakonec vyústily v jeho představení veřejnosti v rámci trvalé expozice Zlato na Písecku.

Od roku 1968 se Eva také podílela na záchranném archeologickém výzkumu v nádvoří píseckého hradu a později i při celkové stavební rekonstrukci muzea, které v prostorách bývalého přemyslovského hradu sídlí.

Postavení a možnosti archeologů v době jejích začátků v muzeu bylo diametrálně odlišné od dnešních poměrů. Muzejní archeolog sice hlídal a kontroloval stavební práce například při rekonstrukci historického domu v Písku, ale pokud došlo k nějakému nálezu, muselo si záchranný výzkum muzeum zaplatit ze svého rozpočtu. A ještě s tím musel stavebník souhlasit, protože takový výzkum zdržoval stavební práce.

Od roku 1990 je situace jiná. Stavebník musí požádat archeologické pracoviště o dozor nad stavbou a v případě archeologického nálezu výzkum musí nejen strpět, ale dokonce i zaplatit, v případě, že je osobou podnikající nebo se jedná dokonce o instituci.

Dříve byla tedy práce archeologa mnohem složitější v tom, že neexistovala propojenost mezi tím, co dnes nazýváme archeologickou památkovou péčí, a plánováním a realizací staveb. To bylo příčinou řady komplikací a vyžadovalo si náročnou koordinaci při zajišťování výzkumů.

Aktivita Evy Koppové v terénu se netýkala jen záchranných archeologických výzkumů. V rámci spolupráce s odborem kultury Okresního národního výboru se také podílela na záchraně a rekonstrukcích památkových objektů na Písecku.

Práce muzejního archeologa sice v terénu začínají, ale většinu jeho pracovního času pak zabere zpracování, zaevidování a vyhodnocení nálezů. A, zvláště v případě významnějších nálezů, i jejich představení veřejnosti v expozicích a na výstavách a publikování odborných tisků (citace jsou na konci tohoto příspěvku).

Právě tyto poslední jmenované aktivity jsou asi činnosti, které si laická veřejnost s muzejníky nejčastěji spojuje. Není to sice úplně přesná představa, ale bez nich by to v muzeu nešlo. Takže i těmito činnostmi se Eva Koppová věnovala. Začala tím, že zpracovávala archeologické sbírky, které do píseckého muzea věnoval významný jihočeský archeolog, Bedřich Dubský (1880 - 1957), a které se staly základem prehistorických sbírek Prácheňského muzea. Po roce 1981, tedy po začlenění protivínského muzea jako pobočky Prácheňského muzea v Písku, převzala a zpracovávala archeologickou část protivínské sbírky. Každý odborný pracovník má v muzeu na starost ur-

čitou podsírku. Eva byla kurátorkou podsírky „Archeologická“ a „Archeologie Protivín“. Za dobu svého působení v muzeu (1967 - 2011) zkatalogizovala desetitisíce nálezů, které zaevidovala na 12 000 kartách.

Kromě toho se podílela na provozu archeologického oddělení. V roce 1990 byl do muzea přijat další archeolog, Jiří Fröhlich. Ten se stal nejen jejím obětavým kolegou, ale i přítelem. S ním spolupracovala na většině následujících výzkumů a také na přípravě a instalaci trvalé archeologické expozice, která byla otevřena, spolu s ostatními expozicemi, po celkové stavební rekonstrukci muzea v roce 1993. Jsem rád, že jsem Evu v muzeu poznal. Jsem taky už v důchodu a tak vím, že to není až tak špatný úsek života. Spolu s ostatními kolegy v muzeu ji přeju, ať si ho užije co nejlépe a co nejdéle.

Bibliografie:

- Fröhlich, J.; Koppová, E., 1989: *Středověké objekty na staveništi domu potravin Luna v Písku*, AVJČ 6, s. 183 - 199
- Fröhlich, J.; Koppová, E., 1992: *Depot žebíř u Držova*, (tt., MVP/ČSPS 30/100), s. 35 - 37
- Fröhlich, J.; Koppová, E., 1992: *Výzkum středověkých dolů a úpraven zlata na Kometě* (tt. in: *Prácheňské muzeum v Písku, Zpráva o činnosti za r. 1991, Písek*, s. 29 - 38)
- Fröhlich, J.; Koppová, E., 1995: *Archeologický výzkum domu U tří korun v Písku* (tt. t. za 1994, *Písek*, s. 25 - 27)
- Fröhlich, J.; Koppová, E., 1995: *Výzkum středověké studny domů čp. 118 a 119 v Písku* (tt., JSH 64, s. 3 - 19)
- Koppová, E., Nemeškalová-Jiroudková, Z., 1997: *Nález mincí na hradě Zvíkově in: Život v archeologii středověku, Praha*, s. 367 - 370
- Fröhlich, J.; Koppová, E., 2000: *Archeologický výzkum v Písku v roce 1999*, in: *Prácheňské muzeum v Písku, Zpráva o činnosti za r. 1999, Písek*, s. 32 - 38.
- Simota, V.; Jiřík, J.; Koppová, E., 2006: *Nálezy pozdně středověkých a novověkých kachlí v Písku „na Bakalářích“*. *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 19, s. 289 - 303.

Ondřej Chvojka

ODCHOD JIŘÍHO FRÖHLICHA DO DŮCHODU

Posledním dnem roku 2011 nekončil jenom jeden kalendářní rok, ale zároveň se také ukončila více než dvacetiletá práce Jiřího Fröhliche v Prácheňském muzeu v Písku. Více než dvě dekády poctivé a plodné práce na poli archeologie, již ovšem předcházelo ještě desetiletí strávené v Muzeu středního Pootaví ve Strakonici v pozici etnografa a ještě předtím celá léta odborné práce bez institu-

cionálního zázemí. Jiří Fröhlich byl zkrátka archeologem již od dětství, avšak teprve v Prácheňském muzeu se tato jeho životní láska stala rovněž živitelkou. Můžeme si proto na tomto místě dovolit krátké ohlédnutí, které má však v Jirkově případě naštěstí také opačný výhled, a to směrem do budoucnosti.

Mluví-li se dnes o zakladatelích moderní archeologie v jižních Čechách, uvádí se automaticky čtyři jména: Bedřich Dubský, Antonín Beneš, Jan Michálek a Jiří Fröhlich. Je skutečně nanejvýš symbolické, že v roce 1957, kdy zemřel B. Dubský, začal v jižních Čechách pracovat první profesionální archeolog A. Beneš a současně s ním tehdy začali spolupracovat dva žáci písecké základní školy - J. Michálek a J. Fröhlich. Jirka sice archeologii nikdy nestudoval, od zmíněného roku 1957 se jí však

začal věnovat natolik intenzivně, že si již brzy vybudoval pozici respektovaného a zkušeného znalce jihočeské archeologie i obecně regionální historie. Již v šedesátých letech začal pravidelně publikovat na stránkách nejen regionálních, ale též celočeských archeologických periodik, posléze pak napsal i několik monografií; jeho plodná publikační činnost, která se dnes blíží k tisícovce položek, byla shrnuta na stránkách časopisu *Archeologické výzkumy v jižních Čechách* 14/2001 a 19/2006 (právě poslední zmíněné číslo bylo věnováno J. Fröhlichovi k jeho šedesátinám). Jiří byl ovšem především terénním archeologem, který rok co rok prováděl nesčetné odborné výzkumy, povrchové prospekce a dokumentace, ale i řadu dalších aktivit, které nejsou sice na první pohled tak nápadné, přesto ale přinesly nesmírně důležité poznatky - mám na mysli především jeho zaznamenávání a následné terénní ověřování vzpomínek pamětníků, díky nimž J. Fröhlich zachránil velké množství poznatků, které by dnes již dávno upadly v zapomnění.

Jiří Fröhlich je prototypem všestranně zaměřeného badatele, což je v dnešní době velké, někdy až přílišné, specializace poměrně vzácný jev. Není v jihočeské archeologii období či téma, jemuž by se Jiří nevěnoval, či alespoň k němu byt jen drobným dílem nepřispěl. Každý, kdo se zabývá jakýmkoliv úsekem jihočeské historie, počínaje paleolitem a konče první polovinou 20. století, narazí na jeho jméno. Nelze na tomto místě vypočítávat všechny Jiřího zásluhy, zdůraznit bych však chtěl alespoň jeho obrovský přínos pro poznání starší a střední doby kamenné (právě díky Jirkovi a Janu Michálkovi jsou dnes jižní Čechy územím snad s nejlépe poznaným pozdně paleolitickým a mezolitickým osídlením celých Čech), pozdní doby kamenné (spolu s J. Eignerem nedávno objevil několik významných eneolitických výšinných lokalit

Jiří Fröhlich při oslavě šedesátin v Prácheňském muzeu v roce 2006.
Foto V. Komarová

na střední Vltavě), pro poznání pravěkých až novověkých dějin Písecka, středověkých a novověkých skláren Šumavy, Novohradských hor i Českomoravské vrchoviny a pak pro poznání montánní archeologie, kde navázal na práci Jaroslava Kudrnáče a dnes je v tomto směru uznávaným odborníkem středoevropského formátu.

Se jménem Jiřího Fröhliche jsou ovšem spojeny desítky dalších aktivit. Rád bych připomněl např. jeho podíl na vybudování stálých expozic pravěku, středověku a zlata v Prácheňském muzeu, jeho mnohaleté organizování každoročních soutěží v rýžování zlata na Otavě v Kestřanech, jeho aktivní účast v několika redakčních radách odborných časopisů, pro něž (a nejen pro ně) pravidelně píše odborné posudky na odevzdané články kolegů, jeho pravidelné vystupování na regionálních i mezinárodních konferencích atd. Pokračovat bychom takto mohli téměř donekonečna, ale nesmíme zapomínat ani na další stránky Jiřího osobnosti. Tou, která zaujme na první pohled snad každého, je jeho vlídnost. Sám vzpomínám, jak jsem v roce 1997, ještě coby student archeologie, navštívil Jirku v Prácheňském muzeu, a jak mne tehdy skutečně přátelsky přijal - nejen formálně, jako obyčejného studenta, ale srdečně jako svého kolegu. Musím říci, že od té doby jsem se vždy do Písku těšil a řadu měsíců, strávených v Jiřího společnosti v Prácheňském muzeu při přípravě mé diplomové a později i doktorské práce, patří k těm nejlepším zážitkům, jaké v oboru mám. Měl bych také připomenout, že Jiří přivedl k oboru řadu dalších dnešních archeologů i neprofesionálních zájemců, a že snad není dnes v jižních Čechách odborník, s nímž by Jiří nespolečně pracoval. Sám si velice vážím toho, že k těmto Jirkovým spolupracovníkům také náležím a že spolu řešíme řadu projektů, jako např. v posledních třech letech grantový projekt k poznání doby bronzové v povodí říčky Smutné.

Jak je z předchozích řádků patrné, neznamená Jirkův odchod do důchodu přerušení jeho odborných zájmů. Právě naopak - při jakémkoliv setkání hovoří Jiří o řadě svých dalších plánů a nápadů, které ovšem, na rozdíl od mnoha jiných, také vždy skutečně realizuje a dovede je do úspěšného konce. Před lety napsal v jedné své publikaci, že (volně citováno) nezná žádného archeologa, který by odchodem do důchodu zapomněl na svůj obor a věnoval se jen krmení holubů v parku. Toto tedy pro Jirku platí více než pro většinu jiných archeologů - důchodců. Vždyť jen Jiřího elán, píli i neutuchající zájem o všechny nové poznatky z oboru by mu mohli závidět i mnozí o jednu až dvě generace mladší kolegové...

Rád bych tedy Jirkovi popřál dost sil k uskutečnění všech jeho plánů, hodně pohody a radosti z nových objevů i z nově vydaných publikací. Snad mohou za všechny kolegy prohlásit, že se všichni těšíme na další spolupráci s Jirkou a že jej rozhodně „neodložíme do starého železa“. Nejen na poli archeologie má a stále bude mít Jiří Fröhlich co sdělit!

OBSAH

ZPRÁVA O ČINNOSTI ZA ROK 2011

Milí přátelé Prácheňského muzea v Písku !	3
Centrální evidence sbírek	6
Výstavy Prácheňského muzea	11
Přednášky Prácheňského muzea	12
Přehled návštěvnosti	14
Oddělení společenskovedné	15
Archeologické oddělení	23
Knihovna a studovna	30
Oddělení přírodních věd	33
Ekonomické oddělení	38
Technické oddělení	39
Sekretariát, prezentace	42

ODBORNÉ PŘÍSPĚVKY

Jan Adámek	
Mezi Kozím hrádkem a Brložnicí	
Kapitola z píseckého místopisu 16. století	43
Zdeněk Duda	
„Nějaký začátek“ aneb podpora cizineckého ruchu v Píseku podle Bedřicha Brandejse	51
Věra Matoušová	
Přestupové hnutí - „vytyčování hranic“ mezi jednotlivými církvemi	56
Jiří Prášek	
Rašínův pomník	64
Zdeněk Duda	
Volá Londýn a pankrácká sekyrárna. Proces s píseckou uniformovanou policií v roce 1944	67
Jiří Šebestíán	
Výsledky 35. kroužkovací akce „Acrocephalus“	
v národní přírodní rezervaci „Řežabinec, Řežabinecké tůně“	79

SBÍRKY

Jan Adámek	
Korunovace sochy Panny Marie ze Sázavy	86

MUZEJNÍ AKCE

Marcela Drhovská	
Muzejně - pedagogická činnost	90
Zdeněk Duda	
Turistika v moři lesů. Výstava k výročí 110 let píseckého odboru Klubu českých turistů	91
Jan Kotalík	
Ladislav Lábus Josef Pleskot 2005 - 2011.....	93
Jan Kotalík	
Mark Florian - Theatrum Mundi	94
Irena Mašíková	
Výběr z výstav Prácheňského muzea	96

PERSONALIA

Karel Pecl	
Archeoložka Mgr. Eva Koppová	117
Ondřej Chvojka	
Odchod Jiřího Fröhliche do důchodu	119

**PRÁCHEŇSKÉ MUZEUM V PÍSKU
V ROCE 2011**

Editori: Mgr. Jan Kotalík, PhDr. Jiří Prášek

Redakční rada: Mgr. Jan Adámek, Mgr. Jaroslav Jiřík, Ph.D.

Za obsah příspěvků odpovídají jejich autoři.

Sazba, grafická úprava a technická realizace: IRES Písek

Vydalo Prácheňské muzeum v Písku v roce 2012 v nákladu 500 kusů.

ISBN 978-80-86193-35-9